

Päivi Sihvola

Kirjeitä Karjalasta

Amerikansuomalaisen Saaren perheen
kolme poikaa Neuvosto-Karjalan
ihannevaltiota rakentamassa 1930-luvulla

Kirjeitä Karjalasta

**Amerikansuomalaisen Saaren perheen kolme
poikaa Neuvosto-Karjalan ihannevaltiota
rakentamassa 1930-luvulla**

Päivi Sihvola

**SIIRTOLAISUUS-
INSTITUUTTI**

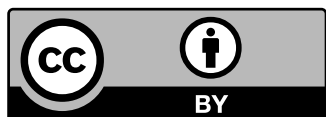
Turku 2020

*Kiitokset Kendra Straw Colorado, Sally Huml Wisconsin,
The Knox Creek Heritage Center Wisconsin,
Elvira Sergéeva Helsinki, Arto Puskala Alajärvi ja Saija Nikkilä Kokkola*

Julkaisuja 38, 2020

Siirtolaisuusinstituutti

Copyright © Siirtolaisuusinstituutti & kirjoittaja

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0
Kansainvälinen -lisenssillä. Tarkastele lisenssiä
osoitteessa <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Kansikuva: Saaren perheen pojat pieninä, Nikolai, Eino ja Nestor. Lähde: Päivi Sihvolan
kotiarkisto.

ISBN 978-952-7167-98-4 (nid.)

ISBN 978-952-7167-99-1 (pdf)

ISSN 2343-3507 (painettu)

ISSN 2343-3515 (verkkojulkaisu)

Painosalama Oy, Turku 2020

Sisällysluettelo

I SUOMESSA JA AMERIKASSA.....	7
Suomalaisten siirtolaisuus Amerikkaan.....	7
Amerikansuomalaisten kohtelu	9
Saarenmaan perhe	10
Farmareille on maata tarjolla Wisconsinissa.....	12
Hildan ja Alexin sisaruksista usea meni Alajärveltä Amerikkaan.....	15
Alexin ja Hildan perhe Brantwoodissa	21
Suuri lama ja karjalakuume	33
Eino Red Granitessa.....	36
II NEUVOSTO-KARJALA – ”TYÖLÄISTEN PARATIISI”	38
Nikolai Saaren kirjeet.....	39
Eino Saaren kirjeet	53
Kaikkien työläisten luvattu maa	65
III TAAS KOTONA JA JÄLKIMAININGIT	67
Paluu Neuvosto-Karjalasta.....	67
Nikolai Saaren myöhemmät vaiheet	72
Hilda ja Alex.....	74
Nestor Saari paluun jälkeen	77
Lempie.....	79
Jennie.....	80
Elma	81
Yhteyksiä Suomeen	82
IV SAAREN SUKUA NEUVOSTOLIITOSSA.....	86
Mitä tapahtui Eino Saarelle?.....	86
Einon tytär Elvira	93
Sukusiteitä solmitaan uudelleen.....	96
Kirjan tekijän kohtaaminen Elviran kanssa.....	104
V Saaren tyhjiillään oleva pikku farmi Brantwoodissa	105
Jälkisanat	108
LÄHTEITÄ.....	110
LIITTEET	113

Lukijalle

Muistan lapsuudestani Pietarsaassa, kun äidilleni tuli kirjeitä ja kortteja Lempie Kolehmalta Chicagosta. Lempie oli vaarini serkku. Häneltä ja hänen äidiltään ja tädiltään oli tullut myös useita kirjeitä ja valokuvia isovanhemmilleni Kortjesjärvelle. Lapsena oli jännää, että meillä oli Chicagossa asti sukua. Varmasti joskus aikuisena lähtisin sinne. Muuttaisin kokonaan Amerikkaan. Sillä asialla piti vähän leuhkia kavereillekin.

Vuosikymmeniä myöhemmin aloin harrastaa sukututkimusta ja löysin lahoavasta mummolan rakennuksesta vanhoja valokuvia, joita lapsena olin katsellut. Valokuvat pelastettiin, niitä kuivailtiin pitkään ja korjailtiin niistä pahimmat läiskät pois. Joissakin kuvissa näkyi takana kirjoitusta ja nimiä, mutta kuka oli kuka? En osannut yhdistää heitä enää oikeisiin henkilöihin sukupuussani eikä ollut enää ketään kertomassa valokuvien tarinaa.

Sattuma toi internetissä eteeni tutkijan, jonka sukupuussa oli myös Lempie Kolehma. Otin häneen yhteyttä. Hän tutki Lempien miehen Kalle Kolehman sukua. Vaihdoin tietoa ja valokuvia. Sain häneltä Denverissä, Coloradossa asuvan Lempien lapsenlapsen yhteystiedot. Kenties tätä kautta selviäisi kuka kukin oli löytämässäni valokuviissa.

Kukapa olisi arvannut mitä tästä seurasi. Minua kiinnosti vain tietää keitä oli valokuvissani, mutta haltuuni uskottiinkin kokonainen sukurintö ja elämäntarina. Sukututkimus voi parhaimmillaan avata ovia maailmoihin, joista ei ole aikaisemmin ollut mitään käsitystä. En silti voinut kuvitellakaan millaisen tarinan tämä sukulaisuus toisi eteeni. Tosi elämä on ihmeellisempää kuin mikään fiktio.

Sain tutustua Lempie Kolehman perheeseen ja siitä jääneeseen aineistoon. Me Suomessa emme tienneet, että Lempien kolme veljeä olivat lähteneet Neuvosto-Karjalaan ihannevaltiota rakentamaan 1930-luvun alussa. Siihen aikaan ja vielä vuosikymmeniä myöhemminkin tämä oli sen lajin häpeä, josta ei ollut tarpeen kertoa. Amerikasta tuli vain hyviä uutisia ja kauniita valokuvia. Sieltä lähetettiin Suomen sukulaisille pula-aikana paketteja ja sellaista tavaraa, jota Suomesta ei ollut saatavissa äitini kertoman mukaan. Amerikan pakettien saapumiset olivat todellisia juhlahetkiä.

Minulle luovutettiin Lempien veljien Eino ja Nikolai Saaren säilyneet kirjeet kotiväelleen Karjalasta. Niihin tämä kirjakin pohjautuu. Kirjeet on kirjoitettu alun perin suomen kielellä ja Etelä-Pohjanmaan järviselän murteella. Eräs mummo, joka sitä kieltä vielä hallitsi, oli pyynnöstä kääntänyt kirjeet jälkipolville englanniksi.

Sain nämä englanninkieliset kirjeet, jotka puolestani olen kääntänyt suomeksi yleiskielelle. Joistakin kirjeistä puuttuu sivuja, joissakin on sanoja, joista kääntäjä-mummo ei tiennyt, mutta näidenkin kirjeiden perusteella saa käsityksen millaista veljesten elämä oli Neuvosto-Karjalassa, ”työläisten paratiisissa”, joksi sitä värväreiden keskuudessa kutsuttiin.

Erityisesti Nikolai Saaren kirjeiden elävyys ja metsäpunktien työolojen yksityiskohtainen kuvaus tukee Reino Keron ja Ossi Kamppisen tutkimuksia Karjalaan muuttaneiden metsureiden käyttämistä työmenetelmistä ja metsäteollisuuden viisivuotissuunnitelman toteuttamisesta käytännössä.

Amerikansuomalaisten siirtolaisten ja suomalaisten loikkareiden kohtaloista suuren laman aikana Neuvostoliitossa vaiettiin pitkään. Suomalaisten siirtolaisten vaiheita tutkinut historioitsija Reino Kero totesi vielä 1980-luvulla: ”Pohjois-Amerikasta Neuvostoliittoon muuttaneita suomalaisia koskevan tutkimuksen niukkuus johtunee ainakin osittain siitä, että tämän aihepiirin ongelmia valaisevat arkistot ovat suurelta osin suljettuja.” Toinen syy aiheen tutkimattomuuteen oli poliittinen. Suomessa Neuvostoliittoon menneitä tai sinne loikanneita pidettiin kommunisteina, joita ”valkoinen Suomi” ei halunnut tutkia tai muistella. Asiaa edesauttoi, että ensimmäinen suuri muuttoaalto Neuvosto-Venäjälle olivat kevään 1918 punapakolaiset. Jos heidän kohtaloistaan Stalinin Neuvostoliitossa jotain ajateltiin, niin ajatus kulki sitä latua, että ”työläisten onnelaa” rakentamaan menneet olivat saaneet ”maanpetoksellisesta” toiminnastaan oikeutetun rangaistuksen. Tämä näkemys alkoi vähitellen murtua vasta Neuvostoliiton lakattua olemasta.

Neuvostoliiton lakkauttamista seuranneina vuosina arkistoja avattiin tutkijoille. Jeltsinin määräyksestä monien Stalinin ajan suomalaisten vainouhrien kansalaismaine palautettiin. Tosin Putinin aikana arkistoja on suljettu uudelleen vedoten esimerkiksi tiukkaan henkilötietosuojalakiin. Monien Neuvostoliitossa Stalinin aikana kadonneiden suomalaisten kohtalo jää ainakin nyt selvittämättä, sillä Venäjän keskeisiin hallinnollisiin arkistoihin ei ole enää pääsyä.

Kun suomalaisten suurin joukkotuho paljastui vähitellen koko laajuudessaan, alkoi aihe kiinnostaa yhä enemmän. Kuluneina vuosina amerikansuomalaisten ja rajan yli Suomesta siirtyneiden loikkareiden kohtaloista on ilmestynyt useita ansiokkaita teollisia tutkimuksia, historioitsijoiden laatimia teoksia, muistelmia ja romaanejakin. Materiaalia on myös internetissä. Kirjan lopussa olevassa lähdeluettelosta on lähteitä ja teoksia, joissa Stalinin ajan vainoista on kerrottu tarkemmin.

Koska minulle on kertynyt Saaren perheen vaiheista mittava aineisto kuluneina vuosina, niin on jo aika kertoa tämän yhden perheen kuvallinen tarina. Se tarjoaa oman lisänsä aiheeseen tavallisten ihmisten elämän kautta — niiden, jotka ovat joutuneet isomman koneiston rattaisiin. Saaren poikien ja koko perheen tarina ansaitsee tulla kerrotuksi. Samalla on myös tarpeellista kertoa Venäjälle kadonneen Eino Saaren tyttärestä Elvirasta, joka asuu nykyisin Helsingissä. Hänen kauttaan sain itselleni uuden perheen ja todella läheisen ihmisen.

Hyvinkäällä 09.10.2020

Päivi Sihvola

I

SUOMESSA JA AMERIKASSA

Suomalaisten siirtolaisuus Amerikkaan

Suomesta on lähtenyt siirtolaisiksi Pohjois-Amerikkaan 400 000 henkeä vuosien 1870—1930 välisenä aikana. Heistä noin 80 000 meni Kanadaan, jonne muuttaminen lisääntyi sen jälkeen, kun Yhdysvallat pienensi siirtolaisten — myös suomalaisten siirtolaisten — vuosittaista maahantulokiintiötä 1920-luvulla. Yli puolet suomalaisista muuttajista lähti Pohjanmaalta, Vaasan läänistä. Myös molemmat enoni lähtivät siirtolaisiksi Kanadaan, tosin vasta 1950-luvulla ja toinen heistä jäi sinne pysyvästi.

Sukututkimusta vuosia harrastaneena olen löytänyt Amerikkaan menneitä sukulaisia sukupuun kaikista mahdollisista oksista, kumpienkin vanhempien molemmista isovanhemmista ja edelleen heidän perheistään. Useimmista heistä minulla ei ole ollut aavistustakaan ja joistakin vain sen verran, että ovat menneet Amerikkaan tai sitten vääränlaista tietoa, jonka mukaan ovatkin kuolleet Suomessa. Sen vuoksi on ollut yllättävää löytää näitä henkilöitä Yhdysvalloista.

Syy siirtolaisuuteen on useimmiten ollut taloudellinen. Pienet tilat eivät elättäneet suuria perheitä 1800-luvun pahojen nälkävuosien jälkeen, jolloin tilat olivat vielä velkaantuneitakin.

Suomi kuului vuoteen 1917 asti autonomisena osana Venäjään. Venäjän keisarikunnassa otettiin eurooppalaisen esimerkin mukaan käyttöön asevelvollisuus. Tämän myötä asevelvollisuus säädettiin myös Suomeen vuonna 1878. Ensimmäisen sortokauden aikana asevelvollisuuslakia ”venäläistettiin”. Osana yleistä ”venäläistämisen” vastustamista Suomessa ja erityisesti Pohjanmaalla alettiin masinoida kutsuntalakkoja. Tällöin siirtolaisuutta saatettiin perustella myös ”venäläisen” asevelvollisuuden pakoilulla.

Yhdysvallat on kajastanut siirtolaisiksi lähteneiden ajatuksissa kultamaana, jossa ahkera ihminen löytää työtä, maata viljeltäväksi ja jossa on enemmän mahdollisuuksia vaurastumiseen ja kaikin tavoin parempaan elämään kuin Suomessa. Torpparilaki tuli Suomessa voimaan vasta 1918. Sitä ennen isännän määräysvallan alla olleen maattoman oli erittäin vaikea lunastaa viljelemänsä torppa tai mökkimaita itselleen. Kun taas Yhdysvalloissa oli vuonna 1862 säädetty laki, jonka mukaan jokaisella oli oikeus saada hakemuksesta liittovaltiolta 160 eekkeriä (noin 65 hehtaaria) viljelymaata asuttuaan

sillä ensin viisi vuotta. Yhdysvalloissa nimitystä *homestead* käytetään erityisesti tämän lain (Homestead Act) nojalla muodostetuista pientiloista.

Vetovoimaa lisäsivät "rapakon" taakse menneiden sukulaisten ja tuttujen kirjeet ja hienot valokuvat, joiden avulla kehuskeltiin kohonnutta elintasoja sekä sieltä palanneiden kertomukset. Amerikkaan menneiden mukaan työmiehen palkkakin oli noin viisi kertaa parempi kuin Suomessa. Harvoin kehdattiin kertoa siirtolaisuuden varjopuolista.

Jotkut lähtivät sinne seikkailunhalusta tai siksi, kun kaverit olivat menneet. Olen myös kuullut eräästä, joka pötki ilkeää akkaa pakoon Kortesjärveltä, eikä palannut takaisin edes käymään. Aikana, jolloin avioeron saaminen oli lähes mahdotonta, eräs mahdollisuus eroon oli puolison hylkääminen. Kymmenen vuoden poissaolon jälkeen suomalainen viranomaisen saattoi julistaa avioliiton rauenneeksi. Tai jos Amerikkaan mennyt katosi, eikä häntä ollut varmuudella hengissä nähty kymmeneen vuoteen, saattoi hakea kuolleeksi julistamista.

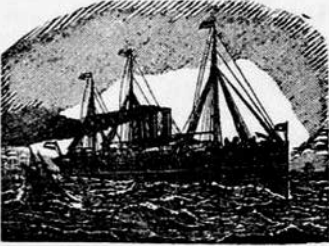
Amerikkaan katoaminen onnistui helposti. Ensinnäkin suomalaisilla ihmisillä ei vielä tuolloin tarvinnut olla sukunimeä, se tuli pakolliseksi vasta 1921. Nekin, jotka sukunimeä käyttivät, olivat tottuneet siihen, että sukunimi oli asuinpaikkana olevan torpan tai talon nimi: jos asuinpaikka vaihtui, vaihtui myös sukunimi. Suomalaiset nimet ylipäänsä olivat Amerikassa paikallisille vaikeita. Tämä vauhditti nimien "amerikkalaistamista", eli niiden muuttamista.

Lisäksi Yhdysvalloissa ei ollut mitään keskitettyä väestötietojärjestelmää. Siellä ei ollut valti-onkirkkoa, vaan lukuisia paikallisia itsenäisiä seurakuntia, jotka pitivät jäsenistään ja näille tehdyistä toimituksista (avioliitto, kaste, hautaus) kirjaa, mutta eivät jakaneet tietoa keskitetysti eteenpäin. Valtion väestörekisteri puolestaan perustui väestölaskentaan, joka tehtiin joka kymmenes vuosi kiertämällä asunnot ovelta ovelle. Tällaiseen "väestötietojärjestelmään" oli helppo kadota, jos halusi.

Jotkut onnistuivat hyvin, tekivät useampia reissuja ja saivat talorahat kasaan. Jotkut hylkäsivät perheensä Suomessa ja avioituivat uudelleen Yhdysvalloissa. Jotkut palasivat takaisin yhtä köyhinä kuin olivat lähteneetkin. Moniäänisiä tarinoita mahtuu joukkoon. Yhtä yksilöllisiä kuin syyt siirtolaiseksi lähtöön ovat myös siirtolaisten tarinat.

Lähde: Waasan lehti 4.6.1890.

Amerikkaan!

Vaasasta Newyorkkiin

10–12 päivässä.

**„Hampurin-Amerikan Paketti-
liike-Osakeyhtiön“**

Kaksipropellisilla höyrylaivoilla kestää
**Valtamerimatka ainoas-
taan 7 vuorokautta.**

**Huokeat hinnat. Suotuisa
matka.** Suoranaisia pilettejä hyt-
tisijoille ja välikannelle saadaan
**Jaakko Sandásilta Vaasassa,
Joel Forsbergilta Kristiinankau-
pungissa, 217**

A. N. Brenneriltä Seinäjoella.
Lähtö Helsingistä lähes joka päivä.

Amerikansuomalaisten kohtelu

Huolimatta kotimaahan postitetuista ruusuisista kirjeistä suomalaiset joutuivat kokemaan Yhdysvalloissa ehkä enemmän syrjintää kuin monet muut eurooppalaiset siirtolaiset. Paikalliset yhteisöt saattoivat katsoa suomalaisia karsaasti, koska nämä oppivat hitaasti tai eivät lainkaan englantia. Ajalle ominaisia rotuteorioita soveltaen suomalaisia haukuttiin jopa mongoleiksi. Esimerkiksi fantasiakirjailija **H. P. Lovecraft** vastusti kiivaasti suomalaisten siirtolaisten tuloa maahan. Hänen mukaansa suomalaiset eivät olleet ihmisiä lainkaan.

Vuonna 1908 Suomalaisten etnistä taustaa pohdittiin Minnesotan Duluthin piirioikeuden istuntosalissa. Joukko Suomesta tulleet siirtolaisia oli hakenut Yhdysvaltojen kansalaisuutta. Osavaltion paikallisviranomaiset vastustivat kansalaisuuden myöntämistä sitä hakeneelle John Svanille, koska tämä oli suomalainen eli mongoli ja sillä perusteella ei-valkoihoinen. Liittovaltion tuolloisen lainsäädännön (Section 2169, United States Revised Statutes) mukaan kansalaisuus voitiin myöntää vain valkoihoisille ja afrikkalaista syntyperää oleville.

Amerikansuomalaiset kapinoivat huonoja työolosuhteitaan vastaan ja heistä tuli työnantajien laajasti inhoamia ammattiyhdistysaktiiveja. Monilla suomalaisilla oli kiipeänä muistoissa Calumnetissa Michiganissa jouluaattona 1913 tapahtunut tragedia. Italian Hall -rakennuksen yläkertaan oli kokoontunut lakkoilevien kaivostyöläisten lapsia joulujuhlaan. Juhlien aikana tuntemattomaksi jäänyt mies huusi rakennuksen olevan liekeissä. Mitään tulipaloa ei ollut.

Paniikissa rappusiin joutuneet lapset talloutuivat, koska ovet oli lukittu ulkopäin. Rappuun juosseista ihmisistä 74 tukehtui ja heistä 50 oli suomalaisia lapsia. Portaikon alaosassa huutaneen miehen arveltiin olleen kaivosyhtiön palkkaama tai kuuluvan sen rahoittamaan Citizens' Alliance -järjestöön, joka oli 1900-luvun alkupuolella Yhdysvalloissa toiminut ammattiyhdistysliikettä vastustanut ryhmittymä.

Onnettomuuden johdosta järjestetyssä oikeudenkäynnissä useat todistajat kertoivat nähneensä huutajalla Citizens' Alliancen rintamerkin. Ketään ei kuitenkaan tuomittu. Folklaulaja Woody Guthrie teki tästä tapahtumasta laulun *1913 Massacre*, joka julkaistiin levyllä vuonna 1941. Nykyään laulun voi löytää internetin suoratoistopalveluista (esim. Spotify, YouTube).

Suuret kaivosyhtiöt eivät olleet kiinnostuneita työturvallisuuden kehittämisestä ja tästä johtuneissa onnettomuuksissa menehtyi satoja ehkä jopa tuhansia suomalaisia kaivosmiehiä. Myös isoäitini veli kuoli vuonna 1907 onnettomuudessa Montreal kaivoksella Wisconsinissa vain 32-vuotiaana. Hän on saanut kuvansa paikallisen rautakaivosalueen kaivoksissa (Gogebic Range, Michiganin ja Wisconsinin osavaltiot) menehtyneiden kaivosmiesten muistoksi tehtyyn muraaliin (Downtown Miners Mural, Ironwood, Michigan).

Amerikansuomalainen ahtaaja ja tukkijätkä Olli Kinkkonen (oik. Kiukkonen, s. 1880) lynkattiin Yhdysvalloissa Minnesotan osavaltion Duluthissa. Ilmeisesti hän oli sosialisti

ja pasifisti. Kinkkonen oli sanonut irti Yhdysvaltojen kansalaisuutensa neljän muun amerikkansuomalaisen kanssa syyskuussa 1918 välttyäkseen osallistumasta Yhdysvaltain joukoissa ensimmäisen maailmansodan taisteluihin Euroopassa ja oli palaamassa Suomeen.

Tämä ”rintamakarkuruus” raivostutti sotaa kannattavia amerikkalaisia ja 18.9.1918 joukkio nimeltä *Knights of Loyalty* eli Uskollisuuden Ritarit, hyökkäsi Olli Kinkkosen kimppuun tämän majapaikassa Duluthissa. Lynkkausjoukko vei Ollin paikalliseen Congdon Parkiin, tervasi hänet sekä kieritti höyhenissä varoituksena kaikille ”lusmuilijoille”. Kinkkonen ei koskaan ilmaantunut takaisin majapaikkaansa. Lähes pari viikkoa myöhemmin hänen ruumiinsa löytyi tervan ja höyhenien peitossa toisesta metsästä, Lester Parkista, hirtettynä puussa roikkumassa.

Tapausta tutkittiin, mutta lynkkauksille tyypilliseen tapaan ketään ei syytetty tai tuomittu. Virallisen selityksen mukaan Olli Kinkkonen oli tehnyt itsemurhan kokemansa nöyryytyksen vuoksi. Sanomalehti *The Duluth News Tribune* oli samaa mieltä kirjoittaessaan, että ”Juudas” Kinkkonen, joka ”meni ja hirtti itsensä”, ansaitsikin kuolla: ”Unohtakaa hänet!”

Olli Kinkkonen haudattiin nimettömänä Duluthin Park Hill -hautausmaalle köyhien alueelle. Hauta sijaitsee lähelle paikkaa, johon myöhemmin vuonna 1920 haudattiin kolme raiskauksesta syytettyä ja niin ikään lynkattua mustaa amerikkalaista. Vuonna 1993 amerikkansuomalaiset pystyttivät Kinkkosen haudalle muistokiven, jossa lukee englanniksi ”Olli Kinkkonen, 1880–1918, sodanlietsojien uhri” (Olli Kinkkonen, 1881 to 1918, Victim of Warmongers).

Kurjassa asemassa olivat erityisesti suuren laman aikoihin monet suomalaiset, jotka kiersivät junapummeina eli *hoboina* pitkin poikin Yhdysvaltoja ja Kanadaa tehden hanttihommia, välillä rötöstäen ja kerjäten ruokansa.

Suomalaiset naiset puolestaan olivat hyvin kysyttä työvoimaa palvelijoina ja kotiapulaisina. He olivat ahkeria ja tunnollisia työntekijöitä, jotka eivät kapinoineet eivätkä rähinäineet kuten suomalaiset miehet usein juovuspäissään.

Saarenmaan perhe

Eteläpohjalaisen Saaren perheen vanhemmat olivat torpparin poika, itsellinen Aleks (Aleksander) Heikinpoika Saarenmaa (s.1871 Alajärven kylä, Puumala, Nuijalan torppa) ja torpparin tytär Hilda Hermannintytär Saukko (Koivisto) (s. 1874 Alajärven kylä, Koivisto, Mikonsaaren torppa). Aleks ja Hilda tunsivat toisensa lapsuudesta lähtien. He avioituivat vuonna 1894 Alajärvellä ja asettuivat asumaan Aleksin vanhempien ja sisaruksien luokse Ruununpuistoon Saarenmaan torpan yhteyteen. Hilda on isoisäni isän sisko.

Aleksin ja Hildan liiton alkutaival oli ajalle, paikalle ja sosiaaliluokalle tyypillinen. Heillä ei ollut mahdollisuutta omaan asuinpaikkaan, ei torppaan tai edes mäkitaloiseksi. He asuivat sukulaistensa nurkissa. Armeijan asevelvollisuutta suorittamaan

Aleksi Saarenmaa (Alex Saari).

Hilda Saari (Saarenmaa) o.s. Saukko.

joutumisen pelkoa Aleksilla ei ollut, sillä hänet on merkitty rippikirjaan sanalla ”kelpaamaton”. Syitä kelpaamattomuuteen olivat yleensä ikä, sairaus, huono kuulo, huono näkö, jokin pysyvä vamma tai ensisijainen perheen elattajuus. Kelpaamattomiksi merkittyjä on tuon ajan rippikirjoissa paljon.

Aleksi muhkeine viiksineen lähti parempaa elämää tavoittelemaan Amerikkaan yksin syyskuussa 1899. Matkan hinta oli siirtolaisrekisterin matkustajaluettelon mukaan 229 markkaa. Kaivosyhtiö Pennsylvaniassa maksoi hänen matkansa ehdolla, että Aleksi kuittaa sen takaisin kahden vuoden työsopimuksella hiilikaivoksilla. Aleksi saapui Ellis Islandille lokakuun ensimmäisenä 1899 yhdessä kahden muun alajärveläisen nuorukaisen (Matti Nelimarkka ja Matti Takala) kanssa. Kolmikko suuntasi kohti Pennsylvanian osavaltion New Castlea. Hilda jäi kotiin Alajärvelle kahden lapsen kanssa ja kolmas oli tulossa. Tämä kolmas lapsi, joka kasteessa sai nimekseen isänsä mukaan Aleksander, kuoli pienenä.

Hilda lastensa kanssa on tuolloin merkitty Alajärven seurakunnan rippikirjaan Saarenmaa nro 42 kohtaan. Samalla sivulla ovat myös hänen omat vanhempansa ja sisaruksensa torppariperheenä kuin myös miehensä Aleksin vanhemmat ja Aleksin torppariveli Juho Heikki Saarenmaa perheineen, vaikka Juho Heikki oli lähtenyt Amerikkaan jo 1890 eli kymmenen vuotta aiemmin. Samalle sivulle merkitseminen tarkoittaa yleensä sitä, että merkityt asuivat samassa paikassa, samoissa rakennuksissa yhtenä ruokakuntana.

Farmareille on maata tarjolla Wisconsinissa

Amerikansuomalaisille suunnatuissa sanomalehdissä mainostettiin innokkaasti myytäviä viljelysmaita Brantwoodissa Pricen alueen erämailla Wisconsinin osavaltiossa. Wisconsin sijaitsee Yhdysvaltain keskilännessä, maan pohjoisrajalla, suurten järvien alueella. Sen rajanaapureita ovat Minnesota (lännessä), Iowa (lounaassa), Illinois (etelässä), Michiganjärvi (idässä), Michigan (koillisessa) ja Yläjärvi pohjoisessa. Osan osavaltion rajasta muodostavat Mississippi- ja St. Croix-joet. Osavaltion pääkaupunki on Madison ja suurin kaupunki Michiganjärven rannalla sijaitseva Milwaukee.

Mainosten mukaan myynnissä oli rikkaita viljelysmaita halvalla hinnalla ja maat olisivat valmiita istutusta varten. Vuoden 1898 mainoksissa kerrottiin paikan olevan parempi sijoitus elinpaikkana kuin Klondyken vasta löydetty kultakentät. Aluetta mainostettiin todella kauniiksi ja arvokkaaksi. Sen metsät takasivat työllisyyden ja toimeentulon. Omistajalleen maa maksaisi itsensä takaisin moneen kertaan.

Tällaiset mainokset oli suunnattu erityisesti jo Amerikassa oleville skandinaaveille ja suomalaisille siirtolaisille. Monet maahanmuuttajaperheet ostivat pelkkää maapinta-alaa ja aloittivat matkansa uutta kotia kohti unelmien innoittamina ja toivon rohkaisemina.

Työskenneltyään kahden vuoden sopimusaikansa kaivoksessa Aleksi Saarenmaa oli siirtynyt Chicagoon ja saanut kasaan hieman säästöjä. Keväällä 1902 hän osti pienen palstan kivikkoista maata. Palsta sijaitsi Brantwoodin Cliffordissa, Knox Towniin kuuluvalla alueella Pricen piirikunnassa, Wisconsinin osavaltiota.

Alekski oli muuttanut nimensä Alex Saareksi. Hän tuli Brantwoodiin ja rakensi ostamalleen maalle alkajaisiksi pienen asumuksen, josta on myöhemmin tullut kesäkeittiö. Varsinainen asuintalo ja muut rakennukset on pystytetty myöhemmin vähän kerrallaan. Vaimo Hilda tuli syyskuussa 1902 Suomesta perheen lasten, Nikolain ja Nestorin, kanssa uuteen maahan, uuteen elämään.

Yhdysvaltojen vuoden 1900 väestölaskennan mukaan Knox Townissa oli 411 asukasta, Vuoteen 1910 mennessä väkiluku oli noussut 1 010 asukkaaseen ja vuonna 1920 laskennassa oli väkiluku 1 251 asukasta. Lähes puolet alueen perheistä oli suomalaisia maahanmuuttajia. He asuivat pääsääntöisesti Brantwoodin "kaupunginosassa". Knox Millsin "kaupunginosa" puolestaan oli norjalaisten ja ruotsalaisten asuttamaa aluetta.

Brantwoodin suomalaiset perustivat osuuskuntaperiaatteella toimineen kaupan ja juustotehtaan, joka menestyi hyvin 1960-luvulle saakka. Hilda Saari kuului myöhemmin muun muassa osuuskaupan ja juustotehtaan johtokuntiin.

Hildan ja poikien henkilötodistus.

W. H. J. _____ 480

Helsingin Aleks. Hertkinpojan luokan 1800
 Hilda Mary Hermanin tytär

synt. 1874 Helsingin 16 päivä huhtikuuta tähän
 evankelis-lutherilaisiin seurakuntaan rekoi-
 tettu. H. p. ehtoollisella käynyt ja annettu hama-
 lausluottamus.

Herra lauseen ovat: Pöytäkirja syntynyt kesäkuun
 25 p. 1896 rekolaettu.

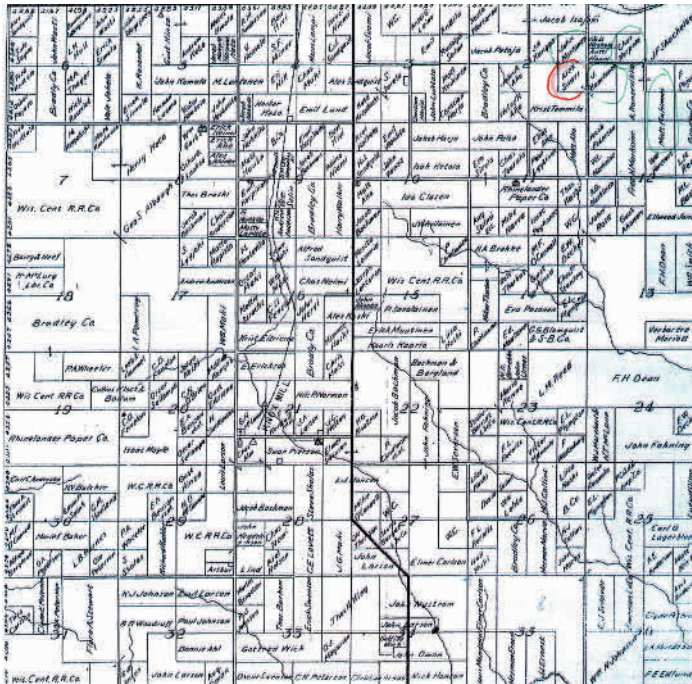
Pöytäkirja, syntynyt Joulukuun 29 p. 1898 rekola-
 tettu.

Tämä todistaa on annettu Amerikan maahan-
 ten

todistaa: Alajärven 27 p. ni. Syyskuuta 1902
 Jonathan Johanson
 Luvut. H. p. Roovut.

Brantwoodin juna-asema. Lähde: The Knox Creek Heritage Center.

Alex Saaren farmi näkyy tässä kartassa punaisella ylhäällä oikealla. Farmi sijaitsee aivan poikien kirjeissä mainitun John Kaartusen farmin vieressä. Brantwoodin kartta on vuodelta 1910. Kuva: *The Knox Creek Heritage Center*.

Brantwood Hall. Kuva: Sally Huml.

Hildan ja Alexin sisaruksista usea meni Alajärveltä Amerikkaan

Hildalla ja Alexilla oli molemmilla sukulaisia ja tuttuja pitkin Yhdysvaltoja, osa lähempänä osa kauempana.

Alajärveltä siirtolaiseksi Amerikkaan lähti myös Hildan nuorempi sisko Elina Saukko (s. 1878). Elina muutti Amerikkaan jo kesällä 1900, siis ennen Hildaa. Alkuaikoinaan Elina työskenteli palvelijana New Yorkissa. Hän avioitui Michiganissa vuonna 1905 alajärveläisen Matti Kaartusen (s. 1873) kanssa. Myös he asettuivat Brantwoodiin. Sisarukset asuivat melko lähellä toisiaan. Elina on kuollut 75-vuotiaana helmikuussa 1954. Matti Kaartunen kiiruhti uusiin naimisiin samana vuonna kuin Elina oli kuollut. Uusi vaimo oli niin ikään Alajärveltä lähtenyt, sittemmin leskeytynyt brantwoodilainen, Josefiina Manty (Pokela). Tosin 80-vuotias Josefiina kuoli jo neljän kuukauden päästä häistä.

Elina Saukko ja miehensä Matti Kaartunen ja tytär Helen Kaartunen.

Elinan ja Matin hautakivi Cliffordin hautausmaalla Brantwoodissa.

Hildan vanhin veli ja minun isoisäni isä räätäli Albanus Koivisto (s. 1871) oli myös lähtenyt Amerikkaan jo keväällä 1901. Hänen vaimonsa ja neljä lastaan jäivät koti-Suomeen. Albanus oli suunnannut kolmen vuoden passin turvin Michiganin osavaltion Sault Ste Marieen. Matka kävi Liverpoolin kautta Kanadan Halifaxiin, jonne Albanus ja matkakumppaninsa Aleksander Puskala saapuivat huhtikuun puolivälissä. Matkakumppani Puskala oli tuttu mies kotoa Alajärveltä. Maahantulokaavakkeessaan Albanus ilmoitti yhteyshenkilöikseen Amerikassa siskonsa ja serkkunsa. Sisko tarkoitti Elina Saukkoa. Serkun henkilöllisyyttä en ole vielä pystynyt selvittämään. Albanuksen vaiheista siirtolaisena ei ole tarkempaa tietoa, mutta viimeistään vuonna 1905 Albanus oli jälleen koto-Suomessa. Albanus kuoli 41-vuotiaana Alajärvellä keväällä 1913.

Hildan nuorempi veli Risto (Kristian) "Christ" Saukko (s. 1882) muutti Amerikkaan keväällä 1902. Hän asui muun muassa Menahgassa ja Runebergissa, Becker Countyssa,

Albanus Koivisto ja vaimonsa Vilhelmiina Uurinmäki.

323 - KASSAN
MANIFEST Port of *Halifax* Date *4-19-01* Serial No. *42-4*
 Family name *KOIDISTO* Given name *ALBANNIS* Accompanied by
 323 **SEE - KORDISTO, ALBANNIS**
 C.I.V. No. Place and date of issue Station and subdivision Quota country charged I.P. No.
 Act of 1924
 Place of birth (town, country, etc.) *31* Yrs. *21* Sex *M* S. *W* D. *Labor* Head *Y*
 Languages or exemption Race *Finnish* Nationality *Finnish* Last permanent residence (town, country, etc.)
 Name and address of nearest relative or friend in country whence alien came
 Ever in U.S. From To Where Passage paid *self*
 Destination, address and permanent address of relative or friend to join there
Sault Ste. Marie, Mich. - sister & cousin
 Reason shown Ever granted and deported, or excluded from admission Purpose in coming and time remaining
Ed. Height Ft. In. Complexion Hair Eyes Distinguishing marks
 Depart and date of landing, and name of steamship Gen. Im. Identification card No.
 Inspected by *JAB* Previously examined at Date Previous disposition Present disposition, P. I. Arrived by
 U.S. DEPARTMENT OF LABOR, Immigration and Naturalization Service. FORM 340

Vermont, St. Albans Canadian Border Crossings, 1895–1954 rekisteristä löytyi nimillä Albannis Koidisto, Albainis Kordisto tai Albanus Kordisto. Yhteyshenkilöt sisko ja serkku. Sisko viittaa Elina Saukkoon, koska Hilda ei ole vielä tuossa vaiheessa tullut Amerikkaan.

Minnesotassa. Risto työskenteli kaivoksella ja maanviljelijänä. Risto kuoli kesällä 1919 myrkytykseen ollessaan 36-vuotias. Hänen vaimonsa Elsa Maria oli raskaana Riston kuollessa. Tytär Milma Melinda syntyi puolitoista kuukautta isänsä kuoleman jälkeen. Riston lesken oli pärjättävä viiden lapsen kanssa yksin.

Risto Saukko.

Risto (Christ) Saukon hautakivi Green Valley Cemeteryn hautausmaalla (Becker County, Minnesota).

Hildan nuorempi veli Hemming Saukko (s. 1885) käytti nimeä Hemming Saarenmaa. Hän lähti Amerikkaan ja saapui Ellis Islandille jouluksi 1903. Maahantuloasiakirjoihin hänen yhteyshenkilökseen mainittiin sisko Elina Saukko New Yorkissa. Kuvaamieni siirtolaisten joukossa Hemming oli poikkeus, sillä hän ei ollut kaivosmies tai maanviljelijä. Hän opiskeli Wisconsinissa *Superior Teaching Collegessa*, josta valmistui opettajia. Hemming menestyi opinnoissaan hyvin. Hän kuitenkin sairastui syöpään ja oli hoidettavana Hilda-siskonsa luona Brantwoo-

Hemming Saukko / Saarenmaa.

Hemming Saarenmaan hautajaiset Saaren farmilla Brantwoodissa 1910.

dissa, jossa kuoli vain 25-vuotiaana syyskuussa 1910. Hemming omisti osan Saaren farmiin liittyvästä maasta (ns. next forty), jolla lehmät kävivät laitumella. Kuollessaan hän jätti maan siskolleen.

Hemmingin hauta Cliffordin hautausmaalla Brantwoodissa.

Mahdollisesti Nikolai Saukko ja Tilda Leppäniemi. Kuva on ollut Hildan sisarusten kuvien joukossa, mutta sen taakse ei ole kirjoitettu nimiä. Voi olla myös joku muu alajärveläinen pariskunta.

Hildan sisaruksista vain kaksi jäi Suomeen. Toinen jääneistä oli nuorempi veli Nikolai Saukko (s. 1876). Hän muutti välillä Perhoon, mutta kuoli Alajärvellä helmikuussa 1905.

Hildan sisaruksista toinen Suomeen jäänyt oli veljistä nuorin, räätäli August Saukko (s. 1888). Hän muutti Alajärveltä Kokkolaan elokuussa 1914 ja avioitui siellä Aina Johanna Marttilan kanssa. Tytär Irma syntyi samana vuonna. Kansalaissodan aikana August pidätettiin Kokkolassa helmikuun puolivälissä ja teloitettiin Nurmossa 6.4.1918. Hänet ammuttiin Paukanevan suohautaan yhdessä Kokkolasta tuodun 13 muun punavangin ryhmän kanssa. Hänen vaimonsa kaivatti ruumiin ylös ja kuljetti sen Kokkolaan haudattavaksi. August oli kuollessaan 30-vuotias.

August Saukko vasemmalla.

Kansalaissodan aikaan Nurmossa punaisina ammut-
tujen muistomerkki Kokkolan hautausmaalla.

August Saukon kuolinilmoitus.

Aleksi Saarenmaan sisaruksista kaksi vanhinta lähti Amerikkaan. He olivat Maria Serafiina Puumala (Syrjälä) (s. 1853) ja kruununtorppari Juho Heikki Puumala (Saarenmaa) (s. 1855). Juho Heikki meni Amerikkaan vuonna 1890. Hänen vaiheistaan ei ole toistaiseksi tarkempaa tietoa. Hänen myöhemmin Yhdysvaltoihin tulleet lapsensa ovat löydettävissä sikäläisistä rekistereistä. Juho Heikki julistettiin oikeuden päätöksellä kuolleeksi vuonna 1927, jolloin kuolinpäiväksi määrättiin 1.1.1922. Merkintä tammi-kuun ensimmäinen päivä tarkoittaa, ettei tarkka kuolinpäivä ole tiedossa ja että henkilö on viimeksi tiettävästi ollut elossa vuonna 1912. Maria Serafiina meni Amerikkaan vuonna 1902. Maria eli Mary asui lähellä Aleksia, Michiganin Ironwoodissa. Hän kuoli syksyllä 1930.

Mary Puumala.

Juho Heikki Puumala / Saarenmaa.

Alexin ja Hildan perhe Brantwoodissa

Aleksin ja Hildan ensimmäinen lapsi Senja Maria kuoli vain parin kuukauden ikäisenä vuonna 1895 Suomessa. Myös Aleksin Amerikkaan lähdön jälkeen syntynyt Aleksander kuoli puolentoista vuoden ikäisenä vuonna 1901. Lapsikuolleisuus oli hyvin yleistä Suomessa vielä tuohon aikaan.

Kun Aleks oli asettunut farmille ja saanut ensimmäisen rakennuksen tehtyä, hän lähetti perheelleen Suomeen tiketit Amerikkaan tuloa varten. Vaimo ja pojat voisivat tulla. Alex ei ollut nähnyt heitä kolmeen vuoteen. Hilda lähti tiiviistä kyläyhteisöstä Suomessa ja heitti hyvästit vanhemmilleen, sisaruksilleen ja kaikille läheisilleen. Hän reissasi valtameren yli kohti tuntematonta. Ihan omin nokkinensa hän ei kuitenkaan lähtenyt, sillä mukana matkasi pari tuttua alajärveläistä miestä, Oskar Peltomäki ja Kusti Pynttari. Matkustajaluettelon mukaan molemmat matkakumppanit olivat niin ikään matkalla Cliffordiin. Suomalaisten siirtolaistenkin tapana oli muodostaa matka-seurueita. Hyvin usein se muodostui jo entuudestaan tutuista ”oman kylän” ihmisistä.

Rankan matkan jälkeen puoliso ja uusi kotipaikka erämaassa toivottivat hänet ja pojat tervetulleiksi. Torpan jälkeen ensimmäisenä asuinrakennuksena oli pieni koppi.

Evangelis-Luterilaisen Kansalliskirkon Michiganin Ironwoodissa julkaisema amerikansuomalainen sanomalehti *Auttaja* käsitteli vuonna 1955 eräässä numerossaan Brantwoodin Pyhän Matteuksen seurakunnan kirkkoa. Samassa artikkelissa kerrotaan

alueen varhaisista muuttajista, jotka tulivat paikalle silloin, kun siellä ei vielä ollut teitäkään. Erik Niemen perheestä kirjoitettu kohta sopii aivan hyvin myös Hilda Saareen: "Kuka voi nykyaikana kuvata tämän äidin tunteita, kun hän astui junasta lastensa kanssa keskelle synkkää metsää odotellessaan puolisoaan viemään heitä uuteen kotiinsa."

Jotta Hilda ja Alex pääsivät muokkaamaan maansa kylvölle valmiiksi, oli maa ensin raivattava palstaa täyttävistä valtavista kivenmurikoista vapaaksi. Työ tehtiin alkeellisin varustein. Hildan ja Alexin jälkipolvien mukaan sen, joka selviytyi ympäristössä, jossa oli silmänkantamattomiin pelkkää metsää, täytyi olla kovimmista kovin. Vallalla tuntuu olevan käsitys, että näille alueille samoin kuin esimerkiksi Minnesotaan ja Michiganiin asettui niin paljon suomalaisia siirtolaisia, koska maisema näytti samalta kuin kotona Suomessa.

Alexin ja Hildan farmi ei riittänyt perhettä elättämään. Alkuaikoina Alex ahersi leivänlisää tehden talvikaudet metsätöitä Brantwoodissa sijainneilla hakkuuleireillä ja metsäkämpillä. Hilda toimitti maitoa osuuskauppaan ja valmisti voita metsureiden kämpille.

Brantwoodin metsureita 1900-luvun alussa. Lähde: The Knox Creek Heritage Center.

Edward Saaren hautakivi Cliffordin hautausmaalla.

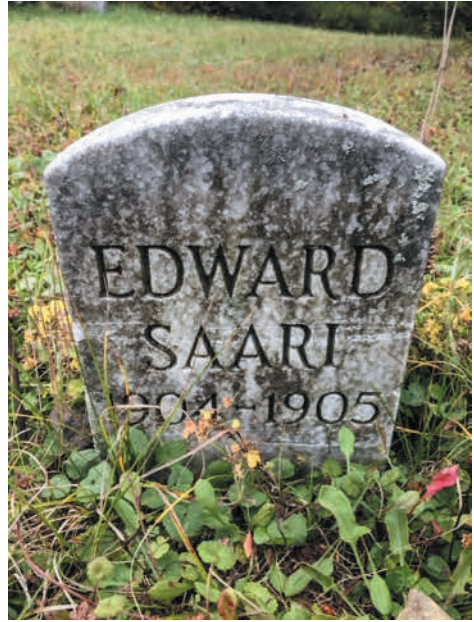
Brantwoodin olosuhteissa satokausi oli erittäin lyhyt. Seutu oli kosteaa. Kevät oli aina myöhässä syksyn tullessa aikaisin. Viljelylle olosuhteet olivat vaikeat. Suurin osa sinne asettuneista viljelijöistä kylvi alkuvuosina heinää, kauraa, vehnää ja perunaa. Osa kylvi ruista ja apilaa ja muutamat myös maissia.

Alex ja Hilda saivat kaikkiaan yhdeksän lasta, joista kolme kuoli pienenä. Ensimmäisenä Brantwoodissa syntyi poika Edward (s. 1904), mutta hän kuoli seuraavana vuonna ja hänet haudattiin läheiselle Cliffordin hautausmaalle. Seuraavat lapset selvisivät hengissä. Brantwoodin farmilla kasvoi kolme poikaa ja kolme tyttöä ankarissa olosuhteissa lähes eristyksessä muusta maailmasta.

Saaren pariskunta raatoi selkänsä kipeäksi auringonnoususta auringonlaskuun hintaa ajattelematta. Raatamiseen oli tottunut, muusta ei ollut tietoaakaan, eikä paremmasta osannut edes haaveilla. Elämä oli työtä, työtä ja työtä. Kaikesta huolimatta heillä nyt oli oma paikka ja oma tupa, vaikkakin vieraassa maassa kaukana merten takana.

Suomalaisilla siirtolaisilla oli taipumus hakeutua tiiviisiin yhteisöihin toisten suomalaisten kanssa. Se helpotti elämää kaikin tavoin. Tuntui varmasti kotoisammalta olla tekemisissä muiden suomalaisten kanssa, puhua omaa kieltään ja selvittää käytännön ongelmia yhdessä. Brantwoodin alueelle olikin keskittynyt varsinainen suomalaiskylä ja erityisesti Alajärveltä lähteneiden keskittymä. Samanmaalaisten ja samoilta seuduilta lähteneiden asettuminen omiksi yhteisöikseen ei ole suomalainen ilmiö, vaan se on koskenut kaikki siirtolaisryhmiä.

Saaren perheen lähistölle hakeutui 1900-luvun alussa muita suomalaisia uudisraivaajia. Paikkakunnan kartta vilisee suomalaisia nimiä kuten muun muassa Harju, Peltö, Ketola, Simola, Kaartunen, Niemi, Mäki, Lehtonen, Laine, Korpela, Niskanen, Isojoki, Riihimäki, Kanervikkoaho, Tommola, Vertanen, Petäjä, Aho, Salmi, Heinola, Perkiö, Heikkilä ja Savolainen. Brantwoodissa asui useita keskenään sisaruksia kuten esimerkiksi Hilda Saari ja Elina Saukko, Juho ja Matti Kaartunen, Gust ja Kalle Korpela, Johanna Lampi ja Anna Liisa Wertanen sekä Ähtäristä lähteneet veljekset Juho, Heikki Vihtori ja Herman Aho, alunperin sukunimeltään Vuohiahho.

Vastoinikäymisten keskellä ja rankan työn lomassa englannin kieltä osaamattomat Hilda ja Alex loivat kodin ja toimeentulon, ruokkivat ja kouluttivat lapsensa vaatimat-
tomista olosuhteista huolimatta. Heidän lapsistaan Nikolai, Eino ja Jennie menestyivät
koulussa erinomaisin arvosanoin.

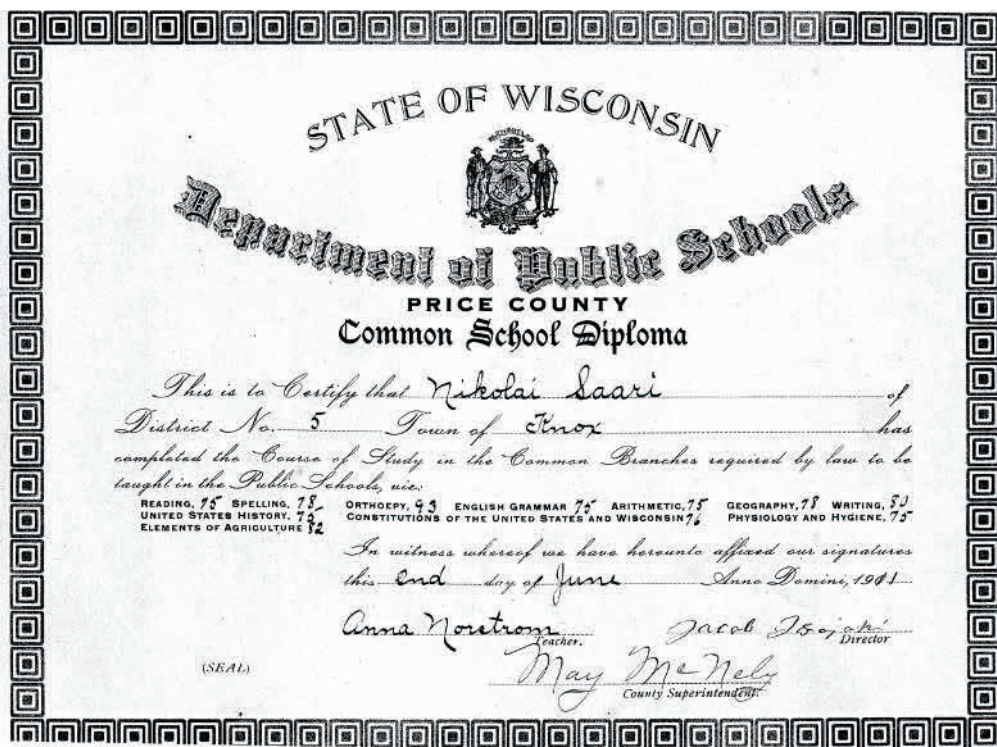
Farmin pienessä hirsitalossa oli keittiö ja yksi huone alakerrassa sekä erillinen
porstua, jonne ulkovaatteet jätettiin. Keittiössä oli hyvä puilla lämmitettävä uuni, joka
toimi samalla lämmönlähteenä talolle ja keittiöön oli sijoitettu myös poljettava om-
pelukone. Hilda ompeli itse vaatteet lapsilleen.

Keittiöön eli tupaan kokoonnuttiin aina. Yläkerrassa oli kaksi huonetta, pojille oma
ja tytöille oma huoneensa. Yläkertaan johti porstuasta todella jyrkät portaat. Pihassa
oli kaivo, navetta, riihi, varasto, sauna ja ulkohuone.

Ensimmäisestä farmille rakennetusta vajasta, jossa perhe alussa asui, tuli Hildalle
kesäkeittiö, jossa oli myös iso musta takka ja kaasulla käyvä pesukone. 1940-luvulla
farmilla oli 8–10 lehmää sekä vasikoita. Maa-alaa oli 40 eekkeriä, joka oli keskimääräi-
nen farmin koko Brantwoodissa ja sillä selvisi noin tusinan lehmän kanssa, muistelee
Alexin ja Hildan lapsenlapsi Sally Huml.

Saaren perheen tytöt pieninä,
Lempi, Elma ja Jennie.

Nikolain koulutodistus 1911.

Työn raskaan raatajat. Alex ja Hilda Saari
 pellolla Brantwoodissa.

Hilda ja perheen kuopus Elma farmilla talon edessä.

Saaren perheen tyttäret Jennie, Elma ja Lempie farmilla. Takana näkyy kesäkeittiö, jossa perhe alussa asui.

Written Examination

WRITTEN BY Eino Saari AGE _____ GRADE _____

SUBJECT English

DATE Nov. 4 1911 TIME USED _____ STANDING _____

N. W. SCHOOL SUPPLY CO. MINNEAPOLIS

IT

idea as to what the achievement might or could reach after a period of twenty years.

III

A paragraph is a group of related sentences. The topic statement is the main thought of a paragraph.

The trials of a freshman are numerous because he usually then starts at a different school than he is used to, and he will be stranger to the other pupils. A freshman has to stand all the questions and jokes of the older students on him, and at first he is afraid his class will laugh at him when he recites, and if he does not say or repeat it just right. Sometimes his trials are so numerous and harsh that he loses his temper, and tries to kick the other fellows.

IV

Paragraphs may be developed by comparison and contrast, repetition, cause and effect, telling details, and by similar ideas.

V

Why Chicago is the Largest Meat Packing City in the World.

Chicago is the largest meat packing city in the world because it is located right in the center of greatest cattle raising region in the world, and it has the largest railroad lines in the United States at its disposal, and by way of the "Great Lakes" to ~~the~~ ^{for these reasons} ~~this~~ causes Chicago to be the second largest city in the United States.

Developed by Cause and effect.

Elma Saari valmistujaiskuva
Tripoli Senior Class 1931.

Saaren perheen vanhimmat pojat Nikolai ja Nestor olivat menneet nuorina länteen vehnäpelloille töihin ja matkustaneet sinne härkävaunun tapaisella (boxcar) ennen kuin taas metsätyöt alkoivat Brantwoodin suunnalla, muistelee Sally Huml. Hän ei nähnyt Nikolain ja Nestorin koskaan ajavan autolla.

Farmin hommien lisäksi pojat tekivät enimmäkseen metsätöitä. Eräällä metsätyöleirillä Nikolaille sattui onnettomuus. Tarkempia tietoja siitä ei ole, mutta hänen oikean kätensä etusormi jouduttiin amputoimaan ilmeisesti joko vuoden 1924 lopulla tai tammikuussa 1925.

COMMISSIONERS
FRED M. WILCOX, Chairman
R. G. KNUTSON
L. A. TARRELL
A. J. ALTMEYER, Secretary

INDUSTRIAL COMMISSION

OF
WISCONSIN

DEPARTMENTS
SAFETY AND SANITATION
WORKMEN'S COMPENSATION
WOMAN AND CHILD LABOR
EMPLOYMENT OFFICES
MEDIATION AND ARBITRATION
APPRENTICESHIP
STATISTICS

STATE CAPITOL, MADISON

January 29, 1925.

IN REPLY PLEASE REFER TO

E 37824-2

Mr. Nick Saari,
R. F. D.,
Brantwood, Wisconsin.

RE: NICK SAARI VS. KOSPELA AND PERKIO CO.

Dear Sir:-

We have your letter of January 23, 1925. If your injury was a greater one than the loss of your finger at the proximal joint, it would appear that you would probably be entitled to further compensation than thirty-five weeks. The information was that your finger was taken off at the proximal joint. Now, if you are claiming that you have lost part of the metacarpal bone and you cannot arrive at an adjustment, you may file application for adjustment on a form that we will furnish you for that purpose, but before you do this, we want you to give the insurance carrier, to whom we are sending copy of this letter, an opportunity of taking the matter up with you. The compensation in addition to thirty-five weeks would depend upon the extent of disability which you have sustained in excess of the loss of your finger at the proximal joint.

Very truly yours,

INDUSTRIAL COMMISSION,

F. J. McCormick

Chief Examiner.

FTM/C

Copy to- Employers Mutual Liability Ins. Co.,
Wausau, Wisconsin.

Industrial Commission of Wisconsin kirje Nikolaille.

DR. W. E. NICELY, MEDICAL DIRECTOR

R. M. HEATH, MANAGER

DR. C. C. EDMONDSON, ASSOCIATE

ESTABLISHED 1910

The Spa

MEDICAL CLINIC DIET HOSPITAL
MUD BATHS X-RAY DIAGNOSIS

TELEPHONE 602

WAUKESHA, WISCONSIN

Kesäkuun 8 p.

Hyvä Koti Vaki,
Kirjotan muuta-
- Man rivie kun on aikaa
Voin sanoa että minulta on
mennyt hyvästi sitte kun
minä sieltä lähtin, minä
pääsin tänne lauantai
aamuna, olen saanut go 3
mud Bathia / Bathin joka
päivä, kyllä täällä on hyvä
hoito, ja ystävällinen
kohtelu. Ei tarvitse murehtia
Kirjotan toiste lisää

Hyvästi

Nikolai Saari

The "Spa"

Room 90

Haukeska

Wis.

THE ONLY GENUINE

Keeley Institutes

IN WISCONSIN
ARE LOCATED AT
**WAUKESHA
AND
RIPON**

WAUKESHA INSTITUTE.

**LIQUOR,
TOBACCO,
MORPHINE,
AND OTHER
Drug Habits.**

ENDORSED BY THE U.S. GOVERNMENT.
WRITE FOR ILLUSTRATED CIRCULAR.—ALL CORRESPONDENCE CONFIDENTIAL.
The only sure and Harmless cure.

OVER

Keeley Institutes mainos, etupuu.

The Keeley Institutes

WISCONSIN.

FOR THE CURE OF THE
ADDICTED TO
INSTRUCTED BY DR. LESLIE E. KEELEY
AND THE MEDICINES
PREPARED BY HIM.

BEWARE OF IMITATIONS
THE
KEELEY REMEDIES
ARE NOT
ADMINISTERED
BY ANYONE OUTSIDE OF KEELEY
INSTITUTES.

ADDRESS MANAGERS FOR FURTHER PARTICULARS
P.O. BOX 277 WAUKESHA, WIS.
675 RIPON, — WIS. OR A.W. ROBINSON
STATE MANAGER

WAUKESHA, WIS.

MADE IN AMERICA BY THE KEELEY INSTITUTE CO., WIS.

Keeley Institutes mainos, kääntöpuoli.

Suuri lama ja karjalakuume

Vuonna 1932 Saaren perheen tyttöt olivat jo muuttaneet omilleen, mutta pojat asuivat vielä kotona. Nikolai oli eronnut muutaman vuoden kestäneestä avioliitostaan naapurin tyttären Aina Tommilan kanssa ja muuttanut takaisin kotiin.

Elettiin vaikeita aikoja. Wall Streetin pörssiromahduksesta syksyllä 1929 alkunsa saanut suuri lama koetteli Yhdysvaltojen taloutta: ulkomaankauppa romahti, työttömyys nousi ja asunnottomuus lisääntyi. Kurjuus aiheutti mielenosoituksia, yhteenottoja ja väkivaltaisuuksia. Vuonna 1932 Yhdysvalloissa oli asukkaita 124,8 miljoonaa ja työttömiä 12,5 miljoonaa. Käytännössä joka neljäs aikuinen oli työtön. Ennen lamaa työttömiä oli ollut vähemmän kuin kolme miljoonaa.

Paitsi kaupungeissa myös maaseudulla elämä kävi koko ajan tukalammaksi. Farmituotteista sai yhä vähemmän hintaa, mutta mitkään kulut kuten eläinten rehu tai eläminen yleensä eivät halventuneet.

Wisconsinin osavaltiossa käytiin jopa maitokapina vuonna 1933, koska maanviljelijät oli ajettu niin ahtaalle, että he joutuivat vähentämään maidontuotantoaan. Viljelijät saivat maidosta vähemmän kuin puolet siitä mitä olivat saaneet vielä muutama vuosi aiemmin ja silti piti maksaa verot ja elää. Tuhansia litroja maitoa kaadettiin mahaan protestina alhaisille hinnoille.

Kapitalismin lama-aika oli otollinen ajankohta mittavalle Neuvostoliitto-propagandalle. Laman kourissa kärsivät amerikansuomalaiset työläiset olivat helppo värväyskohde työvoimaksi rakentamaan suomenkielistä Karjalan autonomista sosialistista neuvostotasavaltaa eli Neuvosto-Karjalaa.

Karjalakuumeen nousuun vaikuttivat amerikansuomalaisten siirtolaisten kokemukset vuosisadan vaihteen Yhdysvalloista. Mayme Sevander kiteyttää kirjassaan *Vaeltajat* tämän taustan seuraavasti:

Kultainen Amerikka oli ollut pettymys monelle, jotka raatoivat raskaassa työssä kaivoksissa, metsätyömailla, rakennuksilla tai yrittivät raivata itselleen farmia kiviseen maahan. Amerikassa kielivaikeudet ajoivat suomalaiset sellaiseen asemaan, että raskaimmat ja huonoimmin palkatut työt annettiin heille.

Kotimaassaan suomalaiset olivat vastustaneet Venäjän tsaarin vallanriistoa. Suomalaiset olivat vaatineet ja voittaneet ensimmäisinä Euroopassa valtiollisen äänioikeuden naisille sekä naisten oikeuden tulla valituiksi valtioelimiin. Suomalaiset olivat taistelleet maansa itsenäisyyden puolesta ja saavuttaneet sen. Suomalaisilla oli luokkataistelukokemusta, osa työväestöstä oli noussut aseelliseen kapinaan, jonka kukistumista oli seurannut valkoisten verinen kosto.

Usko sosialismin aatteisiin sai uudella mantereella lisää potkua, olihan jälleen kysymys ihmisoikeuksista ja tasa-arvosta, jotka eivät korulauseista huolimatta olleet toteutuneet.

Protestointi johti siirtolaisten mustille listoille, uuden työpaikan saanti oli hankalaa, usein jopa mahdotonta.

Kun koko muu maailma kärvisteli laman ja työttömyyden kourissa, Neuvostoliitossa oli työtä ja sinne houkuteltiin ammattitaitoista työvoimaa Yhdysvalloista ja Kanadasta. Osa lähti puhtaasti työn perässä, osa poliittisista syistä. ”Työläisten paratiisissa”, Neuvostoliitossa, ei olisi luokkaeroja ja siellä ponnisteltaisiin yhteisen hyvän vuoksi. Moni vannoi sosialismin nimiin ja haaveili mahdollisuudesta päästä luomaan uutta, parempaa maailmaa, ihanneyhteiskuntaa, jossa työläiset olivat ottaneet vallan omiin käsiinsä.

Neuvostoliiton ensimmäinen viisivuotissuunnitelma käynnistyi 1928 ja silloin tarvittiin ulkomaisia asiantuntijoita ja ammattilaisia. He olivat kalliita, eikä Neuvostoliitolla ollut rahaa maksaa heidän palveluistaan. Esimerkiksi pelkästään Neuvosto-Karjalan sahateollisuudessa piti suunnitelman mukaan kaataa, sahata ja myydä yhä enemmän puuta, eikä Neuvostoliitossa ollut riittävästi ammattitaitoista työvoimaa, vaan sitä piti värvätä pikaisesti muualta.

Helmikuussa 1931 Neuvostoliiton keskuskomitean politbyroo antoi valtuudet värvätä Neuvosto-Karjalaan 2 000 metsätyöläistä Yhdysvalloista ja Kanadasta. Saman vuoden syyskuussa valtuutettiin värväämään vielä 785 työläistä lisää: rakentajia, kone tekniikan insinöörejä ja muita ammattityöläisiä.

Värväys muuttui järjestyneeksi, kun Pohjois-Amerikkaan perustettiin toukokuussa 1931 Neuvosto-Karjalan Teknisen Avun toimisto, joka keräsi varoja Neuvosto-Karjalan avustamiseen ja värväsi tulijoita. Konerahastoon kerättiin yhteisiä varoja teknisille laitehankinnoille. New Yorkiin ja Torontoon perustetut rekrytointikeskukset organisoivat värväyksiä ja niiden kautta hoidettiin Karjalaan menijöiden lupa-asiat. Värväystä johdettiin Neuvostoliitosta käsin.

Toimisto julkaisi lukuisia ilmoituksia amerikansuomalaisissa vasemmistolehdisissä, joissa kirjoitettiin innostuneesti Neuvostoliiton kehityksestä. Oscar Corgan ja Matti Tenhunen kiersivät pitkin maata puhujamatkoilla värväämässä ihmisiä lähtemään matkaan. Tenhus-Mattia pidettiin värväyksen pääorganisaattorina. Saaren poikien Karjala-kirjeiden perusteella Oscar Corgan toimi Neuvosto-Karjalan teknillisen avun järjestön johtajana siinä vaiheessa, kun Saaren pojat lähtivät Neuvostoliittoon. Corganin ja Tenhusen nimet vilahtavatkin muutamia kertoja poikien kirjeissä. Molemmat värvääjät tulivat myös itse Karjalaan ja molemmat teloitettiin siellä Stalinin vainojen vuosina.

Neuvosto-Karjalaan lähti 1930-luvulla noin 6 000 amerikan- ja kanadansuomalaista, joissakin arvioissa määrä on jopa 7 000. Jonkin verran sinne oli muutettu jo 1920-luvullakin. Neuvostoliittoon muuttaneista amerikansuomalaisista valtaosa tuli metsä- ja rakennusteollisuuden sekä kalastuksen palvelukseen. Myös noin 15 000 suomalaista loikkasi Suomen rajan yli vuosina 1931–1935.

Saaren perheen vanhuksinkin päättivät lähteä poikiensa tavoin Neuvosto-Karjalaan. Vaihtoehtoja ei juuri lama-aikaan ollut. Karjalaan oli naapurustosta lähdessä muitakin

tuttuja suomalaisia perheitä. Lähtijöiden joukossa oli esimerkiksi lähin naapuri John Kaartunen ja hänen poikansa Leo ja Walter sekä seitsemän henkilöä Ahon perheestä, viisi jäsentä Riihimäen perheestä, Korpelat, Pöyhöset, Jalkaset, Mäet ja Hautamäki.

Saaren poikien lähtöhalua lisäsi se, että osa Brantwoodin asukkaista katsoi heitä karsaasti. He elivät vaatimattomasti ja olivat sosialisteja, ainakin 1930-luvulla. Hilda Saaren siskon Elina Kaartusen tytär Helen on 12-vuotiaana (1930) kirjoittanut Amerikan Suomalaisen Sosialistijärjestön naisille suunnatun viikkolehden, *Toverittaren*, lastenpalstaa varten seuraavan jutun Brantwoodista:

Tervehdän taas pitkästä aikaa pieniä taistelutovereitani! Olen aikonut kirjoittaa useamman kerran mutta siihen se on jäänyt, kun ei tahdo olla aikaa kun pitää kulkea koulussa ja iltasin kun tulee kotiin on äitiä autettava ja sitte on läksyt opeteltava. Olen seitsemännellä luokalla koulussa ja aijon mennä kahdeksannen luokan myöskin tänä vuonna. Olen kahdentoista vuoden ikäinen.

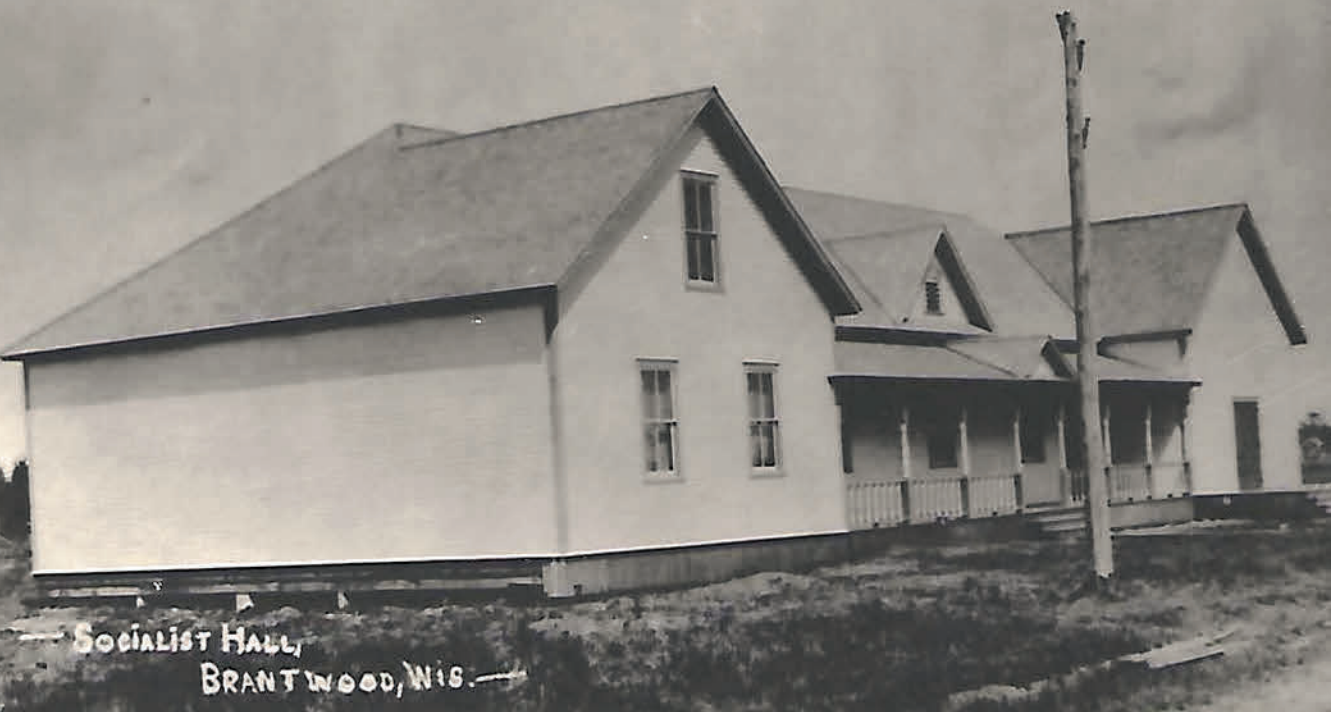
Opettajamme on leski ja hänen nimensä on Mrs R J Dotter. Viime vuonna oli oikein sotakiikkoinen nainen, mutta tämä leski on ollut farmilla seitsemän vuotta ja hänellä on neljän vuotias poika, niin hän tietää kuinka farmarin pitää raataa ennen kuin saa vaatteita ja ruuan itselleen ja lapsilleen.

Isä on ostanut \$5000 vapaus-lainabondin. Meidän koululla on kaksi viikkoa lomaa kun lentsu raivoaa täällä. Tämä paikkakunta on pieni farmikylä eikä täällä siis voida perustaa ihanneliittoa eikä sosialistista sunnuntaikoulua. Jos tänne perustettaisiin ihanneliitto niin minä varmasti olisin yksi sen ensimmäisiä jäseniä.

Koulun kirjastosta olen lukenut englanninkielisiä kirjoja nimeltä "Cross Patch" "Oliver Twist" ja "Hans lirinker & the Silver Skates". "Oliver Twist" on kirja jonka päähenkilönä on nuori poika. Hän oli orpo ja hänet ryöstettiin rosvoksi mutta hän karkasi kaksi kertaa. Viimein kuitenkin useammat rosvoista vangittiin. Olen lukenut suomalaisen kirjan nimeltä "Sara Kivistö". Temppuiliija Sunell pitäisi tulla Brantwoodiin ensi sunnuntaina mutta en usko että hän tulee kun ei saa pitää tanssia, iltamia yms. kun lentsu raivoaa. Kirjotan toiste enempi. Toverillisesti ystäväanne: Helen C Kaartunen

Amerikansuomalaiset olivat jakautuneet selkeästi kahtia, kirkkosuomalaisiin ja sosialisteihin. Radikaalit ja kirkkosuomalaiset tuskin edes puhuivat toisilleen. Hengelliselle perimälleen uskolliset pysyttelivät erillään poliittisesta toiminnasta. Näin myös oli selkeästi Brantwoodissa, jossa ei mahduttu edes samalle hautausmaalle.

Niinpä hautausmaita on alueella useampia kuten sosialisteille oma *Clifford Public Cemetery*, joka sijaitsee melko lähellä Saaren farmia. Lisäksi alueella oli *Clifford Finnish Cemetery*, *Knox Lutheran Cemetery* ja *St. Mary's Cemetery*. Kaikkiin näihin on haudattu suomalaisia.

Brantwoodin sosialistien haali (Brantwood Socialist Hall), jossa ilmeisesti ainakin Eino Saari kävi kuuntele-massa puhetilaisuuksia ja tansseissa. Kirkkosuomalaiset eivät antaneet lastenlastensa edes katsoa tuohon taloon päin, kun tiellä mentiin sen ohi. Lähde: The Knox Creek Heritage Center.

Eino Red Granitessa

Eino Saari oli suututtanut ankaran isänsä ja joutunut muuttamaan pois kotoa. Hän meni Lempie-siskonsa luokse, joka tuolloin asui Brantwoodista etelään, paikassa nimeltä Red Granite (Wausharan piirikunta, Wisconsin). Siellä oli suomalainen asutuskeskittymä (setlementti). Lempien mies Kalle Kolehma piti siellä pientä suutarin verstasta. Einoa tuki taloudellisesti eräs lapseton pariskunta, joiden kanssa hän valmistautui lähtöön Neuvosto-Karjalaan.

Eino lähti Saaren perheestä ensimmäisenä Neuvosto-Karjalaan. Hän lähti redgranitelaisen ryhmän mukana suoraan Lempie-siskonsa luota tapaamatta vanhempiaan. Nikolai ja Nestor tulisivat seuraavina ja lopuksi oli tarkoitus, että vanhukset tulisivat myös. Koko perhe ei voinut lähteä yhtä aikaa. Ennen Karjalan matkaa Eino oli sopinut välinsä isänsä kanssa. Riitaantuminen oli johtunut myös väärinkäsityksistä, joihin Eino kirjeessään sisarelleen viittaa myöhemmin.

Eino Saari toinen oikealta. Muut ovat tuntemattomia. Kuvassa lukee Selinillä ja tavaroita pakataan Neuvosto-Karjalaan lähtevään autoon.

II

NEUVOSTO-KARJALA – "TYÖLÄISTEN PARATIISI"

Karjalan Teknisen Avun johtaja ja siirtolaisten värvääjä Oscar Corgan oikealla, itse lähdössä Neuvosto-Karjalaan. Corgan ammuttiin Sandarmohissa 9.1.1938.

Tenhus-Matti eli Matti Tenhunen, värvääjä, riemukaasti laivalla lähdössä Neuvosto-Karjalaan punalippua liehuttaen. Tenhusta syytettiin Stalinin vainojen aikaan tekaistuilla perusteilla vastavallankumouksellisuudesta ja vakoilusta. Tenhunen ammuttiin Sandarmohissa 28.12.1937

Nikolai Saaren kirjeet

New York 29.7.1932

Rakas kotiväki,

Sain kirjeenne tänään.

Corgan vaihtoi rahan postiosoitusta varten. Sillä rahalla ostin housut ja paidan.

Minulla ei ole aikaa kirjoittaa paljon, koska pitää lähteä Karjalaan menijöiden kerääntymispaikkaan. Kaikkien, jotka lähtevät täytyy olla siellä. Tänään oli tapaaminen, jossa meille annettiin vähän ruokaa otettavaksi mukaan.

Yhdysvalloista lähtee 200 henkilöä ja Kanadasta 150. Näin Eero Sirviön ja Urho Tolan eilen. En nyt tiedä kertoa enempää tänään muuta kuin kiittää teitä rahasta. Olen varma, että rahalle olisi ollut käyttöä siellä. Se oli tarpeen myös täällä.

Terveyttä teille kaikille.

Näkemisiin

Nikolai

New York 1932

Kirjoitan taas muutaman rivin täältä merenrantakaupungista. Näillä kulmilla on ollut aivan mukava sää, ei läheskään niin kuuma kuin olin kuvitellut.

Oletan, että he jotka lähettivät anomuksensa tammikuussa, ovat saaneet lupakirjansa. Luvalliset ovat saapuneet tänne kahdessa eri ryhmässä. Ensimmäisessä erässä oli 300 ja toisessa 150 henkilöä. Tänään heitä oli tarkoitus tulla lisää, mutta en tiedä tulivatko he lainkaan.

Mitä teillä on suunnitelmissa? Aiotteko tulla ensimmäiseen laivaan? Aikaa tuntuu olevan kovin vähän valmistautua niin pitkää matkaa varten. Jos ette selviä ensimmäiseen laivaan, niin toinen laiva lähtee 16. päivänä.

Luulen, että silloin on suurempi ryhmä. Se johtuu siitä, että ihmiset eivät ole ehtineet valmistautua niin lyhyessä ajassa tuohon ensimmäiseen laivaan, joten 16. päivän laivassa on enemmän väkeä.

Yrittäkää valmistautua matkaan tavalla tai toisella joko tähän laivaan tai sitten seuraavaan. Lähden tällä ensimmäisellä laivalla. Minulla ei ole mitään mahdollisuutta jäädä tänne pitempään, koska rahani riittävät juuri laivan lähtöön saakka. Uskon pärjääväni juuri siihen asti, mutta centtiäkään ei jää yli. Joten lähden mielelläni heti, kun pääsen.

Oli surullista, että emme voineet kaikki lähteä yhtä aikaa. Matka sieltä tänne juuri nyt on suurin ongelma, mutta yrittäkää jollakin tavalla saada se järjestymään. Kun saavutte tänne, teidän ei tarvitse sanoa mitään paitsi vastata kysymyksiin, joita teille esitetään.

Ihmiset täällä ovat erittäin hyvin pukeutuneita, mutta ei ole väliä mitä teillä on yllänne, kunhan vaatteet vain ovat puhtaita. Karjala-toimistosta teille annetaan kaikki ohjeet, joita tarvitsette. Nyt Corgan on toimiston päällikkönä. Aronen on siellä myös, mutta hän on lähdössä toiselle puolelle seuraavalla laivalla.

Teillä täytyisi olla melkoinen summa rahaa mukana, koska olosuhteet ovat sellaiset, että mitään ei saa ilman rahaa. Haluan mainita Korpelan ja Kaartusen**. Minulle oli mahdotonta saada vaaterahat siten kuin olitte ajatelleet. Ehkä minulla olisi ollut parempi tuuri, jos olisin päässyt siihen laivaan. Mutta kun asiat menivät noin, en voinut sille mitään ja olisin ehkä jäänyt ilman matkaa eikä minulla ollut mitään.*

Kun me olimme toimistossa, Kalle Korpela lupasi ryhmälle 1000 dollaria Konerahastosta. Minulla ei ollut tilaisuutta puhua hänelle ongelmastani. Hän antoi ne 1000 dollaria. Jos siitä tulee jälkeenpäin jotain puhetta, niin joku mies nimeltä Ketoja kantaa vastuun siitä.

Kalle Korpelalla on pulaa käteisestä eikä 1000 dollaria saa joka päivä. Ehkä hän ei edes voinut saada 1000 dollaria, koska hänen kulunsa olivat suuremmat kuin hän luuli. Trukin lähettäminen maksaa 243 dollaria.

He olivat pitäneet John Kaartusta siellä jo jonkin aikaa. Luultavasti he ajattelivat hänellä olevan rahaa ja että hän avustaisi Konerahastoa, koska hän oli niin vanha. Puhutaan, että Kaartunen ei olisi lähtenyt, mutta hänellä on poika ...

Tästä kirjeestä puuttuu viimeinen sivu.

* Kalle Korpela (Charlie Korpela, s. 1887) oli myös alun perin Alajärveltä kotoisin ja Brantwoodin naapureita.

** John Kaartunen alkuaan Juho Kaartunen (s. 1871) oli niin ikään syntynyt Alajärvellä. Hän oli Brantwoodissa naapuri ja Hilda Saaren siskon Elinan lankomies.

Veljekset Nikolai ja Nestor Saari lähtivät ryhmässä numero 26 Gripsholm-laivalla New Yorkista kohden Neuvosto-Karjalaa 30.7.1932. Lähde: Nestorin Swedish American line -almanakka.

5.8.1932

Rakas kotiväki,

On aamupäivä ja ajattelin kirjoitella ennen kuin saavumme Norjaan. Meidän on tarkoitus tulla Norjaan maanantai-iltana. Sitten lähdemme Norjasta Leningradiin. Meidät jaetaan kahteen ryhmään, koska meille kaikille ei tule olemaan tilaa veneessä. Toisen ryhmän täytyy odottaa kunnes vene palaa takaisin.

Laivassa on ollut suuri sodanvastainen näytös. Ohjelma oli erittäin hyvä. Ida Päiviö ja Paasikivi Kanadasta pitivät erinomaiset puheet. Oli myös norjankielellä pidetty puhe.

Meidän ryhmässämme on Karjalaan menossa kokonainen orkesteri. Heillä on piano, haitari ja kaikenlaisia muita instrumentteja. Meiltä ei ainakaan puutu musiikkia. Lisäksi mukana on kaksi lahjakasta unkarilaista.

Filmitähti Greta Garbo on matkustamassa kotimaahansa tällä laivalla. En ole nähnyt häntä, mutta muut ovat todella yrittäneet nähdä edes vilahduksen hänestä, mutta eivät ole onnistuneet.

Ryhmässä on neljä ihmistä, jotka on karkotettu USA:sta ja 21 Kanadasta. Kahdella heistä on liput Suomeen. Puolue yrittää saada heidät tulemaan Karjalaan. En tiedä mikä heitä odottaa Suomessa.

Ystävät täällä ovat yrittäneet kerätä kolehtia tilataksaan sanomalehden heille, joille ei sitä tule ja joilla ei ole siihen varaa. Tämä olisi laina, joka maksettaisiin takaisin, kun pääsemme Karjalaan ja ansaitsemme rahaa. En tiedä miten suunnitelma toimii rahan saamiseksi, koska hyvin harvalla sitä on.

Tämä ryhmä on todella hyvin terveen näköistä ja lähes kaikki hyvin puettuja. Suurin osa on itäisistä teollisuuskunnista. En tiedä kuinka he tulevat sopeutumaan Karjalan ankariin olosuhteisiin.

Nyt on sunnuntai ja tänä aamuna kirjoitan vähän lisää. Näimme aamulla Skotlannin rantaa. Viime yönä keittiössä esitettiin ohjelmaa. Myös tänä iltana toverit esittävät jotain. Se on sitten viimeinen kerta laivalla. Norjaan saavuttaessa siellä tulee olemaan tervetuliaistoivotuksia maissa.

Olen vilustunut. Lähes jokainen on. Luulen sen johtuvan meri-ilmastasta. Sää on kuitenkin ollut täydellinen. Ei myrskyjä.

Karjalaan menijöistä ollaan tekemässä elokuvaa. Kun olimme New Yorkissa, meille näytettiin filmi ryhmästä, jossa Korpela oli ja toisesta, jossa Eino oli mukana. Ehkä Korpela tulee näkemään meidät, sillä meidän ryhmämme on yksi suurimmista, joka on muuttanut Karjalaan.

Me lähdemme Norjasta Leningradiin ensimmäisessä ryhmässä, koska meillä ei ole rahaa jäädä Norjaan. Norjassa on kyllä edullinen kauppa heille, joilla on rahaa. Monet heistä ostavat polkupyöriä. Niillä on järkevät hinnat ja ne ovat parempia kuin Amerikassa valmistetut. Odotamme Leningradissa kunnes seuraava ryhmä tulee. Sitten me jatkamme yhdessä Karjalaan.

Minulla ei ole nyt enempää kirjoitettavaa, joten lopettelen. Kirjoitan taas, kun on aikaa ja jotain kerrottavaa.

*Hyvää vointia teille kaikille!
Näkemisiin, Nick*

Vonganperän punkti

Uhtua USSR

30.8.1932

Rakas kotiväki,

No niin, täällä me nyt olemme Karjalan soilla. Tulimme tänne 20. elokuuta Uhtuasta. En ala selostaa meidän matkaamme, koska olette luultavasti lukeneet siitä sanomalehdistä.

Tulimme junalla Kemiin, joka on Leningradin ja Muurmanian puolessavälissä. Petroskoista 12 tunnin matka. Yövyimme Kemissä. Seuraavaan paikkaan lähdimme kuorma-autolla Uhtuasta. Naiset ja lapset matkustivat linja-autolla. Meidät miehet tuotiin avoimessa kuorma-autossa. Etäisyys oli noin 200 km. Tänne Uhtualle ei tule rautatietä. Täällä on vain yksi viime aikoina rakennettu tie ja sekin erittäin huonossa kunnossa.

Uhtua sijaitsee 160 kilometriä pitkän järven rannalla. Täällä ei ole merkkiäkään laivoista tai muista yhteyksistä joko rautatien tai vesitien kautta. Siitä näkee miten vaikeaa on tälle yhteisölle saada mitään ruokalahetyksiä, rakennusmateriaaleja jne. Aikomuksissa on rakentaa tänne rautatie, mutta kaikkea ei voi tehdä heti. Kuorma-autoista on kova pula ja se hidastaa rakennustöitä.

Emme ole saaneet tavaroitamme vielä. Jotkut ovat olleet täällä jo melkein kaksi kuukautta eivätkä he ole vielä saaneet omia matkatavaroitaan. On helppoa ymmärtää olosuhteet, jossa on vain pyhävaatteet, ohuet alusvaatteet ja paidat matkalaukussa. Kenkäongelma on pahinta, koska täällä on hyvin kosteaa ja kun tekee töitä matalissa kengissä, alkaa tulla jo kylmä.

Heidän, jotka suunnittelevat tänne tuloa, kannattaa ottaa mukaan työvaatteet, kumisaappaat ja villasukat. Olisi hyvä, jos saisin kumisaappaat. Saappaat ovat yhtä tarpeellisia sekä naisille että miehille. Me saimme matalat topatut kengät, mutta ne eivät suojaa paljon mitään suoalueella. Saappaista ja nahkaisista kengistä on puutetta. Me saimme myös paidan ja housut, mutta ei alusvaatteita. Sukkia ja alusvaatteita ei ole saatavilla. Sukkien tilalle saimme palan kangasta.

Leirimme on järven rannalla, saman, josta Uhtua sijaitsee 25 kilometrin päässä. Minkäänlaisia teitä ei ole, vain jalkapolkuja. Matkaaminen tapahtuu moottoriveneillä. Kaikki tavarat tuodaan tänne isoilla moottoriveneillä.

Sillä ryhmällä, joka tuli ennen meitä, ei ollut täällä mitään, ei edes minkäänlaista suojaa ennen kuin he itse rakensivat. Asumme täällä leirissä teltoissa ennen kuin parakkeja saadaan rakennetuksi.

Ruokamme keitetään ulkona ja myös syödään ulkona. Tämä rakentamisosasto on hidasta, koska rakennuksista tehdään myös suuria ja rakentajistakin on pulaa. Pahinta on, kun ei ole kunnon työkaluja. Tähän mennessä ei ole ollut rautanauloja ja laudat on pitänyt kiinnittää sahaamalla käsin. Sauna on rakennettu ja seuraavaksi yhdistetty keittiö- ja ruokailurakennus.

Lähes kaikki työ täällä on urakkatyötä. Meidät on jaettu prikaateihin tekemämme työn mukaan. Esimerkiksi tukkilaiset ovat omassa ryhmässään. Palkka maksetaan tehdyn työn lajin mukaisesti. On muutamia työläisiä, jotka saavat palkan päivittäin. He tekevät urakkaa nostaakseen tuottavuutta. Urakkatyöstä olen saanut 10 ruplaa päivässä, joskus enemmänkin. Mutta ruplat kuluvat nopeasti, jos pitää jotain ostaa. Esimerkiksi matalat topatut kengät maksavat 28 ruplaa ja kaikki muutkin hinnat ovat korkeat.

Kenkien arvo siellä olisi kaksi dollaria. Ruokatarvikkeet ovat erittäin kalliita. Meillä ei ole ollut lainkaan perunoita eikä kahvia. Puuro, leipä, kala, makkara ja tee ovat olleet pääruokia tähän mennessä. Saamme perunoita pian. Ne ovat olleet vielä puolikasvuisia.

Uhtua on vielä huonommassa asemassa ruokatarvikkeiden suhteen, koska ei ole rautatietä ollenkaan, vain surkeita maanteitä. Täällä ryhmätyöt aloitettiin myöhemmin kuin läntisissä asutuksissa, esimerkiksi Petroskoissa.

Eilen Petroskoista tuli tänne joitakin miehiä, jotkut kuullakseen totuuden, ja minä olen kirjoittanut sen niin kuin olen sen nähnyt sinä aikana, jonka olen ollut täällä. Niiden, jotka tulevat tänne, ei pitäisi tuntea itseään petetyiksi, niin kuin käy heille, jotka lähtevät tänne liian suurin toivein. En tunne itseäni petetyksi muuta kuin sen suhteen, että en saanut matkatavaroitani samalla hetkellä, kun saavuimme ja niin tehtiin muillekin.

Joten kaikki on sujunut hyvin tähän mennessä. Olen tehnyt urakkatyötä noin viikon verran pojan kanssa, joka tuli Kanadasta. Minä hakkaan tukkeja ja ne täytyy kuoria heti paikalla. En ole vielä oppinut miten ymmärtää hallituksen edustajistoa. He onnittelivat meitä rakennustyöstämme niin kamalissa olosuhteissa. He sanoivat yrittävänsä parhaansa helpottaakseen tilannettamme.

Ensiksi pitää saada meidän matkatavaramme tänne nopeasti ja myös helpottaa ruokaongelmaa. He sanoivat, että olemme aloittaneet nämä rakennustyöt pahimmissa olosuhteissa. Pahemmissa kuin mikään aiempi ryhmä. Olen kirjoittanut paljon puutteista ja vaikeuksista. En halua mustamaalata tätä työläisten maata. En valita, koska nämä ongelmat ovat meidän kaikkien täällä.

Haluan vain osoittaa teille mitä ne ihmiset joutuvat kohtaamaan, jotka tulevat tänne Amerikasta, joka on vakiintunut maa. Monet haluavat paljon ja saada palkkaa. Nestor on tehnyt täällä monenlaista pientä. Marraskuussa meidän pitäisi aloittaa tukinhakkuu, jos leirit valmistuvat siihen mennessä.

En ole kuullut mitään Einosta. En tiedä missä Korpela on. He luultavasti ovat lähellä Petroskoita, mutta minulla ei ole heidän osoitettaan.

Enpä tiedä nyt enempää tällä kertaa muuta kuin toivottaa teille hyvää terveyttä. Kirjoitan lisää sitten, kun minulla on aikaa.

Nick

(Ei ole välttämätöntä lukea tätä kaikille)

*Uhtua, Vonganperä
joulukuu 13, 1932*

*Terveiset teille Lempi ja Kassu
[Kirje on osoitettu Nikolain siskolle Lempielle ja hänen aviomiehelleen]*

Vastaan teidän kirjeeseen, joka tuli Nestorille muutama päivä sitten. Hän ei voi hyvin eikä pysty kirjoittamaan. Eilen hän meni Uhtuaan tapaamaan lääkäriä, koska hänellä on flunssa ja kovasti palelee. En tiedä mitä lääkäri kertoi hänelle. Täällä on ollut paljon ihmisiä sairaana. Se ei ole mikään ihme. Syksy on ollut kylmä ja kostea, niin sitä helposti kastelee itsensä ja vilustuu.

Muuten kaikki on mennyt aivan hyvin mitä nyt elämiseen tulee. Ehkä muutolla on vaikutuksensa. Muutos ruuassa on myös vaikuttanut minuun. En pitänyt happamasta ruisleivästä, koska sain siitä niin paljon ilmaa mahaani. Jokin aika sitten aloimme tehdä omaa leipäämme, joten nyt on parempi.

Aika on kulunut ja kohta on joulukuu teillä kapitalistisissa maissa.

Olen tehnyt vähän sitä sun tätä sen kahden viikon aikana, jonka olen ollut täällä. Olen kaatanut puita tukeiksi. En tiedä miten selviän. Meillä on suuria suunnitelmia tälle leirille. 50 000 kiintokuutiometriä tukkeja jäällä. Meitä on yli sata miestä tässä leirissä ja noin 30 naista. Naiset eivät ole metsätöissä.

Metsätyöt on järjestetty 8–9 miehen prikaateihin. Kaatamassa on neljä miestä, kaksi leikkaavat alas, yksi trimmaa oksat ja yksi mittaa ja tekee lyhyitä viiltoja merkitäkseen pituudet, joista leikata. Neljä–viisi miestä huolehtii vetämisestä riippuen siitä kuinka pitkä etäisyys on. Meillä on neljä miestä kaatamassa. Heidän urakkansa on 40 kiintokuutiometriä päivässä. Hevosten tavoite on 13 kiintokuutiometriä päivässä vedettynä jäälle. Kiintokuutiometri on 39 ½ tuumaa. Puusta voi saada noin kolme tukkia. Ne on leikattu 14–28 jalkaa pitkiksi.

Työn tavoite ei ole pieni, kun ottaa huomioon miten lyhyitä päivät ovat. On pimeää aamulla klo 9 asti ja pimeää noin klo 16 iltapäivällä.

Puiden kaatamisesta saamme 70 kopeekkaa kiintokuutiometri. Hevosella ajamisesta saa 95 kopeekkaa riippuen taas matkasta. Päivän palkka on 6 ruplaa rakentamisen ajanjaksona.

Ruoka on ollut 60–95 ruplaa kuukaudessa tähän mennessä. Ruoka on ollut yksitoikkoista ja täällä leirillä meillä ei ole ollut mahdollisuutta ostaa lisää annoksia. Voimme saada makeisia kuten keksejä.

Tässä maassa USA:n valuutta on tosi arvostettua. Esimerkiksi Petroskoissa on sellainen kauppa, joka on vaan ulkomaalaisia varten. Sieltä voi ostaa tavaroita vieraista maista. Voit ostaa melkein mitä tahansa dollareilla ja hinnatkin ovat kohtuullisia. Kuitenkaan siellä ei hyväksytä ruplia. Huolimatta siitä mitä ostaa venäjän rahalla, se on kallista. Ainakin meille ulkopuolisille vielä on. Dollareista on hyötyä täällä heille, joilla niitä on.

Taidanpa lopetella nyt tämän lepopäivän illalla ja alkaa olla jo myöhä. Huomenna aamulla on taas mentävä takaisin metsään puiden juurelle.

Elämä täällä ei ole mitään leikkiä, mutta ehkä se nyt menee jotenkin, kunhan opimme maan tavoille. Ehkä siitä tulee parempi, kun saamme enemmän teollisuutta ja alamme pärjäämään omillamme.

Eino on Petroskoissa käymässä koulua. Hän aikoo olla siellä neljä vuotta. Hän ei ole vielä varma minkä työn linjaa aikoo opiskella tai politiikkaa täällä sivussa.

Björklund on samassa parakissa meidän kanssamme. Hänen tyttärensä on Uhtualla mutta oli ollut Petroskoissa koulussa.

Lopetan tähän. Täällä soitetaan pianoa, haitaria ja viulua äänekkäästi. Kirjoitan kotiin viikon sisällä.

*Terveiseni Neerille ja teille kaikille
Nick*

Uhtua, Vonganperä 16.12.1932

Tervehdys teille kotiväelle,

Paljon on aikaa kulunut siitä, kun sain kirjeenne. En ole saanut kirjoitettua ja se on vain laiskuutta. Olemme kyllä olleet paljon poissa leiristä. Vasta viikko sitten aloitimme tukinhakkuun, joten nyt olemme paikalla.

Täällä vaan olemme vielä hengissä, vaikka välillä on ollut todella rankkaa. Hyvin kostea säätä koko ajan. Marraskuussa satoi vettä lähes joka päivä. Heti perään tuli lunta ja koska maa ei ollut jäässä, oli hyvin kostea.

Syksy on mennyt ja olen tehnyt vähän kaikenlaista täällä. Olen tutustunut karjalaiseen elämään ja tapoihin. Kävin kuljettamassa rakennustiliä toisella puolella järveä ja vierailin karjalaisessa kodissa. En ymmärtänyt joitakin sanoja, mutta minusta se talo oli jonkinlainen yhdyskuntarakennus. He olivat olleet siellä vasta vuoden verran ja kaikki oli uutta ja hankalaa. Suurin ongelma täällä on edelleen ruoka ja vaatetus.

Ruoka on surkeaa eikä siinä ole paljon vaihtelua. Meistä, jotka olemme tottuneet monipuoliseen ravintoon, tämä tuntuu riittämättömältä. Ruokaa on säännöstelty kuinka paljon saa päivässä. Leipää saamme runsaasti ja riisiä. Säännösteltyjä ovat voi, liha, juusto, sokeri ja kahvi. Mitään jälkiruokaa ei ole paitsi täällä poimittuja marjoja.

Meille annettiin purkitettua kalaa, joka ei ollut minkään arvoista. Toisinaan saatamme saada tuoretta — pientä törkykalaa. Nekin ovat rajoitettuja, vain hyvin pieniä määriä, joilla ei pitkälle jaks. Nyt on ollut hirven metsästysaika. Leiriläiset tappoivat neljä tai viisi hirveä, mutta liha on säännösteltyä. Tänne on tarkoitus tulla ulkomaalaisten kauppa meille amerikkalaisille, josta voimme ostaa meidän kaltaistamme ruokaa, jos meillä on tarpeeksi ruplia.

Esimerkiksi

Makeiset 5 ruplaa kilo, keksit 5 ruplaa kilo, pieni lihasäilykepurkki 5 ruplaa. Sitä voi ostaa vain tietyn määrän. Meille maksetulla palkalla ei paljon osteta ylimääräistä ruokaa. Minun lokakuuni oli 94 ruplaa 85 kopeekkaa. Marraskuu oli 66 ruplaa.

Monet täällä ovat sukkien ja lapasten tarpeessa — ihmiset jotka lähtivät ilman rahaa ja vaatteita. Täällä on kiertänyt huhu, että meille tuotaisiin talvivaatteita, mutta emme ole nähneet ainuttakaan. Tämä on hyvin rankkaa heille, jotka tulivat täysin varustautumattomina. Me selviämme talven yli, koska saimme matkatavaramme. Ne tulivat lopultakin lokakuun puolella välissä.

Näyttäisi olevan vaikeaa ja mahdotonta saada villasukkia tai lapasia ellei niitä pysty ostamaan karjalaisilta. Kauppoja on niin vähän, että heillä ei ole tarpeeksi villaa itsellekään. Nämä ovat ensimmäiset asiat, joita täällä tarvitsee ja se tuntuu myös vatsassakin.

Me teimme rankan matkan viime kuussa. Nestorin ja minun täytyi mennä veneryhmään hakemaan jauhoja Kemistä. Ruuan saaminen Kemistä Uhtualle teitä pitkin on käynyt mahdottomaksi.

Puolue määräsi miehet veneisiin hakemaan kaikkein tärkeintä asiaa — jauhoja, jotta ei olisi leivästä puutetta jatkossa. Siellä oli kaikkinsa 30 venettä, joissa oli jokaisessa neljä—viisi miestä. Meidän leiristämme oli 10 miestä. Oli kurjaa mennä 160 kilometriä alas jokea, jossa oli kovia koskia ja jäistä vettä.

Kosket ovat niin ankaria, että Karjalassa on vain muutama mies, joka niitä pitkin pystyy laskemaan. Laskeuduin yhdestä koskesta köysien avulla. Muuten olimme onnekkaita, että kukaan ei hukkunut. Kuitenkin paluumatkalla yhdestä karjalaisveneestä mies ja nainen joutuivat uimaan, mutta saimme heidät pelastettua.

Oli todella rankkaa mennä jokea ylöspäin jauholastin kanssa. Meidän täytyi työntää veneet köysien avulla koskien ylitse. Tarvittiin jopa 10 miestä kiskomaan pahimpien koskien yli.

Joessa oli jyrkkiä rantatörmä, joista oli hankalaa kiivetä ja työntää. Olimme menneet 50 kilometriä jokea pitkin, kun se alkoi jäätyä ja jouduimme vetämään veneet maihin. Sitten alkoi sataa lunta ja sitä tuli niin paljon, että väylämme oli jään peitossa, joten lastimme jouduttiin kuljettamaan hevosilla Uhtualle.

Todellisuudessa sosialistisen maan rakentaminen on erittäin kovaa. On helppoa pitää kauniita puheita sisätiloissa. Rehellisesti

täytyy päättää onko sitä halukas uhraamaan itsensä työrintamalla vai ei. Tässä on joitakin, jotka etsivät hyvää itsestään.

Meidän leirissämme suurin osa on kanadalaisia, USA:sta on vain muutamia. Tähän mennessä työnjako on suosinut kanadalaisia. Luultavasti käy samalla tavoin, kun alamme kaataa puita. Metsätyöt on jaettu ryhmiin, kahdeksan miestä ja kaksi—kolme hevosta. Nestor ja minä ja kaksi muuta miestä kaadamme puut tyvestä ja leikkaamme oksat pois. Toiset neljä miestä mittaavat ja sahaavat tukit pukkisahalla. Neljä miestä huolehtii tukkien kuljetuksesta.

Työmääräykset eivät ole pieniä. Tänä talvena määräykset ovat 10 kiintokuutiometriä per mies per päivä. Ajamista — 13 kiintokuutiometriä vedetään hevosella päivässä jäätietä pitkin. Keskiverto puusta saa kolme tukkia. Tukin pituus täällä on 14—28 jalkaa. Tukkien täytyy olla vakaat ja suorat. Jos saavutamme vaatimuksen, saamme 20 % palkankorotuksen.

Puiden kaataminen on tappotyötä. Täksi talveksi on suuria suunnitelmia, 53 000 kiintokuutiometriä rahdattuna jäätä pitkin.

Täällä on yli 100 miestä ja noin 30 naista. Naiset eivät ole metsätoissa, ainakaan vielä. En tiedä miten saavutamme nämä suunnitelmat, koska ei ole tiedossa kunnollista säätäkään kuorman raahaamista varten. On hyvä, että voimme olla yöt leirissä. Jokin aika sitten olimme siistimässä teitä ja jouduimme viettämään yöt ulkona. On raakaa yöpyä ulkona talvella.

En kirjoita enempää nyt. On hyvin myöhä sunnuntai-ilta. Muut ovat kokouksessa tässä parakissa, meitä on 22 poikamiestä. Perheet elävät asuntoloissa eri parakeissa.

Saimme kirjeen Einolta muutama päivä sitten. Hän kertoi voivansa hyvin ja aloittavansa neljän vuoden opiskelun Petroskoissa. Hän ei vain kertonut mihin aikaan hän opiskelee.

Kun saan rahaa, lähetän teille Punaisen Karjalan, niin näette vähän minkälaista elämä Karjalassa on.

Joten kirjoittakaa ja kertokaa miten teillä menee ja miten asiat ovat. Haluaisin myös kuulla Brantwoodin uutisia. Jos joku on tulossa tänne, olisi hyvä jos hän toisi 5 ½ jalkaa pitkän sahan. Työkalut täällä ovat aataminaikaisia.

*Eipä enempää tällä kertaa. Hyvää Joulua teille kaikille!
Nikolai Saari, USSR AKCCP, Uhtua, Vonganperä*

Vonganperä 19.3.1933

Terveiset teille taas Karjalasta. On kulunut pitkä aika siitä, kun sain teiltä vastauksen kirjeeseeni. En vain ole ollut paikalla kirjoittaakseni siihen vastausta.

Talvi on mennyt ja taittumassa kevääseen. Kaksi päivää sitten oli vielä raskasta jäätä. Alkupalvi täällä oli hyvin leuto. Meillä ei ollut jäätä ennen kuin tammikuussa. Sitten oli hyvin ankaraa pakkasta kolme—neljä päivää kerrallaan.

Ei ole mennyt yli -40 asteeseen tänä talvena. Olemme työskennelleet rankasti koko talven ja kaadamme yhä puita täyttä höyryä. Veto-osasto on heikkoa, koska hevoset ovat pieniä ja aliravittuja ja lumi alkaa olla pehmeää. Täällä ajetaan suomalaisen tapaan; yksi hevonen ja reki. Kelkka on kaksi ja puoli jalkaa leveä. Tukkeja ei ole pilkottu paitsi tietyissä olosuhteissa. Tukat pannaan rekeen siinä paikassa, johon ne ovat kaatuneet. Kuormat tehdään käsin raskaalla sauvalla. Kallistuskoukkuja ei ole tai vasaroita.

Raa'alla miesvoimalla ja köydet joka tukin ympärillä ne pakotetaan kelkkaan. Kolme tukkia laitetaan pohjalle. Päälle laitetaan vielä 15 tukkia. Työskentelytavat ovat täällä hyvin primitiivisiä, mikä tekee työstä erittäin kuluttavaa ja palkan myös erittäin alhaiseksi.

Monet miehistä ovat menettäneet painoaan tänä talvena ja ei mikään ihme, sillä he myös ovat aliravittuja. Luultavasti koko maailman tilanne on sellainen, että se on vaikuttanut myös täällä. Meidän leipäannoksemme on mennyt niin pieneksi, että on vaikeaa metsätyömiehille selvittää sillä. Leipä riittäisi, jos olisi tarpeeksi muuta ruokaa. Meillä ei ole ollut perunoita kuukausiin. Lihaa, voita ja juustoa niin pieninä annoksina ettei se riitä mihinkään. Meidän pääruokamme on leipä ja riisipuuro ja jauhojen suhde näyttää kutistuvan myös. Silti meidän odotetaan yltävän työtavoitteisiin.

Metsässä on paljon tukkeja, ehkä tuhansia lumen alla. On vaikeaa vetää ne ulos ja saada ne kelkkaan. Tällä systeemillä näyttää kelkkaan vedettävää riittävän toukokuuhun asti.

Olen teroittanut sahoja tässä kuussa, mutta Nestor on ollut sahaamassa kaiken tämän ajan. Monet ovat lähteneet täältä, jo kahdeksan tästä leiristä. Viisi meni USA:han ja kaksi Kanadaan. Siitä ryhmästä, jossa tulimme, monta, monta on jo lähtenyt ja palannut Amerikkaan.

He olivat puolueen jäseniä tai proletaareja. Monet muut lähtisivät, jos heillä vaan olisi varaa. Ei oikein vaikuta siltä, että asiat olisivat hyvällä mallilla Amerikassa, koska heidän on täytynyt luopua kultatavaroistaankin.

Tämä elämä ei ole helppoa kenellekään mutta jokaisen täytyy elää. Olisi vaikea päästä sieltä tänne ellei olisi säästöjä. Luultavasti ette saa mitään myytyä ja kuka tietää miten ajat muuttuvat. En voi sanoa mitään farmin myymisestä tai että saisitteko siitä mitään. Olemme suunnittelemassa muuttoa täältä Matroosaan, kun tämä puiden kaato päättyy ja jos me vain suinkin pystymme.*

Olisi rankkaa teidän ikäisille ihmisille tulla toimeen täällä, mutta jos pääsisitte Petroskoin alueelle, se olisi rauhallisempaa ja saisitte maitoa ja vähän vihanneksiakin. Kyllä sielläkin on varmaan vaikeaa silloin, kun elämä alkaa kallistua hoitokodin puoleen. Elintaso ei ole kovin korkea täällä, mutta on sentään toivoa paremmasta. Kaikki riippuu maailman tilanteesta — kuinka se kehittyy. Eihän näin voi jatkaa loputtomiin.

Kirjoitin Lempille ennen joulua mutta en ole kuullut hänestä. En tiedä saiko hän kirjeeni. En ole kuullut Einosta koko talvena, joten en tiedä mitä hän tekee. Tilasin Punainen Karjala -lehden teille tammikuussa, mutta raha tuli takaisin. Ei voi maksaa tilausta USA:han meidän rahalla.

Rahat ovat kyllä tiukassa tässä tukkien sahaamisessa. Tein 150—200 ruplaa kuukaudessa. Siitä vähennetään ruuat. Jotkut joukkueesta saavat vielä vähemmän. Muuten terveyden puolesta voimme samoin kuin aikaisemmin paitsi että sitä alkaa väsyä.

Hyvää terveyttä teille ja terveisiä kaikille ystävilleni. Miten Julius pärjäälee? Sanokaa hei Matti Perkiölle.

Näkemiin

Nick

*Vonganperä
Uhtua*

* Matroosa on maaseututajaama ja maalaiskunta Karjalan tasavallan Prääsän piirissä Venäjällä. Se sijaitsee Suojoen rannalla 16 kilometriä Prääsästä koilliseen ja 28 kilometriä Petroskoista länteen.

*Matroosa, Karjala
maaliskuu 2, 1934*

Rakas kotiväki,

Tuhannet terveiset täältä Karjalan metsurien leiriltä. On kulunut melkein vuosi siitä, kun kirjoitin teille viimeksi. On todella häpeällistä, että siitä on mennyt niin paljon aikaa, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Joten me muutimme tänne Matrosaan viime kesänä pohjoisesta. Täällä me olemme joutuneet tekemään vähän yhtä jos toista. Olen ollut metsässä sahaamassa ja kaatamassa puita lokakuusta lähtien. Nestor on toisella leirillä noin kahden kilometrin päässä täältä. Hän on siivonnut teitä koko syksyn. Eino käy vielä koulua. Näin hänet viikko sitten.

Niin, miten teillä siellä menee? Voivatko kaikki hyvin, ovatko terveitä? Onko teillä tarpeeksi ruokaa? Onko teillä vielä paljon karjaa? Onko teillä mitään mahdollisuutta saada rahaa? Ovatko Charlie ja Lempie yhä Red Granitessa? Missä Jennie ja Elma ovat?

Varmasti elämä on kovaa teille vanhoille ihmisille siellä. Ei se ole helppoa täälläkään, mutta kaikkien pitää yrittää elää.

Suunnitteletko yhä tänne tuloa? En ole kuullut mitään teistä paitsi mitä John Mäki kertoi kun hän tuli tänne viime kesänä. Hän sanoi, että te tulisitte tänne, jos vaan pystyisitte. Kaksi tänne jäänyttä ovat herra ja rouva Riihimäki*. Vanha Kaartunen suunnittelee vierailua sinne ensi keväänä.*

Oletteko puhuneet Riihimäen poikien kanssa? Ovatko he kertoneet onko John Mäki toipunut sairaudestaan? Hän oli sairas täältä lähtiessään. Olin jo metsätoissa siinä vaiheessa, kun hän lähti täältä. Oletteko puhuneet Johnin kanssa siitä mitä hän ajattelee tästä maasta? Pojat olivat mekaanikkoja, joten heillä on paremmat elinolosuhteet kuin meillä metsätyömiehillä. Niinhän tämä asia on sielläkin. Nyt meillä on kolme jalkaa lunta metsässä, joka tekee työskentelyn erittäin hankalaksi.

Meillä on ollut tarpeeksi ruokaa tänä talvena. Aate Aho ja Tyyne Jalkanen* ovat tällä leirillä. Tyyne on kokki tai paremminkin sanottuna keittiön johtajatar. John Aho* on kymmenen kilometrin päässä täältä.*

* John Mäki, Riihimäen pariskunta, Tyyne Jalkanen sekä John ja Aate Aho olivat kaikki brantwoodilaisia perheineen.

Olen kärsinyt selkäkivuista noin pari viikkoa, mutta se alkaa tuntua jo paremmalta. On raskasta työskennellä, jos terveys on huono. Se mikä on vaikeinta tässä työssä, on kaikenlainen huono sää.

Millaiselta Amerikassa nyt näyttää? Voiko työläinen pärjätä siellä ollenkaan? Kannattaako minun uusia passiani, jonka pitäisi tapahtua ensi kesänä? Mitä mieltä olette? En nyt tiedä muuta sanoa kuin että voikaa hyvin ja terveisiä naapureille.

Näkemisiin

Nick

USSR AKCCP

Tempozabogek

Matroosa

Eino Saaren kirjeet

New York 126 th Street 19.6.1932

[Eino on osoittanut kirjeen vanhemmilleen]

Kirjoitan vielä muutaman rivin lisää, koska en tiedä onko lupanne saapuneet. Tapasin rouva Arosen käytävällä ja hän sanoi kaikkien lupien tulleen ja lähettävänsä ne teille kirjeitse.

Ajattelin kirjoittavani myös noista lupa-asioista. Useita satoja lupakirjoja on saapunut. Olettaisin, että Salon veljekset ovat joko saaneet ne tai juuri saamassa luvat. Tarkistan asian vielä huomenna. Jos Salon veljekset ovat saaneet omansa, teidän olisi parempi tulla yhdessä heidän kanssaan.

Kun saavutte tänne, niin teidän täytyy vain odottaa päivän tai

kaksi laivan saapumista. Niin pian kuin saatte ilmoituksenne ja tiedätte oletteko tulossa, kertokaa minulle. Voin järjestää asioita ja hankkia rahaa ruokaa varten.

Ehkä olisin voinut vaikuttaa enemmän, jos minulla olisi ollut lupa matkustaa tämän ryhmän mukana. Mutta rahat olivat heidän eikä minulla ollut siihen mitään päätäntävaltaa. He laittoivat rahaa Konerahastoon. En tiedä kuinka paljon. Aluksi oli luvattu 1000 dollaria. Siitä oli tarkoitus tulla varat meidän lippuihin, mutta niin ei voi tehdä, koska Konerahasto on traktoreita ja muita koneita varten.

Jotkut ihmiset ostivat paljon tavaraa täällä, joten heillä ei ole ongelmia vähään aikaan. Omaisuus tuntuu olevan heille tärkeää. Meillä ei ole mitään päätäntävaltaa omaisuudesta täällä tai siellä. Erotus on siinä miten sitä sopeutuu tähän vai muuttuuko katkeran yksinäiseksi.

Corgan on täällä ja luulen, että hän ryhtyy hoitamaan Karjala-asioita.

Yhdysvallat on iso maa ja kaikenlaisia juttuja leviää, joista ei tiedä mikä on totta. Tapaamisessa kerrottiin, että sitä voi kuulla vaikka minkälaisia huhuja, jos niille antaa huomiota.

*Kalle jättää rahaa tänne poikien matkaa varten. En tiedä mitään muuta vielä siihen asti kunnes kuorma-auto saadaan laivaan. [puuttuva kirjearkki]
Hänen täytyy antaa minulle rahaa, koska en päässyt kunnolla alkuun.*

Kirjoitan, kun asiat ovat järjestyneet.

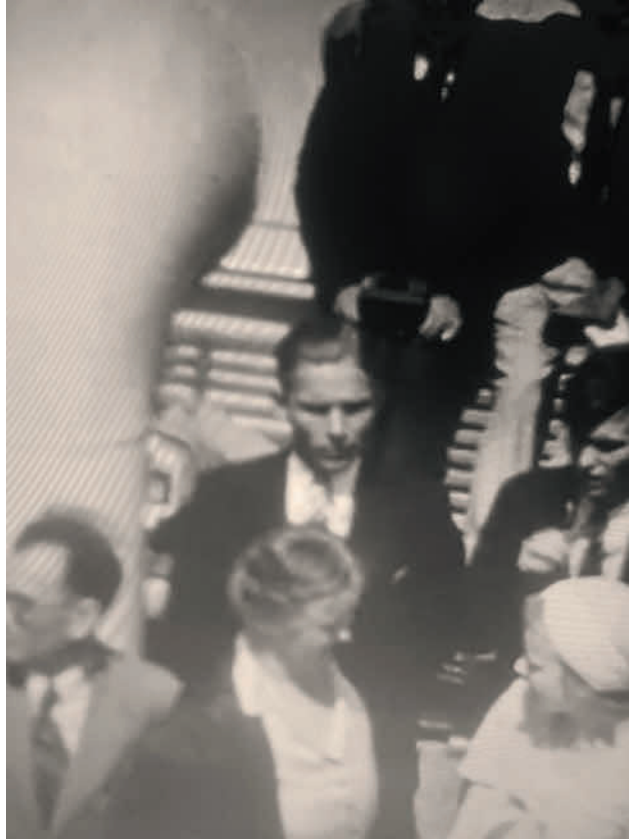
*Voikaa hyvin
Eino*

Kirjoittakaa minulle ja kertokaa miten asiat ovat siellä. En rohkaise teitä tulemaan tänne ennen kuin olette varmoja, että teillä on luvat.

Olisi parempi, jos satun olemaan täällä, kun pojat tulevat.

Teidän ei tarvitse kertoa tästä mitään kenellekään muuta kuin että en päässyt vielä lähtemään. Mitä enemmän asiasta puhutaan, sen hurjemmaksi tarinat muuttuvat. Lopulta se ei ole lähelläkään totuutta.

Eino Saari Gripsholm-laivalla
2.7.1932. Kohti Neuvosto-Karjalaa
ryhmässä numero 24.

Petroskoi 27.7.1932

Rakas kotiväki,

Olen ollut kaksi viikkoa täällä niin paljon puhutussa Neuvostoliitossa. Olin vain yhden päivän Leningradissa, koska siellä on liikaa turisteja kesäaikaan. Siellä ei ollut mitään yöpymispaikkaa.

Olen ollut Petroskoissa koko ajan, mutta en ole ollut töissä. Tavarat eivät ole tulleet. Menen luultavasti Matroosaan, kun minulla on aikaa. Sekä Korpela että Kaartunen ovat siellä. Olen ollut tässä liikekannalla ja se alkaa tuntua todella tylsältä. Olen nähnyt melkein kaikki tutut, jotka ovat tulleet tänne. He sanovat aikansa kuluvan nopeasti. Minä en tiedä siitä.

Kirjoitukseni ei kerro sellaisesta "hyvästä elämästä" kuten monet täältä kirjoittavat. Väki täällä katsoo enemmän taaksepäin. Muutos on liian suuri sellaiselle, joka on kasvanut Yhdysvalloissa. Ajattelin sitä jopa ennalta siellä ollessani, mutta nyt näen asian selvemmin, kun olen täällä. Minun paikkani olisi Amerikassa.

Ja kun asiaa ajattelee vakavissaan, elämällä Karjalassa ei ole mitään hyvää tarjottavaa tällä hetkellä. Kaiken muun vielä kestäisi, mutta kun ravitsemuspuoli on niin surkeaa... Jos täytyy tehdä kovasti töitä, elämästä ei tule kovin pitkää. Mutta toivomme parannusta asiaan syksyyn mennessä.

Tänään ei ole perunoita. Voisin kirjoittaa siitä vaikka kuinka paljon, mutta se ei muuta tilannetta paremmaksi. Voin sanoa, että teidän ei kannata ottaa todesta sitä roskasakkia, joka tulee ympärillenne laulamaan ylistystä Karjalalle. En voi kirjoittaa siitä enempää, kun olen ollut täällä vasta niin vähän aikaa.

Oletteko myyneet paikan? Voi olla hyvä myydä se, mutta älkää myykö alihintaan. En kannata teidän tänne tuloanne ollenkaan, jos vain suinkin selviätte siellä. Ehkä tästä maasta tulee hyvä vielä jonakin päivänä, mutta ei teidän elämänne aikana eikä minun.

Muutoin asiat ovat sujuneet aika hyvin. Minulla oli kuumetta ja olin vuoteessa 3—4 päivää. Nyt se tuntuu menneen ohi. Olisin kirjoittanut aikaisemmin, mutta olin ajatellut, että olisin pian töissä ja minulla olisi osoite.

Tenhus-Matti on jo varmaan Amerikassa. En saanut minkäänlaisia työkaluja. Jos joku sieltä tulee tänne, olisiko mahdollista lähettää jotain työkaluja autojen korjaamista varten heidän mukanaan — vain muutamia välttämättömiä. Jos lähetätte jotakin jonkun mukana, älkää laittako minun nimeäni siihen. Pyytäkää heitä laittamaan oma nimensä siihen. Leningradissa heiltä tullaan kysymään ovatko työkalut heidän ja heidän tulisi vastata "Kyllä". Teidän ei saisi myöskään lähettää mitään miehen tavaroita naisen mukana.

En tiedä nyt mitään muuta kirjoittaa tällä kertaa. Kirjoitan enemmän, kun pääsen Matroosaan. Jos ollenkaan mahdollista, niin yritetään saada niitä työkaluja ja joku tuomaan ne, jos joku nyt sattuu olemaan tulossa.

Joten Näkemiin nyt ja voikaa hyvin.

Eino

Älkää kertoko kenellekään minun sanoneen teille, että olisi parempi, että ette tulisi. Se tuottaisi minulle paljon surua.

Täytekyynä olisi hyvä, jos sellaisen saisitte hankittua.

Petroskoi 20.2.1933

Rakkaat isä ja äiti,

Lisään muutaman rivin kysymykseenne tänne tulemisesta. En kannata teidän tuloa enää lainkaan. Tietysti teillä on vapaus päättää mikä on parhaaksi. Mutta sitä täytyy ajatella hyvin huolellisesti. Kuten tiedätte, asumme täällä maassa, jota rakennamme tyhjästä ja kaikenlaisia esteitä on lukuisia. Ajatelkaa nyt, että olette molemmat jo vanhuksia. Muistakaa millaista oli, kun tulitte Suomesta sinne erämaahan.

Toinen asia, isällä on ollut mahan kanssa ongelmia jo jonkin aikaa ja täällä oleva ruoka ei ole hyväksi ruuansulatukselle. Se ei sopisi yhteen aikaa myöten. Ajatelkaa myös tätä — täällä teidän täytyisi elää palkalla, joka perustuu kykyynne, ammattiinne jne. Viimeinen palkka on kuusi ruplaa päivässä. Mutta ajatelkaa että ruoka maksaa 2–3 ruplaa päivässä. Naiset, jotka työskentelevät keittiössä, saavat 15 ruplaa kuukaudessa. Joten ajatelkaa millaista tämä todella on, oikeasti.

Joten se siitä. Teidän ei tarvitse tehdä tästä mitään numeroa. Ajattelin vaan, että on velvollisuuteni kertoa tästä. Mutta jos tulee mahdottomaksi elää siellä, teen mitä voin auttaakseni teidät tänne. Mutta sanon uudelleen ja edelleen, että täällä eläminen on rankkaa ja kovaa. En sano tätä siksi, että olisin Neuvostoliiton hallitusta vastaan. Sosialistinen aate ei koske yksilöä vaan koko maata. Mielestäni olen oikeutettu kertomaan teille tästä.

Lisään vielä, että jos sieltä joku olisi tulossa tänne, jolla vielä on rahaa kuten esimerkiksi Hietala, voisitte lähettää minulle vähän jotakin. Jos voisitte lähettää vähän rahaa, että saisin uusittua passini, kun sen aika tulee. Jos joku, jolla on rahaa tulee, kertokaa hänelle, että se on hyväksi täällä mutta heidän pitäisi rekisteröidä dollarit Leningradissa. Nyt ei enempää tai vähempää tästä eikä sieltä myöskään.

Olen vielä koulussa mutta yritän päästä ulos ensi vuoden alussa. Yritin päästä pois jo tämän vuoden alussa, mutta he eivät olleet samaa mieltä. He alensivat stipendiämme vuoden alussa 60 ruplaan kuukaudessa. Tämä 12 on omistettu Valtion velvollisuuksille.

Täällä on todella paljon työtä. Osa on sellaista, jota vanhuksetkin voisivat tehdä. Tarkistan asiaa ja kirjoitan siitä uudelleen.

Tänä talvena sieltä ei varmaan ketään ole tulossa tänne. Corgan oli täällä kaksi—kolme viikkoa. Hän lähti muutama päivä sitten. Puhuin hänen kanssaan ulkomaalaisten konferenssissa 12. päivä tätä kuuta. Olin ajatellut, että puhuisin hänelle vielä uudelleen,

*mutta en saanut enää tilaisuutta. Mietin, että tulisiko enää ketään sellaista, jolla on lupa tänne tänä keväänä. Jos tulee, niin voisitteko lähettää jotain tavaroita heidän mukanaan: puvunkengät 9 1/2
leveät paidat*

Sunnuntai

Täällä olisi näitä tavaroita, mutta milläpä niitä ostaa?

Älkää missään nimessä liittykö mihinkään isompaan. [epäselvä kohta] Jotenkin sitä toimeen tullaan kuitenkin.

Olisi mukava saada toinen painos Marxista ja jopa kolmaskin, mutta mitenpä te saisitte ne...

Marxit ei ole ilmestynyt suomeksi paitsi ensimmäinen, seuraavat ovat englanniksi. Jos löytäisitte sen englanninkielisen painoksen, niin jos jonkun mukana tänne saisi, maksaisin niistä täällä.

Aion lähettää teille viime kuun sanomalehdet sekä suomeksi että englanniksi jos mahdollista. Olen säästänyt ne kaikki, koska ne selittävät tätä viiden vuoden suunnitelmaa sen menestyksiä ja heikkouksia. Ajattelin, että lähettäisin lehdet eikä tarvitsisi sitten kirjoittaa näin pitkää kirjettä.

Niin, Kassu on laittanut heidän paikkansa myyntiin. Luulen ettei ole helppoa myydä sellaista maapalstaa nykyaikana. Kassu ja Lempie ovat oletettavasti vielä Red Granitessa. Eipä taida olla sielläkään yhtään sen parempaa.

Loppu kirjeestä puuttuu.

*Petroskoi
12.4.1933*

Rakkaat vanhemmat,

Terveiset teille täältä Karjalasta. Ajattelin, että kirjoitan muutaman rivin, kun minulla on aikaa. Nyt on lepopäivän ilta.

Voin hyvin tällä hetkellä, mutta olin vaikeuksissa kolme viikkoa säryn kanssa. Toivottavasti olette olleet terveinä ja pärjänneet kaikin tavoin. Luulen, että siellä asiat pahenevat päivä päivältä.

Sain kirjeen Lempiltä muutama päivä sitten. Olin kirjoittanut tammikuun alussa. Näen, että he ovat yhä Red Granitessa.

Olen kuullut, että tänne on tulossa kesällä ryhmä, vaikka ensimmäinen porukka tulee ensi kuun alussa. Mietin onkohan ketään tulossa Brantwoodin alueelta. Rahanpuute estää ihmisiä tulemast.

Siinä tapauksessa, että joku olisi tulossa, voitteko lähettää jotain tavaroita heidän mukanaan, joista kirjoitin aiemmin. Ehkä voisitte unohtaa Karl Marxin, jos niitä on vaikea löytää ja ovat kalliitakin. Haluaisin paitoja, joista mainitsin. Niiden pitäisi olla vähän halvempia. Niiden pitäisi olla värillisiä, koska ne eivät haalistu niin pian. Koko 15, en koskaan käyttänyt isompaa, kun olin siellä enkä usko enää kasvavani.

Jos voitte, niin lähettäkää villapaitoja. Ei sen tarvitse olla paksu, ei isompi kuin 15 ½. Tarvitsisin kaksi paria kumikenkiä, ei koko koroilla mutta puoliksi. Kirjoitin myös puolikengistä, jos saisitte niitä, koko 8 ½ tai 9. Tarvitsisin kaksi paria alusvaatteita, ei mitään kalliita. Täällä olisi monenlaisia kaupassa, mutta miten minä voisin niitä saada. Ei minulla ole myöskään mitään sadevaatteita. Lähettäisitteko täytekynän, jonka Elma osti, mutta se tarvitsee mustetta sisälleen.

Radiossa sanotaan: "Tuolla sitä ollaan rikkaiden seurassa ja vietetään rikkaita päiviä." Sitä voi kuulla joka paikassa Suomessa, varsinkin suomalaiset varakkaat voivat sitä kuulla.

Joten, yritäkää lähettää vähän tupakkaa. Se olisi hyvää vaihteeksi. Pohjanahkaa tarvitsisin myös, ja kuten selvisi, en saanut sitä aiemmin.

Ilma täällä on kääntymässä lämpimäksi, vettä on valunut monta päivää. Lunta on vielä vähän jäljellä. Talvi ei ollut niin kylmä kuin ennalta odotin. Nämä viimeiset talvet ovat olleet epätavallisen hyviä mitä tulee säähän. Mutta miehille jotka työskentelevät metsissä, se ei ole niin hyvä.

Kassu ja Selma lähtivät täältä 27. tai 28. viime kuuta.*

Loppu kirjeestä puuttuu.

* Kassu ja Selma ovat Nikolainkin kirjeissä mainittu Kalle / Charlie Korpela ja vaimo Selma Brantwoodista.

Petroskoi 20.8.1933

Rakas sisko

[Kirje on osoitettu Lempie-siskolle]

Kirjoitan sinulle muutaman rivin. Olisi tietysti pitänyt kirjoittaa aikaisemmin mutta ajattelin silloin, että olisi enemmän uutisia, kun on pitempi väli.

Olen ollut kesän aikana töissä suksitehtaalla tässä kaupungissa, mutta nyt koulu alkaa taas syyskuun ensimmäisenä. Muutoin olen ollut suhteellisen ok, kohtalaisen terveenä tähän asti.

Miten sinä voit ja miten teillä menee? Toivottavasti Neerie on voinut mitä parhaiten ja se on pääasia.

Pojat ovat Matroosassa. Ovat olleet siellä ja toukokuusta lähtien. Nestor oli kaupungissa lääkärissä viime kuussa.

Miten syksy sujuu siellä? Vanhukset eivät vielä ole hyväntekeväisyyden varassa tai miten? Kuinka monta lehmää he pitävät nyt? Ovatko farmituotteiden hinnat nousseet yhtään vai ei? Miten isä on voinut terveytensä puolesta nyt?

Sain kaiken sen tavarat, jota minulle oli lähetetty turvallisesti ja ehjänä ja poikien tavarat myös.

Yksi ryhmä tuli tänne keskivaiheilla tätä kuuta enkä nähnyt ketään heistä, mutta en usko että siellä oli ketään, jonka tunsin. Se ei ollut kovin suuri ryhmä, vain noin 63 henkilöä, noin puolet Valloista ja puolet Kanadasta.

Riihimäen pojat, Walter ja William jopa kävivät Suomessa tänä kesänä uusimassa passinsa ja Walter Kaartunen menee muutaman päivän päästä myös. Lipun Helsinkiin voi maksaa ruplilla, mutta mukana pitää olla ulkomaan valuuttaa siellä ollessa ja palatessa. Matka Helsingistä Leningradiin maksaa 3,09 dollaria.

Miten ihmiset siellä ylipäättään pärjäävät? Saavatko monet tukea? Näkökö mitään merkkiä paremmasta vai ei? Tarkoitan, että onko aika yhtään parantunut vai onko kaikki mennyt vain huonompaan?

Aion pyytää sinua tekemään jotakin hyväkseni. En tästä asiasta ole maininnut kirjeissäni muille mitään. Tiedäthän, että passini menee umpeen ensi kuun 10. päivään mennessä, joka on hyvin epämurkavaa aikaa minulle. Toivon,

että sinä saisit selville matkan hinnan täältä New Yorkiin. Ilmoitan sinulle eri paikat Leningradista New Yorkiin Hampurin kautta tai en tiedä mistä mennään Saksasta New Yorkiin, Lontoosta New Yorkiin, Helsingistä New Yorkiin ja Tukholmasta tai vaihtoehtoisesti Göteborgista Ruotsissa.

Jos olet tai satut olemaan Phillipsissä, voit hyvin helposti saada ne selville pankista, liikemiehiltä jne. Aion nimetä muutamia höyrylaivalinjoja myös Swedish American / Ruotsi—Amerikka linja, joka menee Leningradista Helsingin kautta Tukholmaan ja Göteborgiin Ruotsissa. Ja sitten saksalainen linja (en tiedä kutsutaanko sitä saksalais-amerikkalaiseksi linjaksi vai miksi), joka menee Hampurista, Saksasta ja Englannin kautta.

Kysy turistihinnoista koskien näitä eri paikkoja joita mainitsin. Turistilomia käsitellään Yhdysvaltain edustajakonttorissa New Yorkissa. Annan osoitteen, ehkä heillä on enemmän kerrottavaa. Siinä kaikki mitä tiedän.

Osoite on Intourist Inc, 261 Fifth Avenue, New York. Luulen, että hinnat sitä kautta ovat yleensä vähän halvempia. Toivon, että tekisit tämän jos mahdollista.

Tietysti ajattelet tämän perusteella, että en tule takaisin. Kyllä tavallaan, tiedäthän että olen syntyperäinen amerikkalainen ja saanut amerikkalaisen kasvatuksen. — Ei sillä, että olisin isänmaallinen tai että amerikkalaiset olisivat parempia. Mutta meidän vanhempamme luullakseni eivät koskaan tule tänne ja he ovat jo vanhojakin ja siitä kirjoitinkin heille viime keväänä ja heidän pitäisi se ymmärtää.

Ei sillä, että en kestäisi täällä. Nyt olen vain sen oivaltanut monella tapaa. Sinä tiedät, kun lähdin, se johtui siitä, että sillä halusin ratkaista väärinkäsityksen kotona. Ei siksi että olisin pahoillani että ylipäättään lähdin. Minulla on ollut paras opiskelukokemus täällä mitä koskaan ollut koko aiemmassa elämässäni.

En maininnut tästä muulle väelle, mutta voit kertoa sen heille, jos haluat. Tiedät, että kirjoitin heille keväällä, mutta ei ole välttämätöntä kertoa kenellekään muulle ja toivon etteivät heidän kertoisi.

Näethän, että haluaisin tietää tästä jo nyt, koska välimatkaa on ja kaikki toiminnot vievät niin kauan aikaa. Tietysti rahapuoli on se vaikein osa, kun tästä asiasta on kyse, mutta katson miten asiat kääntyvät.

On aika lopettaa. Kirjoitathan uutisia sieltä. Parhaat terveiseni kaikille!

Veli Eino

A.R.C.C.P
Petroskoi
Uritski No 111
Saari Eino

Petroskoi 16.5.1934

Rakkaat isä ja äiti,

Kirjoitan tässä muutaman rivin ja se minun olisi pitänyt tehdä jo kauan sitten. Se vain on aina jäänyt.

Näinä päivinä voin aivan hyvin. Olen ollut vilustunut ja se on epätavallista keväällä.

Tietysti olette voineet hyvin ja selvinneet tavalla tai toisella. Näin pojat puoli-toista viikkoa sitten. He ovat voineet aivan hyvin. Kirjoitin tytöille, että minun passini vanhentuu 10. toukokuuta ja sen voi uusida vain Amerikan rahalla. Pitää mennä Moskovaan asti sen uusimista varten, joten en saanut sitä uusittua. Ajattelin, että jos saisin viisi dollaria sieltä, ehtisin sen vielä uusida.

Pitäisi olla 15 dollaria jotta me kaikki kolme saisimme passimme uusittua. Jos on mahdollista saada rahat, niin yksi meistä pojista voisi mennä Moskovaan ensi kuussa.

Kirjoitin tytöille pyytääkseni heiltä apua. Tiedän kuinka niukassa raha on sielläkin. Rahat pitäisi lähettää kirjeessä ja osoittaa minulle. Ei saisi olla enempää kuin 5 dollaria kirjeessä. Kirjoitin tästä tytöille myös.

Kevät täällä alkoi kauniisti, myöhässä tosin, sillä täällä on ollut viileää ja sateista. Siellä kai pian alkaa olla kesä.

No, ei enempää nyt. Kello on melkein yksi yöllä.

Terveisiä ystäväilleni

kirjoittaa poikanne Eino

Monet sikäläisistä paikallisista ovat menneet takaisin kotiin. Korpelakin lähti vain vähän aikaa sitten.

Taidan lopettaa tähän ja kirjoitan ajan kanssa, kirjoittakaa tekin myös.

Petroskoi 5.9.1935

Rakkaat isä ja äiti,

Lähetän muutaman rivin Karjalasta. Varmasti olette ajatelleet minun jo kuolleen tähän mennessä. Mutta ei, minä voin hyvin. Terveysten puolesta voin aivan hyvin. Olen vielä koulussa viimeistä vuotta. Kävin kuuluisassa Vianamen kanaalissa viime keväänä. Vierailin myös monissa yhteisöissä siellä.

Kuinka teillä on mennyt? Oletteko pystyneet maksamaan verot ja kaiken muun? Kuinka monta lehmää teillä on nyt? Tuottavatko ne mitään rahaa taloon? Nyt suurin osa meidän ryhmästä, jotka tulivat tänne, ovat takaisin kotona USA:ssa. Missä John Kaartunen on nyt?

Täällä on paljon tavaraa kaupan, mutta ne ovat hyvin kalliita. Petroskoissa on pula vaatteista, esim. kengät ovat tämän kesän ongelma.

Nyt haluan mainita rahasta, jonka lähetitte viime vuonna. Minä sain 10, mutta en saanut sitä uupuvaa 5 dollaria. Olin muualla heinäkuussa viime vuonna. Kun palasin takaisin, tarkistin heti postini nähdäksenioliko kirje, jossa rahat siellä, mutta ei sitä ollut tullut siihen mennessä. Ne 10 dollaria annoin pojille. He menivät Moskovaan uusimaan passinsa.

Olen todella pahoillani, että se raha ei tullut. Tiedän, että jouduitte uhraamaan paljon sen vuoksi. Mainitsittekin, että niin useiden kirjeiden kirjoittaminen on vaikeaa käsille. Olin sanonut teille, että lähettää se raha vain heti, jos voitte ja kirjoittaa kirje sitten myöhemmin.

No niin, mitäpä voimme tälle enää tehdä!

Nyt minun asiani ovat näin: Viime syksynä lähetin hakemuksen Venäjän kansalaisuudesta. Kymmenen kuukautta sen jälkeen minua pyydettiin tulemaan ja ottamaan passi tälle maalle. Kun pääsin sinne he antoivat minun vanhan Amerikan passini takaisin, joka oli vuoden vanha. Se on uusittu 2 ½ kuukaudeksi.

Kysyin, että miksi en saa passia tälle maalle, mutta minulle kerrottiin hyvin vähän. Olin tilapäisesti hyväksytty Neuvostoliiton kansalaiseksi. He sanoivat, että minun ei tarvitse uusia tätä passia, jonka he antoivat minulle takaisin. Sanoin, etten voisi sitä tehdä, koska minulla ei ollut rahaa uusia sitä. He sanoivat, että voisin uusia sen sitten, kun 2 ½ kuukautta olisi kulunut.

No, kun kaksi kuukautta oli mennyt, lähetin uuden hakemuksen. Otin passini ja menin takaisin. He eivät päästäneet minua edes sisälle ennen kuin olisivat ilmoittaneet toimiston johtajalle. Sitten he ottivat minun hakemukseni ja passini ja pyysivät tulemaan kolmen päivän päästä uudelleen.

Kolmen päivän päästä menin hakemaan passiani ja he antoivat minulle jälleen kerran sen vanhan passini takaisin, uusittu 17.10.1935 asti. Joten nyt en tiedä saanko passiani sieltä vai en. Tämä on pyörinyt päässäni enkä voi ymmärtää sitä.

Olen ajatellut olisiko teille mahdollista lähettää minulle se 5 dollaria. Nyt ei varmaan kävisi samoin kuin viime kerralla. On mennyt yli vuosi siitä, kun olen kuullut teistä. Jos pystytte, niin lähettäkää raha heti ensimmäisessä kirjeessä ja voitte kirjoittaa sitten myöhemmin.

Olisi hyvä, jos saisin rahan ennen 17. lokakuuta, jolloin tämä passini vanhenee. Jos en saa passiani, tulen olemaan vaikeassa tilanteessa.

Poikanne Eino

AKCCP USSR

Tempozak ogek

Nictsinkinkatu n no 222

Eino Saari

Einon kirjeen kohta ”Kävin kuuluisassa Vienenmeren kanaalissa viime keväänä” viittaa Stalinin Vienenmeren—Itämeren -kanavaan, lyhyemmin Vienenmeren kanava tai Stalinin kanava. Kanava yhdistää Vienenmeren (Sorokka eli Belomorks) ja Ääniseen (Poventsä). Ääniseltä pääsee Syvärijokea pitkin Laatokalle, josta puolestaan Nevajokea pitkin Leningradiin (Pietariin) ja Itämerelle. Kanavalla on mittaa 227 kilometriä, josta kaivettua kanavaa on 48 kilometriä. Loppukin pituudesta on vaatinut huomattavaa rakentamista ja sulkua on 19. Kanava rakennettiin vain 20 kuukaudessa vuosina 1931—1933 vankityövoimalla. Sen rakennustöissä oli 126 000 vankia, joista virallisten tietojen mukaan kuoli jopa 25 000 henkeä. Tätä suurempiakin kuolleiden lukumäärän arvioita on esitetty.

Kaikkien työläisten luvattu maa

Amerikan- ja kanadansuomalaiset oli houkuteltu Neuvostoliittoon mittavalla värväyspropagandalla. He olivat olleet haluttua työvoimaa, jotka toivat mukanaan autoja, traktoreita, sahalaiteita, muita laitteita, omaisuutta, valuuttaa ja osaamistaan. Alku menikin useimmilla suuren innostuksen vallassa hyvin ja he saivat siellä paljon aikaan muutamassa vuodessa.

Amerikan- ja kanadansuomalaisten perustamat kolhoosit kuten esimerkiksi *Säde* Aunuksessa, *Hiilisuo* Petroskoin lähellä ja *Vonganperä* Uhtualla, (jonka yhteyteen Nikolai ja Nestorkin asettuivat) olivat ylivoimaisesti parhaita ja tuottavimpia. Se herätti paljon myös kateutta. Vieno Zlobinan kirjoittaman *Heidän ihanteensa murskattiin* -kirjan perusteella saa oivan kuvan *Säde* -kommuunasta, sen perustamisesta ja kukoistuksesta ja lopulta tuhosta. Hän itse asui siellä lapsena.

Kaikki Karjalaan lähteneet amerikan- ja kanadansuomalaiset eivät olleet kommunisteja eivätkä edes työttömiä. Osa lähtijöistä oli menestynyt hyvin ja nauttinut korkeasta elintasosta Yhdysvalloissa. Siitä huolimatta he myivät kaiken ja lähtivät. Kovin köyhät eivät pystyneet lähtemäänkään, sillä matka piti maksaa itse. Internetistä löytyvässä tallenteessa, jossa on filmattu New Yorkissa Karjalaan menijöitä, näkee monien olevan erittäin muodikkaasti ja hyvin puettuja kuten Nikolai Saari kirjeessään kotiväelle kertoo. He olivatkin niitä, jotka heti ensimmäisessä vaiheessa palasivat takaisin, nähtyään millaista Karjalassa todellisuudessa oli.

Ruth Niskanen, joka tuli Petroskoihin Minnesotasta 1932 eli samana vuonna kuin Saaren pojat, kuvailee lehtihaastattelussa, että Petroskoihin saapuessa tuntui kuin olisi astunut edelliselle vuosisadalle. Siellä oli hyvin takapajuista. Ei ollut jalkakäytäviä, ei autoja, ei juoksevaa vettä. Keväällä tiet olivat täynnä törkyä ja jätteitä polviin asti. Kadulla näkyi luisia hevosia ja pitkiä leipäjonoja. Nälästä kärsittiin kovasti 1932 ja sen huomaa myös Nikolain ja Einon kirjeistä.

”Kaiken muun vielä kestäisi, mutta kun ravitsemuspuoli on niin surkeaa ... Jos täytyy tehdä kovasti töitä, elämästä ei tule kovin pitkää” ennakoi Eino Saari kirjeessään omaa kohtaloaan. Silti Pohjois-Amerikasta tulleilla oli vielä huomattavasti paremmat oltavat kuin muilla.

Järjestelmä, johon Neuvosto-Karjalaan menneet uskoivat, surmasi heidät. Kukapa olisi osannut aavistaa mitä tulisi tapahtumaan. Neuvostoliitonhan piti olla maailman raatajien todellinen isänmaa, missä ei ole enää työttömyyttä ja mikä takaa ruuan, vaateen ja kortteerin jokaiselle raatajalle.

Siinä vaiheessa kun muuttoliike Neuvosto-Karjalaan työn perässä oli vilkkaimmillaan eli 1932, Hitlerkään ei ollut vielä vallassa Saksassa ja maailman tilanne oli toinen, kuin mitä se olisi kolmen vuoden päästä.

Neuvosto-Karjalaa oli suomalaistettu aina vuoteen 1935 asti. Tuona vuonna Neuvosto-Karjalan taloudellinen ja poliittinen itsehallinto lopetettiin ja tilalle tulivat Neuvostoliiton keskushallinnolle uskolliset venäläiset johtajat. Stalinin vahvistaessa

valta-asemaansa tasavallan suomalaiset johtajat Gylling ja Rovio syrjäytettiin ja siirrettiin toisiin tehtäviin Moskovaan. Myöhemmin heidät tuomittiin ja teloitettiin. Suomen kielen virallinen asema Karjalassa lakkautettiin 1938.

Yhtäkkiä aatteeseen uskoneet ja Neuvosto-Karjalaa innoissaan rakentamaan tulleet suomalaiset olivatkin Neuvostoliiton kansanvihollisia — finnejä ja fasisteja, tihutyön tekijöitä, vakoilijoita ja agitaattoreita — tarkoituksenaan liittää Neuvosto-Karjala Suomeen.

Katoamisista ja vainoista ei uskallettu puhua, sillä pelko oli niin voimakasta. Ne painettiin villaisella. Kyse oli järjestelmällisestä tappamisesta, jossa silloinen Neuvostoliiton valtiollinen poliisi NKVD toteutti ylhäältä päin annettuja käskyjä likvidoida tietty määrä ihmisiä tietyiltä alueilta. Järjestelmä keksi syyllisiä ennen mitään rikosta.

Vaikka amerikansuomalaiset olivatkin kuin pisara meressä Stalinin vainoissa ja Suomesta loikanneiden kohtalo oli paljon pahempi, silti heidänkin kokemuksiensa kautta välittyy vähemmistökansojen traaginen vaino Neuvostoliitossa.

Kuulustelut ja tekaistut syytökset saivat farssimaisia piirteitä. Esimerkiksi kun vangituilta kuulusteluissa kysyttiin ketkä Suomen valtiollisen poliisin eli ”ohranan” edustajat olivat värvänneet heitä vakoojiksi, useissa tapauksissa värväreinä olivat toimineet Kalle Kiemura, Raku-Aapeli, Pekka Puupää ja eräs kuulusteltu kertoi tavanneensa Kotkassa värvärin, miehen nimeltään Räkä. Eräs kuulusteltu paljasti J. L. Runebergin värvänneen hänet Helsingissä Esplanadin puistossa: neuvostoliittolaiset kuulustelijat eivät ilmeisestikään tienneet siellä olevasta kansallisrunoilijan patsaasta. Tihutöitä tivattaessa kidutetut vangitut tunnustivat osallistuneensa lähes mihin sabotaasiin hyvänsä ja keksivät mitä älyttömimpiä tekoja kuten esimerkiksi rautatieaseman räjäyttäminen Uralilla.

Mayme Sevander tiivistää etnisten puhdistusten sisällön näin:

Laittomat vangitsemiset ja teloitukset, perheitten karkotukset ja häätämiset kodeistaan, äidinkielen likvidointi, työpaikkojen menetys, evakkomatkat, työarmeijat, palautettujen sotavankien sulkeminen Neuvostoliiton vankiloihin sekä miljoonien ihmisten nälkäkuolemat.

Noin kuudestatuhannesta Neuvosto-Karjalaan vuosina 1931–1935 matkanneesta amerikansuomalaisesta teloitettiin joka kolmas ja osa menehtyi työleireillä. Palaamaan pääsi noin neljännes, reilu 1 400 henkeä. Esimerkiksi Wisconsinin Pricen piirikunnasta Karjalaan lähteneistä 37 tiedetystä lähteneestä palanneeksi on merkitty vain kahdeksan. Loput ovat kadonneet.

Saaren poikien kirjeissä ei ole mainintoja vainoista eikä tilanne vielä ollut pahimmillaan Nikolain ja Nestorin lähtiessä Karjalasta. Tuskin hekään täysin tietämättömiä ja sokeita olivat siitä mitä maassa tapahtui.

Kirjeitä ehkä avattiin ja tarkistettiin. Piti varoa mitä kirjoittaa. Einon viimeisistä kirjeistä on rivien välistä luettavissa pelkoa.

III

TAAS KOTONA JA JÄLKIMAININGIT

Paluu Neuvosto-Karjalasta

Nikolai ja Nestor Saari lähtivät Neuvostoliitosta Hampurin kautta Yhdysvaltoihin 24.10.1935. He olivat saaneet passinsa uusittua, ja siitä hyvästä joutuneet lahjoittamaan passivirkailijalle kellonsakin. Eino ei yrityksistä huolimatta saanut puuttuvaa viittä dollaria ja hänen täytyi jäädä Neuvostoliittoon.

Jää vain arvattavaksi millaista Saaren poikien elämä on ollut paluun jälkeen. Tietävästi aikamoista syrjintää he ovat saaneet kokea ja varmasti kommentteja tyyliin: "Saitte mitä ansaitsitte. Olisitte vaan jääneet sinne Paratiisiin. Mitä te täällä enää teette?"

Molemmat vaikenivat kuten kaikki muutkin, jotka Karjalasta onnistuivat palaamaan. Ehkä heitä on kuulusteltukin. Nikolai ja Nestor ehtivät pois juuri pahimman terrorin alta, joka tapahtui vuosina 1937–1938. Puhdistuksia kuitenkin tehtiin jo vuoden 1935 aikana.

Nikolain kirje vuodelta 1938, noin kaksi ja puoli vuotta Karjalasta paluun jälkeen kotoa Brantwoodin farmilta sisarelleen Elmalle, joka tuolloin asui Wisconsinin osavaltion pääkaupungissa Madisonissa. Kirjeestä päätellen lama vielä tuntuu arkielämässä, koska farmituotteista saa niin vähän ja silti esimerkiksi eläinten rehut ovat kalliita.

Nikolai ja Nestor Saari metsätöissä.

Brantwood H. is
 April 15, 1938
 Halloo Elma,
 Löimme kirjje-
 si jo useita päiviä, sitte
 vaan ei ole tullut
 vastataksesi, täällä kun
 ei tahto olla kukaan
 vastais kirjjeisimme, minä
 olen kovin laiska kirjotta-
 maan, tai liekkö se
 välinpiti mättömyyttä
 vain sen kahon josta
 kiitos, Ihminen järjää
 vähällä ja se voi
 kuluttaa enemmänkin jos
 on kiire, Vaikka nyky-
 aikana on kgeymys
 ainoastaan kunnasta
 ja vaateesta kaikki
 muu on kirjjeistä

Nikolain kirje Elmalle 15.4.1938, sivu 1.

Täälläkin on ole muuta
 kun N.P.A. Toita tällä
 kertaa, siinä on kai
 30 miestä työssä koot
 townissa, Farmi tuottat
 näyttää aina vaan laskevan
 kanan munat on 15¢ doz.
 ja maito 32¢ narva
 panna viime maksussa,
 Eläinten vilja ei vaan
 laske eikä muutkaan
 elämän tarvikkeet
 Ei se näytä tulevaisuuteen
 oikeen valosalta
 mikä siitä sitten
 lopuksi tulee, Aika
 sen näyttää.
 Täällä on ollut oikeen
 kylmää koko alkue
 kuu, paitoi nyt on
 satanut viime
 vuorokauden aikana

Nikolain kirje Elmalle 15.4.1938, sivu 2.

-3-
 ja ilma on nyt jonkun
 verran lämpöämpää,
 Farmarit ovat osasta jo
 tehneet kylviä kuivom-
 milla mailla jossa ei
 märkyys häitää, mekin
 ajomme kiviä pellolta
 mutta kun sato niin ei
 sinne nyt pääse tällä
 kertaa.
 No niin turvemmä täällä
 ollaan kaikki tällä kertaa
 jenny ja Marty kävi täällä
 viime viikolla, ne ei oli
 ja mukana, ne on vaihta-
 nut trokilla Caaraan

Nikolain kirje Elmalle 15.4.1938, sivu 3.

-4-
 Olsmobiliin 34 vuotien
 mallia tehneet 300. väliä
 koko hyvän näkönen vielä
 mutta onhan sillä hintaakin
 no emmä minä täältä
 nyt mitään ihmeitä
 tietä muuta kuin samaa
 kun ennenkin.
 Näin kirjjeistäsi että sinä
 olit voimut hyvin siellä
 ja toivon että etelänpä
 voimistut ja saisit
 turvutet takaisin.
 Greetings from us all
 Nick

Nikolain kirje Elmalle 15.4.1938, sivu 4.

[illegible][illegible]

Kinnoamaton toesiaa on, etti Suomee
hallus enst anst virallisen sotajul-
tuksen Neuvostoliiton vastaan sen jul-
kisen sotaa se oli muuttanut sotatun-
kunnan — Kälän kunnasta — jolla
ei kirjattain tilanteen räähiämies-
töseen jatkuvilla "sittumilla" — (Pu-
sa-armien sotailiden tappo Mainlansa
kykistämmituksella, jokakaatavien
tunkuis Nuuvasto-Karjalan krillin ja
konkiväritien avaanen Neuvostoliiton
rajaavtoita kohtaan) — joita tapatti
tuhattiehin juuri ennen varsinainen
sotatoimien alkamista.

[illegible]

Sota Suomen valtiopöytä ja Neuvoston valitus on hoitollinen seuran si-
joitus. Neuvoston valitus on hoitollinen
siis on hoitollinen, jota on ylläpidetty aina
tai päivittäin suu-kaan Suomen por-
vasta, — pankkiriitti ilmanherra ja metel-
paroonit, — Sakkan julkisenkieron aila
kaappien valian ailailluilla vna 1918
ja hunkit valian verea ja heikkyyksien
Suomen työlläkevan laan ja
vapautena puolesta. Yhtyvältäin sa-
metin ulkoisvalianvaliomme virallista
pöytäkirjasta saatavan v. 1918 terroris-
ta seuroitana: "MAKSAA VAIVAN
HUUMIOIDA ETÄ VALKOISEN
TERRORIN KANSI VIKSILÄIN
ETELÄ-AMESSI VIKSILÄIN
NUMEROJON MUKAAN, KENNÄN
ILMANNUKSEIN TELOITUTTI IL-
MANNUKSEIN KUSTUUSTELLA JA TUKI-
MUSTA 12,000 TYÖLAISIASTI JA
NAISTA."

Suomen valkokaartilaiset aloittivat sotansa Neuvostoliiton vastaan heti luokkasodan päätyttyä. Toukok. 15 p:nä 1918 Suomen valkoinen hallitus katkaisi kaikki suhteet neuvostohallituksen kanssa ja samana vuonna alkoi 1919 ja 1922 tekivä

lakusilla hivalla hyökkäykset Neuvosto-
liiton alueelle tarkoituksella irroittaa
Neuvosto-Karjala Neuvostoliitosta. Vast-
te helmikuussa v. 1922 kuu kaikki valko-
laisten intervenssioyritykset oli-
vat epäonnistuneet Suomen ja Neuvosto-
liiton välillä solmittu varsinainen raja-

[illegible]

Suomen kansan ihlosta, joka oli syvästi suuttunut Kajander-Erkon hallitusta ja valkokaartilaisien epäillään rikoksien ja halveksittuun politiikkaan, uusi, villiäkin Suomenhallitusta perustettiin Torppala jouluk. 1 p:nä 1828. Tämän uuden hallituksen perusti Suomen armeijassa kapteeni noussut aateliksi sama vanha voimisteluopettaja, joka edustajain kirkon kommittiöpuheen esjohtajaksi ja jollista. Sen päämieheksi nimettiin Suomen luokkoluokasta karsittuut ystäväin ja köyhien alonpoikaik rakastettu johtaja, Otto Ville Kuusinen.

[illegible]

VARSINKIN TALONPOIKTEN. HAL-
LITUS, JONKA OLEMME PERUSTA-
NEET, ON VALTAAKAINEN. SE PE-
RUSTUU JA LUOTTAAN SUOMEN
RAATAJEN VOIMIIN JA APUUN JA
NOUDATTAU HEIDÄN TAHTOON
JA VALVOO YKSINOMAAN HEIDÄN
ETUJÄÄN."

"SEN JÄLKEEN KUN RIISTAJEN JA SEIKALLIJOIDEN VALTA ON KUKISTUI TU, PERUSTETAAN UU- SII HALLITUS, JONKA JÄSENY- TEEN HYVÄKSYTTÄKÄN KAIKKIEN NUIDEN PUOLUEIDEN EDUSTAJAT, JOTKA TUKEVAT KANSAN TAISTE- LIA TILANHERROJEN, METSAPA- ROONIJEN JA KENRAALIN HALLI- TUSTA VASTAAN. UUDELLAAN JÄRJESTETYN HALLITUKSEN LO- PULLINEN JA TYÖDELLINEN KO- KUNNANO ALISTETAAN EDUS- KUNNAN, JOKA UUDELLAAN VALI- TAAN YLEISELLÄ KANSANKOKKE- SII, HYVÄKSYTTÄVÄKSI."

Välikokouksen Kansanhallitus on jul-
loksitt seurauksen ohjelman:

- [illegible]

Suomalaisen Työväen Järjestön
Toimikokouksen puolesta

Hay 17 acres 5 ⁶⁰⁰⁰ Guernseys
 oats 3 — 2 Holstein
 Potatoes 4 —
 Alex Saari 71 March 19, 1871
 Hilda Saari 68 April 16, 1874
 Nikolai Saari 46 June 25, 1896
 Nestor Saari 44 Jan 29, 1898

 Last year income from cows
 \$811.06

Farmin tulaja vuonna 1942. Tuolloin farmilla on viljelty ainakin perunaa, kauraa, turnipsia ja maissia.

Serial No. 62 Registration No. 8

1 Name in full Nikolai Saari Age in yrs. 21
(Given name) (Family name)

2 Home address Clifford Wisc
(No.) (Street) (City or town) (State)

3 Date of birth June 25 1896
(Month) (Day) (Year)

4 Where were you born? Finland Finland
(City or town) (State) (Nation)

5 I am
1. Immigrant of the United States.
2. As an alien.
3. As an alien.
4. As an alien.
5. As an alien.
(Strike out lines or words not applicable)

6 If not a citizen, of what Nation are you a citizen or subject? Finland
(City or town) (State) (Nation)

7 Father's birthplace Finland Finland
(City or town) (State) (Nation)

8 Name of employer Fachus farm
Place of employment Clifford Wisc
(City or town) (State)

9 Name of nearest relative Alex Saari
Address of nearest relative Boardwood Wisc
(City or town) (State)

10 Race White
(Strike out words not applicable)

I affirm that I have verified above answers and that they are true.
Nikolai Saari
 (Signature or Mark of Registrant.)
 P. M. O. Form 1 (July)
 REGISTRATION CARD.

48-5-12.8 REGISTRAR'S REPORT

1 T-B
Shades
Shade

2 Color of eyes Blue Color of hair Light
(Strike out words not applicable)

3 Has person lost arm, leg, hand, eye, or is he palpably physically disabled (specify)?

I certify that my answers are true; that the person registered has read his own answers; that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge, are true, except as follows:

No Exceptions
P. H. Hamer
 (Signature of Registrar.)
June 5 - 1918
 (Date of Registration.)

LOCAL BOARD
 for the County of Price,
 State of Wisconsin
 Phillips, Wis.
 (Stamp of Local Board.)

(The stamp of the local board having jurisdiction of the area in which the registrant has his permanent home shall be placed in this box.)

Nikolain Yhdysvaltain armeijan rekisterikortti vuodelta 1918.

Nikolain Yhdysvaltain
armeijan rekisterikortti
vuodelta 1942.

REGISTRATION CARD—(Men born on or after April 28, 1877 and on or before February 15, 1897)

SERIAL NUMBER <u>U-959</u>	1. NAME (Print) <u>N. SAARI</u> (First) (Middle) (Last)	ORDER NUMBER
2. PLACE OF RESIDENCE (Print) <u>ROUTE 1 BOX 160 BRANTWOOD PRICE WISCONSIN</u> (Number and street) (Town, township, village, or city) (County) (State)		
[THE PLACE OF RESIDENCE GIVEN ON THE LINE ABOVE WILL DETERMINE LOCAL BOARD JURISDICTION; LINE 2 OF REGISTRATION CERTIFICATE WILL BE IDENTICAL]		
3. MAILING ADDRESS <u>SAME</u> (Mailing address if other than place indicated on line 2. If same insert word same)		
4. TELEPHONE <u>YES</u>	5. AGE IN YEARS <u>45</u>	6. PLACE OF BIRTH <u>WAASA</u> (Town or county) (State)
<u>PRENTICE</u> (Exchange)	DATE OF BIRTH <u>JUNE 25 1896</u> (Day) (Month) (Year)	<u>FINLAND</u> (State or country)
7. NAME AND ADDRESS OF PERSON WHO WILL ALWAYS KNOW YOUR ADDRESS <u>NEELOR SAARI R. 1 BOX 160 BRANTWOOD WIS</u>		
8. EMPLOYER'S NAME AND ADDRESS		
9. PLACE OF EMPLOYMENT OR BUSINESS		
I AFFIRM THAT I HAVE VERIFIED ABOVE ANSWERS AND THAT THEY ARE TRUE.		
D. S. S. Form 1 (Revised 4-1-42)	(over)	10-21630-2 <u>Nikolai Saari</u> (Registrant's signature)

REGISTRAR'S REPORT

DESCRIPTION OF REGISTRANT					
RACE	HEIGHT (Approx.)	WEIGHT (Approx.)	COMPLEXION		
White ☒	6'	150	Sallow		
	EYES	HAIR	Light	☒	
Negro	Blue ☒	Blonde	Ruddy		
	Gray	Red	Dark		
Oriental	Hazel	Brown ☒	Freckled		
	Brown	Black	Light brown		
Indian	Black	Gray	Dark brown		
		Bald	Black		
Filipino					

Other obvious physical characteristics that will aid in identification
1ST FINGER R.HAND AMPUTATED

I certify that my answers are true; that the person registered has read or has had read to him his own answers; that I have witnessed his signature or mark and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:

(Signature of registrar)

Registrar for Local Board PRICE WISCONSIN
(Number) (City or county) (State)

Date of registration JUNE 19 1942

Local Board No. 1
Price County
Normal School Bldg.
Pittsford, N.Y.

(STAMP OF LOCAL BOARD)

(The stamp of the Local Board having jurisdiction of the registrant shall be placed in the above space)

10-21630-1

Armeijan merkitöjen mukaan oikean
käden yksi sormi amputoitu.

Nikolai Saaren myöhemmät vaiheet

Nikolai teki metsätöitä Karjalasta paluunsa jälkeen ja auttoi farmilla. Hänen vaimonsa Aina Tommila oli ottanut eron jo ennen Karjalan matkaa oletettavasti vuonna 1928, avioitunut uudelleen ja vienyt heidän vuonna 1923 syntyneen Helen-tyttärensä toiselle paikkakunnalle. Nikolai ei saanut nähdä tytärtään. Häntä kalvoi syyllisyys Karjalaan lähdöstä.

Oli ollut vaikeaa jättää sairaalloiset vanhemmat pärjäämään kahdestaan farmin töissä laman aikana. Isä-Alexin liikkuminen oli niin vaivalloista köpöttelyä, että häntä oli saanut aina odotella joka paikassa. Epätietoisuus pikkuveljen kohtalosta jäyti mieltä. Eino ei päässyt palaamaan heidän mukanaan kotiin. Lempie-siskon poika Neerie oli ollut valtavan pettynyt, kun Eino-eno ei palannutkaan ja se heijastui hänen loppuelämäänsä.

Farmin syrjäinen sijainti Brantwoodin pohjoisissa metsissä jätti jälkensä mieliin. Isoihin kaupunkeihin tottuneille paikka tuntui jumalanhylkäämältä maalta, eristäytyneeltä ja anteeksiantamattomalta kuin jostakin toiselta planeetalta. Vain kilometrikaupalla havupuita ja silmäkantamattomiin ei mitään. Se vaikutti sosiaalisiin kontakteihin eikä ympäristön nuiva suhtautuminen Karjalasta palanneisiin ollut omiaan nostamaan mielialaa.

Nikolai Saari.

Nikolai Saaren kuolinilmoitus.

**TÄTEN SURULLA ILMOITAMME, ETTE
RAKAS POIKAMME**

Nikolai Saari

poistui elämästä oman käden kautta maaliskuun 9 p., 1946, Brantwoodissa, Wis. Hänen yksinistä poismenonaa jäi ihävällä kaipaamaan isä ja äiti, 1 tytär Hellen, 2 veltä: Nestor-kutonen ja Elina Karjalassa (jos on elossa), 3 sisaria: (Lempi) Mrs. Kolehmainen, Waukegan, Ill.; (Jenny) Mrs. M. Road, Phillips, Wis. ja (Elina) Mrs. Pankon, Chicago, Ill.; 1 läti Elina Kaartunen, Brantwood, Wis., y.m. rakkainia ja tuttavii. Nikolai oli syntynyt Suomessa, Ahjärven pitäjässä, Vaasan läänissä, kesäkuun 23 päivä, 1896. Hän oli ensimmäisen maailmansodan veteraani, ja heikontuneen terveyden takia ehkä väsyi elämäänsä rakkautensa tunteissa.

Lepää rauhassa, muistemon porossa!

**ISA JA KITT: ALEX JA HILDA SAARI JA
VELJET JA SISKOT,**
Brantwood, Wisconsin.

MUISTOVARSY NIKOLAILLE

Työssä raskait monet vuodet —
Tolset bedelmät ne vel.
Sulki eteen onnen ovet,
Hilston, tunden vain soit,
Siksi heikni lookkaviha
Sydämessä pöhtännä —
Siksi toivot sitä päivää,
Et' riistätät ois' tilillä.

Viime kysäit me sulle poikamme nyt lausumme. Kulat kullit kummallast, vaan muistot aina säilyi. Heillä käsi laukimme sun lautoiloidi sylhii. Sitten itse kiiruhdimme tansu elon pörröisiiin.

MR. JA MRS. ALEX SAARI,
Box 160, Brantwood, Wis.

Anomus Nikolain hautakivestä.

CHECK TYPE REQUIRED
(See instructions on back)

☐ UPRIGHT MARBLE HEADSTONE
☐ UPRIGHT GRANITE HEADSTONE
☐ FLAT MARBLE MARKER
☒ FLAT GRANITE MARKER

APPLICATION FOR HEADSTONE OR MARKER
PLEASE MAKE OUT AND RETURN IN DUPLICATE

Enlistment dates October 24, 1918
Discharge dates December 27, 1918
Pension number _____
Serial number 5036835

ORIGINAL

Name	Rank	Company	U. S. Regiment, State Organization, or Vessel	Date of Death
<u>Nikolai Saari</u> <i>Rev. June 23, 1896</i>	<u>Pvt.</u>	<u>7th</u>	<u>161st Depot Brigade</u>	<u>March 9, 1945</u>
Name of Cemetery		Located in or near—		If World War Veteran
<u>Clifford Cemetery</u>		City <u>Clifford</u> State <u>Wis.</u>		Division <u>Infantry</u> State <u>Wis.</u>
To be shipped to <u>Mr. Alex Saari</u>		Box <u>160</u>		
Whose post-office address is <u>Brantwood, Wisconsin</u>		(Give R. R., NAME OF TOWN, county, and State)		

DO NOT WRITE HERE

For verification AUG 12 1946
BY DELMERSFORD, MASS. DEC 4 1946
Ordered 6533992
B/L _____
Shipped _____

WAB DEPARTMENT
O. G. M. G. FORM No. 658
Approved Apr. 15, 1915
May 14, 1921; Feb. 13, 1927; May 4, 1942; July 1, 1945; July 1, 1945

This application is for a headstone or marker for the UNMARKED grave of a veteran. The Government STONE will be furnished and shipped freight prepaid at Government expense to you direct, where "Delivery Service" by the railroad is in effect; otherwise to the nearest railroad station or steamboat landing above indicated. I hereby agree to accept promptly the headstone or marker at destination, remove it, and properly place it at decedent's grave at my expense.

Alex Saari Applicant.
(Signature of Applicant)

Address Brantwood, Wisconsin Date July 30, 1946

IMPORTANT—COMPLETE REVERSE SIDE

16-11423-1 GPO

Cliffordin hautausmaa,
Brantwood, Wisconsin,
Nikolain hauta.

Palattuaan Karjalasta Nikolai juopotteli ankarasti ja oli taipuvainen masennukseen. Mistään mieltä polttavista asioista ei voinut puhua. Äitinsä tavoin Nikolai oli ahkera ja kova tekemään töitä, mutta hän väsyi ja kunto huononi. Tulevaisuudella ei ollut enää mitään annettavaa. Nikolai hirtti itsensä farmilla maaliskuun alussa 1945.

Hilda ja Alex

Hilda Saari, perheen kivijalka ja koossapitävä voima kuoli kotonaan Brantwoodissa heinäkuun lopulla 1950 sydänvaivoihin 76-vuotiaana. Loppuun asti hän hoiti vuoteen-omana ollutta puolisoaan. Hilda yritti kaikin tavoin sairaudestaan huolimatta pysytellä hengissä, sillä hän pelkäsi, ettei kukaan tulisi hoitamaan Alexia hänen jälkeensä. Mies oli ankara ja kovanluontoinen ja Hilda tiesi sen varsin hyvin. Silti Hilda oli erittäin suojeleva ja huolehtivainen Alexin suhteen ja silti hän lähti ennen Alexia. He ehtivät olla naimisissa 55 vuotta. Hilda asui Brantwoodin farmilla 48 vuotta.

Hilda oli vahva pohjalainen nainen, jolle työn tekeminen oli myös selviytymiskeino vaikeuksissa. Hän tuskin olisi osannut olla toimeettomana eivätkä lapsenlapset muista hänen edes koskaan istuneen, vaan Hilda oli kokoajan liikkeessä. Hokema: "Vie mennessäsi, tuo tullessasi!" sopi varmaan hyvin Hildaan, joka kutoi hakiessaan lehtiä laitumelta.

Lapsenlapsille hän oli rakas-tettu "mumu", josta kaikilla oli hyviä muistoja. Hän vietti paljon aikaa ulkona ja oli erittäin ryppyinen. Joka paikan höylänä Hilda kuului muun muassa suomalaisten siirtolaisten perustamien Cliffordin osuuskaupan ja juustotehtaan hallituksen johtokuntiin ja toimi aktiivisena jäsenenä naisjärjestöissä. Sillä tavoin hän pääsi välillä pois farmilta ja tapasi muita ihmisiä. Hilda Saari ei saanut koskaan tietää poikansa Einon kohtalosta. Hän oli yrittänyt etsiä Einoa Punaisen Ristin kautta.

Hildan Saaren elämää miettiessä ei voi kuin ihmetellä, mistä

Alex ja Hilda Saari.

H.M.
S.

TÄTEN SURULLA ILMOITAMME, ETÄ RAKAS XITIMME JA
PUOLISO

Hilda Maria Saari

nukkui kuolonuneeen kotonaan Brantwoodissa, Wis. heinäkuun 22 p. 1950. Vainaja sairasti pitemmän aikaa sydäntautia, viimeiset kuusi kuukautta aivan vuoteen omassa. Hilda oli syntynyt Alajärven pitäjässä, V. L. Suomessa, huhtikuun 16 p., 1874, olleen kuollessaan 76 v., 3 kuuk. ja 5 päivän ikäinen. (Oli tässä maassa 48 vuotta).

Lähinnä jäi vainajan kaipaamaan puoliso Alex Saari ja kolme tyttäriä: Mrs. (Lempi) Kolehma, Chicago, Ill.; Mrs. (Jenny) Ruud, Phillips, Wis. ja Elma, kotona; ja yksi poika Nestor kotona ja Eino, Neuvostoliitossa, jos on elossa. Yksi sisko Mrs. Matt Kaartunen, Brantwood, Wis., ja neljä lastenlasta ja neljä lastenlastenlasta, sekä muita sukulaisia ja tuttavita tässä maassa ja Suomessa.

ALEX SAARI JA LAPSET.

Kylmä on nyt sydän sulla —
Mut' lämmin sydän sua muistelee.
Matkasi on pitkä sulla, lähdet viime matkalle.
Toivoni on pian tulla nurmen alle luoksesi.

—PUOLISOSI ALEX.

Kuolo hiipi hiljalleen, vei meiltä
sidin rakkahan.
Emme siaua voi unhoitta, ei äiti rakas,
milloinkaan.
Oli hyvä sydän sulla, meitä kaikkia kohtahan.
Jää lepäimään äiti rauhassa, ei vaivat
enää tunnu.
Me jatkamme täällä työtäsi.
Siks' kunnes tulemme luoksesi.

—LAPSET.

Kaunlit kiitokset kaikille jotka ottivat osaa suruunne ja avustivat meitä hautausmaahan järjeelyssä. Kiitos erittäinkin kantajille puhujalle, laulajille, rönkelausujille ja ravintolahenkilöille. Kiitos myös kukaista ja seppeleistä sekä rahasta.

ALEX SAARI JA LAPSET,
Brantwood, Wisconsin.

Hilda Saaren kuolinilmoitus.

Paikallislehden muisto-
kirjoitus Hilda Saaresta.

Mrs. Alex Saari

Funeral services for Mrs. Alex Saari were held at the Brantwood hall in Brantwood, Wednesday, July 26, at 12:30 p. m. Burial was made in the Clifford cemetery. Services were conducted by Ernest Koski, of Superior, in Finnish.

Hilda Marie Saukko was born in Alajarvi, Vaasanlaani, Finland, on April 16, 1874. She passed away on Saturday, July 22, at 12:50 a. m. at her home in Brantwood, at the age of 76 years, 3 months and 5 days. Death was caused by a heart ailment, Mrs. Saari having been very ill the past year. She was united in marriage to Alex Saari on May 28, 1894, in Alajarvi, Finland. Nine children were born to this marriage, three passing away in infancy and the eldest, Nikolai, passed away in March, 1945.

Hilda Marie Saari came to the United States in 1902, and to Price county on Nov. 2, 1902, making her home in Brantwood for 48 years. She and her husband, with many other pioneer residents of Brantwood, created their home in the wilderness.

Though suffering with a heart ailment the last 10 years, she managed through sheer determination and the will to work to keep the family home intact and care for her ailing husband. Mr. and Mrs. Saari quietly observed their 56th wedding anniversary on May 28, 1949, at home with relatives and friends. Besides being a good homemaker and neighbor, she was an active member in local women's clubs and organizations. She had served as a member on the board of directors of the Clifford Co-op Store and Clifford Cheese Factory.

Surviving relatives include her life partner and four children: Nestor Saari, Brantwood; Mrs. Charlie Kolehma (Lempie), Chicago, Ill.; Mrs. Martin Ruud (Jennie), Phillips; Elma Saari, Brantwood; one sister, Mrs. Eliina Kaartunen, Brantwood, also four grandchildren and four great granddaughters.

Those from away in attendance at the funeral were: Mr. and Mrs. Charlie Kolehma, Chicago; Neerie Kolehma and daughter, Patricia, Farnsworth, Ill.; Mr. and Mrs. Martin Ruud and family, Phillips; Mrs. Elmer Harris, Galesburg, Ill.; Mr. and Mrs. Henry Hautala, Mrs. Tyne Brown and Mrs. Donald Mildren, Ironwood, Mich.; Mr. and Mrs. Eetor Phillips, Rhinelander; Arthur Kanerviko, Syracuse, N. Y.; Mrs. Wm. Heidelberg, Chicago, Ill., and Mrs. Paul Isvoldt and daughter, Judy, Kalamazoo, Mich.

Hilda ja Alex Saaren hauta Cliffordin
hautausmaalla, Brantwoodissa.

rakennusaineista nämä entisajan lujat naiset oikein oli tehty. Huolimatta poikansa Nikolain vaikeasta avioerosta Hilda kävi salaa omalta mieheltään viemässä ruokaa Nikolain appiukolle, joka oli jätetty yksin asumaan ja jonka kanssa Alex oli ilmiriidoissa. Hilda sääli yksinäistä naapuria. Tämä oli kuvaavaa Hildan luonteelle.

Alex Saari menehtyi pari vuotta Hildan jälkeen keuhkokuumeeseen syyskuun lopulla 1952 liikuntakyvyttömänä sairaalassa. Hän oli 81-vuotias. Sitä ennen hän oli asunut puoli vuotta tyttärensä Jennien luona. Lapsenlapset muistavat, että Alex sairasti reumaa ja hän liikkui hyvin hitaasti ja oli enimmäkseen vuoteessa. Koska kumpikaan isovanhemmista ei osannut puhua englantia, heidän kanssaan viitottiin tai Nick ja Nestor käänsivät puheet englanniksi. Ainut, mitä vanhukset osasivat englanniksi sanoa, oli *eat* ja *sleep*.

Tunteita tai minkäänlaista kiintymystä ei siinä perheessä kuulemma näytetty paitsi Nikolai, joka hymyili ja piti kädestä sisarustensa lapsia. Alexin on kerrottu osoittaneen enemmän kiintymystä hevostaan kuin perheenjäseniään kohtaan.

Alex Saari

Alex Saari, of Brantwood, passed away on Wednesday, Sept. 24, at 11 o'clock a. m. at the Mueller Nursing Home, Prentice. Death was caused by bronchial pneumonia following the tortures of arthritis which he had patiently borne for 15 years. Alex Saari was born in Alajarvi, Vaasanlaani, Finland, March 19, 1871, being 81 years, 6 months and 5 days old at the time of his demise.

Alex Saari came to the United States in 1899 moving from Pennsylvania to Brantwood in the spring of 1902. Having bought a plot of land in what was then called Clifford, he welcomed his wife to Brantwood that same fall. Together they proceeded to hew a home for themselves out of the wilderness, to clear the land, to plow the soil and tenaciously stick to the task of a pioneer farmer through all difficulties which beset them. They reared and educated their children from this modest home. Mr. Saari was public spirited and interested in the improvement of the community and did his best at all times in a quiet, unassuming way.

Surviving relatives are his four children: Nestor, Brantwood; Mrs. Charles Kolehma (Lempi), Chicago; Mrs. Martin Ruud (Jennie), Phillips, and Elma, Chicago; his four grandsons and five granddaughters.

Funeral services for Mr. Saari were conducted by Matt Savola at Lake Funeral Home, Phillips, on Sunday, Sept. 28, at 1 o'clock p. m. Mrs. Truman Hanson and Mrs. Louis Hladish sang two selections to the piano accompaniment of Mrs. Emma Soetebeer. Mrs. Matt Hietala read an original poem entitled "Remembrance from Children to Father," and another selection entitled "Remembrance from Friends and Neighbors."

Mr. Savola conducted services at the Clifford Cemetery in Finnish. The same service was given with the exception of the songs. G. Korpela, H. Peltola and J. Ahonen sang two Finnish songs. The pallbearers were G. Hill, M. Hietala, A. Felt, E. Aho, M. Kaartunen and H. Peltola.

Attending the funeral services from away were Mr. and Mrs. Chas. Kolehma, Chicago; Mr. and Mrs. N. Kolehma, Farnsworth, Ill.; Elma S. Saari, Chicago; Mr. and Mrs. M. Ruud and Sally, Phillips; Mr. and Mrs. Henry Hautala, Ironwood, Mich.; Mrs. Tyyne Brown, Ironwood, Mich.; and Mrs. Donald Mildren and son, Jimmy, Ironwood, Mich.

Alex Saaren muistokirjoitus paikallislehdessä.

Nestor Saari paluun jälkeen

Nestor Saari oli yksinäinen, hiljainen ja vetäytynyt mies, joka ei koskaan avioitunut. Työnteko ei häntä kiinnostanut ja hän sairasteli paljon. Sisarusten lapset pelkäsivät Nestoria ja pitivät häntä omituisena, koska hän oli enimmäkseen synkkä tai naurahteli välillä omia aikojaan. Hänen kirjeitään Neuvosto-Karjalasta ei ole säilynyt.

Sisarukset Jennie, Lempie, Elma ja Nestor Jennien talon edessä. Talo sijaitsi Phillipsissä, Wisconsinissa.

Nestor Saari Brantwoodin farmilla 1950-luvulla. Seurana ovat Lempie-sisaren lapsenlapset Patricia ja Kendra Kolehma.

Lempie, Nestor, Elma ja Jennie menossa häihin vuonna 1956.

5184

REGISTRATION CARD—(Men born on or after February 17, 1897 and on or before December 31, 1921)

SERIAL NUMBER **1118** I. NAME (Print) **Nestor** (none) **Seari** ORDER NUMBER **10709**

2. PLACE OF RESIDENCE (Print) **Route 1, Box 160, Brantwood (Knox) Price, Wisconsin**

3. MAILING ADDRESS **Route 1, Box 160, Brantwood, Wisconsin**

4. TELEPHONE **R** 5. AGE IN YEARS **44** 6. PLACE OF BIRTH **Alajarvi**

DATE OF BIRTH **January 29, 1898** (State or country) **Finland**

7. NAME AND ADDRESS OF PERSON WHO WILL ALWAYS KNOW YOUR ADDRESS **Mr. & Mrs. Alex Seari (parents) Brantwood, Wisconsin**

8. EMPLOYER'S NAME AND ADDRESS **Farming (parents farm)**

9. PLACE OF EMPLOYMENT OR BUSINESS

I AFFIRM THAT I HAVE VERIFIED ABOVE ANSWERS AND THAT THEY ARE TRUE.

D. B. S. Form 1 (Revised 1-1-42) ☆ are 18-2438-2 *Nestor Seari* (Registrar's signature)

REGISTRAR'S REPORT

DESCRIPTION OF REGISTRANT

RACE	HEIGHT (Approx.)	WEIGHT (Approx.)	COMPLEXION
White	5' 10"	165	
	EYES	HAIR	Build
	Blue	Blonde	Light
Negro	Gray	Red	Ruddy
	Hand	Brown	Dark
Oriental	Brown	Black	Trunked
	Black	Gray	Light brown
Indian		Red	Dark brown
			Black
Philippine			

Other obvious physical characteristics that will aid in identification: **none**

I certify that my answers are true; that the person registered has read or has had read to him his own answers; that I have witnessed his signature or mark and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:

Barbara Hutton (Signature of Registrar)

Registrar for Local Board **1, Price Co., Wisconsin**

Date of registration **February 14, 1942**

Local Board No. 1 **63**
Price County **009**
MAR 9 1942 001

Court **Houses** OF LOCAL BOARD

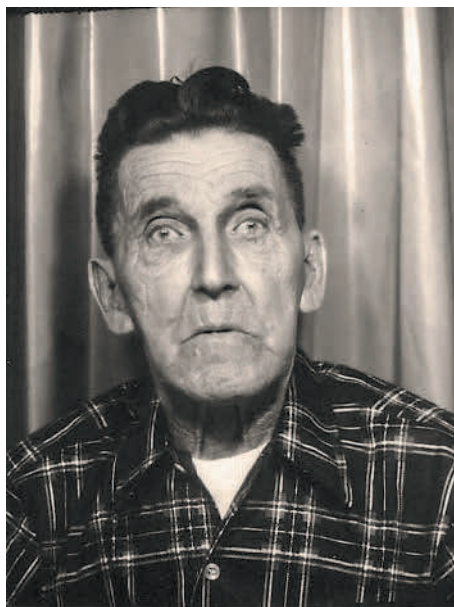
(The date of next adjournment of the registrar shall be placed in the above space)

16-2438-1

Nestorin Yhdysvaltain armeijan rekisterikortti vuodelta 1942.

Nestor oli pienestä asti kasvanut kiinni Nikolaihin. He olivat tulleet lapsina Suomesta Yhdysvaltoihin yhdessä, leikkineet ja kasvaneet farmilla, kulkeneet koulussa ja työpai-koissa yhdessä, menneet yhdessä Neuvosto-Karjalaan, kokeneet kovia siellä ja palanneet sieltä yhdessä. Isoveli ei ollut enää pitämässä hänestä huolta. Isoveli oli löytynyt hirrestä roikkumasta. Pikkuveli oli kadonnut Neuvostoliittoon, siskot elivät omissa kodeissaan. Vanhempia ei enää ollut. Tyhjälle farmille jäi vain Nestor ja menneisyyden haamut.

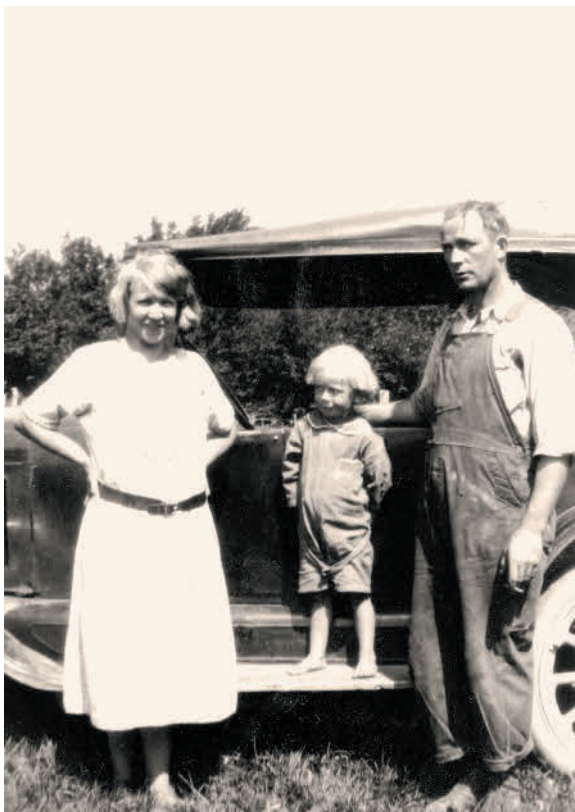
Nestor asui yksin farmilla niin kauan kuin pystyi. Ei ollut muutakaan paikkaa, johon asettua. Hän ei ollut samalla tavalla työteliäs kuin veli Nikolai ja äiti Hilda, vaan hän kierteli pitkin maata kuin kulkuri, rällästeli, otti yhteen virkavallan kanssa ja päätyi usein putkaan. Siskot yrittivät pitää hänestä huolta, vaikka olivat välillä kurk-kuaan myöten täynnä veljen toilaus-
Vanhemmiten Nestor oli siskojensa luona talvisin, koska talo farmilla oli liian kylmä. Nestor kuoli maaliskuun alussa 1984 Phil-lipsissä 86-vuotiaana. Hänet on haudattu *Two Lakes Cemeteryn* hautausmaalle (Phillips, Wisconsin).

Nestor vanhana.

Lempie

Lempie asui pienen perheensä kanssa 1920-luvulla myös Brantwoodissa, melko lähellä vanhempiaan, lähes toisella puolen tietä. Perhe muutti Red Graniteen, jossa Kalle toimi 1930-luvun alussa suutarina ja myöhemmin Chicagoon, jonne he perustivat tavernan. Myöhemmin vuosinaan Lempie oli töissä apteekkialan tuotantotyöntekijänä. Lempie kuoli huhtikuussa 1990 North Carolinassa 82-vuotiaana, mutta hänet on haudattu Brantwoodiin.

Lempie avioitui vain 14-vuotiaana Kalle Kolehman kanssa. Neerie-poika syntyi Lempien ollessa 15-vuotias.

Lempie vanhempana.

Lempien ja Charles Kolehman hautakivet Cliffordin hautausmaalla Brantwoodissa.

Jennie

Jennie oli Saaren perheen tasaisin lapsi. Hän valmistui opettajaksi ja avioitui kollegansa Martin Ruudin kanssa. He asuivat Phillipsissä Wisconsinissa ja saivat kaksi lasta Jimin ja Sallyn. Jennie oli oikea talousihme, joka touhusi keittiössä ja leipoi usein. Hän piti omaa kasvimaata. Alex Saari oli Jennie-tyttärensä luona puoli vuotta ennen kuin hänet jouduttiin siirtämään hoitokotiin. Jennie kuoli 70-vuotiaana syöpään joulukuussa 1980 ja hänet on haudattu Phillipsin Lakeside hautausmaalle.

Jennie Saari.

Jennien hautakivi *Lakesiden* hautausmaalla (Phillips, Wisconsin).

Elma

Elma oli Saaren perheen kuopus ja lapsesta asti hyvin sairaalloinen. Äiti-Hilda hoivasi häntä ja Elmasta tuli aika käskevä ja komenteleva. Hän tottui siihen pienestä asti ja oli perheen pomo, joka juoksutti muita. Hän työskenteli toimistoissa sihteerinä. Elma oli lyhyen aikaa naimisissa Harry Paulson -nimisen miehen kanssa, mutta erosi pian ja otti takaisin tyttönimensä. Hänellä ei ollut lapsia. Elma asui aluksi Waukeganissa ja myöhemmin Chicagossa. Hän kuoli joulukuussa 1998 ja oli kuollessaan 86-vuotias.

Elma Saari.

Elma vanhempana.

Yhteyksiä Suomeen

If parcel is to be delivered to another address in country of destination, sender must complete section "A" and strike out all of sections "B" and "C"; if it is to be abandoned, strike out all of sections "A" and "C"; if return is desired, strike out all of sections "A" and "B."

INTERNATIONAL PARCEL POST
Colis Postal International
INSTRUCTIONS GIVEN BY SENDER
Dispositions de l'Expéditeur

If undeliverable as addressed:
Au cas de non-livraison:

(a) Deliver to. *(Le colis doit être livré à):*
Mrs. Eliina Koskela
Tyrenki, Mällyskaine H.
Finland, Europe

(b) Abandon. *(Abandon du colis).*

(c) Return to sender. Return charges guaranteed.
Le colis doit être renvoyé à l'expéditeur,
qui s'engage à payer les frais de retour.
Mrs. Alex. Saari
(Sender's signature—Signature de l'expéditeur)

16-8338

(To be filled out by accepting clerk)

WEIGHT

----- lbs.

----- ozs.

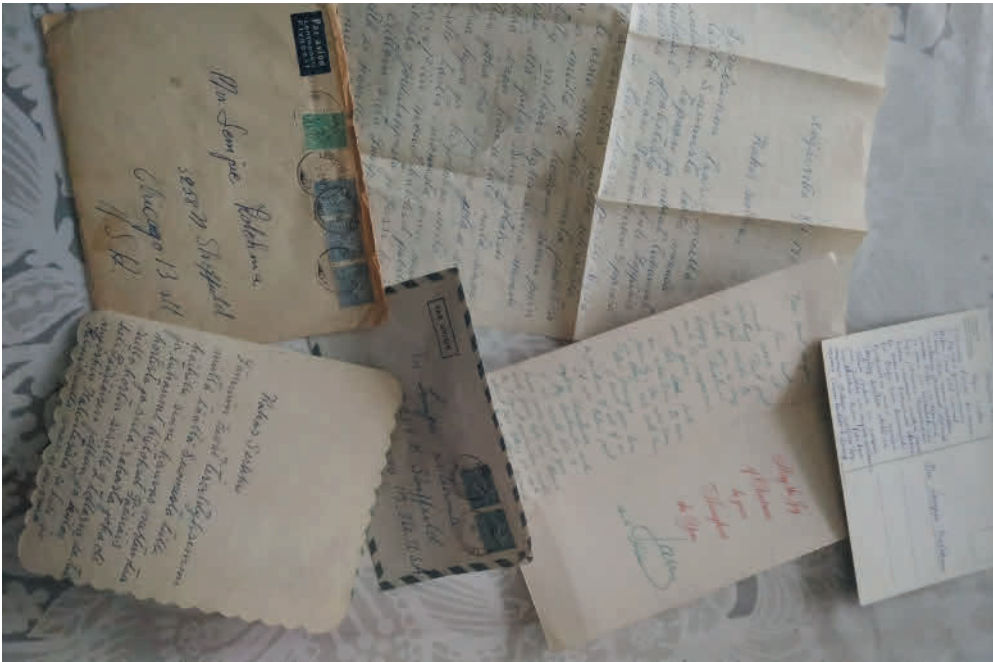
POSTAGE

\$ -----

CLERK'S INITIALS

FORM 2922

Paketin lähetyskortti isoisäni siskolle Elina Koskelalle (o.s. Koivisto), joka asui Turengissa. Hilda Saari on muistanut sukulaisia Suomessa pake- teilla, vaikka omassa elä- mässäkin on ollut tekemistä.

Postia Lempielle sukulaisilta Suomesta ja Espanjasta.

Saaren sisarusten perheet Brantwoodissa. Takana vasemmalta Elma Paulson (Saari), Elina Kaartunen, Lempie Kolehmainen (Saari), Hilda Saari. Edessä vasemmalta Matti Kaartunen ja Harry Paulson (Elman ex-mies). Kuva on lähetetty tämän kirjan tekijän isovanhemmille Korttesjärvelle.

32587. Sheffield
Chicago Ill.
Rakas Lempie - Maanash. 34. 1997
Olen monta
kertaa aikunut kirjottaa vain
se on aina täynnä, vain nyt
siton sen siihen asin.
Munikaas se on
siellä Suomessa. Munikaas? Tai
päätti siellä on parasta aikaa.
Täällä satoo. Viime yönä ensi-
mäisen lumen tina. Oksygeni.
Käsi talvi on nyt täällä viik-
si. Täällä talvi lumen pölyä.
Joulun pakettiin. Viime kerran
vain juttu ei tiedä, että
kuinka kauan se viipyy.
Morballe. Kukaan täällä Ameri-
kassa. Minä joulun pakettiin joul-
maahan, viikkin se on tosin aivan
viihi hitaasti.
Siinä paketteja
on tuntuu aivan kengätsi
kankas. Lähettää kengien
kuin kankas sen varasta.

Päätettyä. Toivon että
se sopii paale. Myös kankia.
Kankia, kankia. Säpää
kankaa, ja näkös kanki.
Munikaas on täällä vielä
yksi paketti. Näkös, myös
näkös kankia joulun pakettiin
lähi tulevaisuudessa. Jos
sina vielä haluat mitään
polku pyörän kankia. Minä
lähettää joulun pakettiin
viikkin ne kankia kankia.
Kankia. Anna tietää, että
minä kankia ne pitävät
se.

Täällä Minä kankia.
entisen tapaan. Tapaan.
Kankia. Viikkin kankia. Viikkin.
Eihän sitä kankia kankia.
Kankia. Minä kankia.
Joulun on taas aivan ovela
se joulun taas otetaan
kankia. No, ei Minä kankia.
Kankia. Lähettää kankia.
Minä kankia. Lempie

Lempie Kolehman kirje äidilleni Korttesjärvelle vuonna 1949. Äitini oli aiemmin ollut tässä kirjeenvaihdossa kirjuri oman isänsä puolesta. *Family Legacy* -aineistosta käy ilmi, että Lempie on todella ahkeroinut oman äitinsä Hildan tavoin pitämällä yhteyksiä suomalaisiin sukulaisiin pitkin poikin Suomea ja aina ulkomaita (Espanja) myöten. Lempie lähetti Suomeen myös niin sanottuja Amerikan paketteja. Amerikan paketeiksi kutsuttiin ennen kaikkea sota-aikaa seuranneen pulakauden aikana Amerikasta saatuja pieniä tavarälähe-tyksiä, jotka sisälsivät erityisesti pulanalaista tavaraa. Lempien lähettämässä paketeissa oli muun muassa polkupyörän sisäkumi, makeisia, ruokaa, vaatteita, kankaita ja mitä milloinkin tarvittiin.

Tämän kirjan tekijän äidin Lempielle lähettämä kuva lapsistaan: kirjan tekijästä ja veljestään. Kuva on otettu 1960-luvun alussa. Tekijän yllä on enon Kanadasta tuoma mekko.

Läkelän tämän lasten
kuvan tälle muistaksi
Peppo on tänä 6 vuotta
ja Päivi 3 vuotta

Edellisen kuvan kääntöpuoli: kirjan tekijän äidin käsialaa.

IV

SAAREN SUKUA NEUVOSTOLIITOSSA

Mitä tapahtui Eino Saarelle?

Eino Saari joutui jäämään Neuvostoliittoon, koska ei saanut puuttuvaa viittä dollaria passinsa uusimista varten. Ne saapuneet 10 dollaria hän antoi veljilleen, jotta he pääsivät lähtemään. Viimeisistä säilyneistä kirjeistä käy ilmi, että Eino halusi palata kotiin, mutta mahdollisuutta siihen ei enää ollut.

Eino näkyy 17 sekunnin ajan filmissä, jossa on kuvattu Neuvosto-Karjalaan lähtijöitä New Yorkissa. Nikolai mainitsee kirjeessään kotiväelle, että ennen lähtöä heille oli näytetty aiemmin filmattuja kohtia ja hän oli tunnistanut niistä Einon sekä yhden naapurin. Kyseisessä pätkässä Eino näyttää hyvin mietteliäältä ja vakavalta toisin kuin muut punalippuja liehuttavat riehaantuneet kanssamatkaajat. Eino on surullinen laivalla.

Jo Einon ensimmäisestä kirjeestä Neuvosto-Karjalasta huomaa, että hänellä on ollut alun alkaen epäilyksensä koko matkan suhteen. Eino ikään kuin ajautui mukaan. Hänet ohjattiin Neuvosto-Karjalassa heti kouluun ja kesätöihin Petroskoin suksitehtaalle. Hän valmistui Petroskoin pedagogisesta opettajakorkeakoulusta matematiikan ja fysiikan opettajaksi vuonna 1936.

Kirjeitä Amerikkaan ei ole säilynyt tältä ajalta. Kotona lähipiiri tiesi kuitenkin, että Eino oli selvinnyt koulun loppuun ja avioitunut juuri ennen kuin pahimmat vainot alkoivat Neuvostoliitossa ja hänen vaimonsa oli raskaana. Elämä näytti valoisammalta. Sen jälkeen kirjeet loppuivat.

Einon vanhempia ja sisaruksia vaivasi epä tieto hänen kohtalostaan ja siitä muodostui koko perheen tragedia. Hänen sisaruksensa ja ystävänsä yrittivät vuosikymmeniä etsiä Einoa ja tämän perhettä tuloksetta esimerkiksi Neuvostoliiton suurlähetystön kautta. Jokaisen mielessä kyti toivo, että Eino olisi hengissä ja ottaisi vielä yhteyttä jonakin päivänä.

On ihme, että Eino selvisi hengissä terrorin vuodet 1937–1938, jolloin suomalaisia teloitettiin urakalla. Hän on toiminut opettajana eri paikkakunnilla ja siirtynyt aina

minne on määrätty. Se on ollut kauhun täyttämää elämää jatkuvien ilmiantojen pelossa. Milloin se koputus ovelle tulisi?

Lopun alkua oli Neuvostoliiton Valtion puolustuskomitean päätös tammikuussa 1942, jonka mukaan 17–50 -vuotiaita venäjänsaksalaisia alettiin ottaa työarmeijaan, sillä lukuisiin rakennuskohteisiin tarvittiin lisää työvoimaa. Lokakuussa 1942 kutsunta ulotettiin koskemaan myös muita ”viholliskansallisuuksia” kuten romanialaisia, unkarilaisia, italialaisia ja suomalaisia.

Eino pidätettiin marraskuun puolivälissä 1942 ja tuomittiin Tšeljabinskin työleirille, Itä-Uralille. Gulag-järjestelmään kuuluvalla pakkotyöleirille oli ensin annettu koodinimi Bakalstroj Tšeljabinskin laidassa olevan paikkakunnan mukaan, mutta elokuussa 1942 se nimettiin uudelleen Tšeljametalstroiksi eli Tšeljabinskin metallurgisen kombinaatin rakennustyömaaksi. Se on ollut NKVD:n suurimpia työarmeijaleirejä. Bakalstroihin kuului useita leirejä, joista jokaisella oli tuhansia vankeja.

Suuri Pershino-niminen maa-alue, joka on yhteydessä rautatievarastoon Shagoliin ja joka sijaitsee heti Tšeljabinskin maakunnan metropolin vieressä, nimitettiin hankkeen pääpaikaksi. Suomalaisia tungettiin leireille numero 15, 16 ja 17, joiden tehtävänä oli rakentaa terässulattoa.

Bakalstroj–Tšeljametalstroj työleirin pääportti. Lähde: Online database of Bakalstroy-Chelyabmetallurgstroy labour camp near Chelyabinsk.

Todellisuudessa paikka oli ainutlaatuinen eri kansallisuuksien tuhoamisleiri, jossa vangit tapettiin nälkään ja raskaaseen työhön. Samalla saatiin otettua heistä kaikki hyöty irti.

Tšeljametalstroin korttihakemistossa on tiedot yli 38 000 pakkotyövangista. Suurin osa oli Volgan saksalaisia eli rauhaisia maanviljelijöitä, jotka olivat asuneet jo 1700-luvulta lähtien Saratovissa ja Kamyšenin alueella, mistä heidät pakkosiirrettiin Tšeljabinskiin.

Leireillä ei ollut mitenkään valmistauduttu kymmenien tuhansien uusien työntekijöiden tuloon ja olosuhteet olivat surkeat ja epäinhimilliset. Leiriltä selviytynyt Rudolf Ramberg muistelee saapumistaan leirille Volgan saksalaisten internetsivustolla:

Varhain aamulla löysimme itsemme leirin sisäänkäynnin portin edestä, joka oli suljettu piikkilangalla ja suojattu vartiotorneilla ja koirilla. Meidät syötettiin nelimiehisiin riveihin ja laskettiin kuin lampaita.

Ensin tulleet uudet työarmeijalaiset majoitettiin pelkästään telttoihin. He kaivoivat maakuoppia itselleen suojaksi pakkasta vastaan ja alkoivat pian rakentaa parakkeja. Leirin kasarmit olivat rakennuskuoppia, jotka oli peitetty harjakatolla. Sisällä oli kakikerroksisia puulaudalla varustettuja sänkyjä keskellä ja yksinkertaisia rivejä seinien vieressä, joiden alla lumi oli näkyvissä. Kaksi uunia eivät kyenneet lämmittämään koko valtavaa tilaa. Jääkylmissä parakeissa miehet jonottivat yöllä vuoroaan kamiinan luo. Ei ollut vuodevaatteita, ei käymälöitä eikä peseytymismahdollisuutta. Juomavesi ja käyttövesi keittiöön tuotiin tynnyreissä. Osalle vangeista ei annettu lämmintä eikä keitettyä vettä. Tait kuhisivat ympärillä suurina laumoina.

Leireillä ei ollut henkilökohtaista ruuanjakoa. Kaikille vangeille ei jaettu pakkeja, vaikka niitä oli varastossa. Osa vangeista — kuten rikolliset — hyötyivät mahdollisuudesta jakaa ruoka siten, että kurinalaisin ja tunnollisin osa vangeista ei saanut heille kuuluvaa ruoka-annosta. Ilman pakkia ei saanut ruokaa lainkaan.

Aluksi vankien leipäannos oli 300 grammaa kerran päivässä sekä ryyneistä ja palttuneista perunoista valmistettua keittoa kerran päivässä. Toukokuussa 1942 tehdyn tarkastuksen huonon tuloksen jälkeen ruokintanormia uudistettiin hieman: se oli edelleen alhainen, mutta ei lamauttava. Moskovasta tullut tarkastaja teloitutti seitsemän johtajaa, jotka olivat myyneet omaksi edukseen työarmeijalaisille tarkoitettua muonaa. Tämän jälkeen normi ruoka-annos työkiintiön täyttäneelle oli yleensä 500–600 grammaa tummaa leipää, vetistä keittoa (*balanda*) ja lisäksi 100–150 grammaa kaura- tai hirssipuuroa keskipäivän ateriana. Ne, jotka eivät täyttäneet työkiintiötään, saivat vain 400 grammaa tummaa leipää ja vetistä keittoa jos ollenkaan. Lihaa tai rasvaa ei ollut.

Vankien elinolojen ja järjestyksen tarkastuksesta tehdyssä raportissa käy ilmi, että korsuissa ja teltoissa olevat vesipakit olivat epähygieenisessä tilassa. Käymälöiden ja likakaivojen puuttuminen johti saastumiseen. Kaikesta tästä oli seurauksena lukuisat vatsatautitapaukset ja vankien laihtuminen. Vaikka leirien tuhoamiskeinot olivat jo

itsessään pirullisen tehokkaita sadistisine vartijoineen, verinen ripuli ja täit helpottivat neuvostokomissaarien työtä.

Tšeljabin skin työleirillä miehiä kuoli joka päivä suuret joukot. Talvella maahan oli räjäytettävä valtava kuoppa, johon alastomat ruumiit paiskattiin nimilappu jalkaan köytettynä. Yhteishautoihin saatettiin heittää jopa 150 ruumista yhteen kuoppaan. Kun kuoppa oli täysi, puskutraktori tasoitti maan.

Kevät 1942 kesti pitkään, oli pakkasta ja kaivojen kaivaminen vaati koko liikkuvan työvoiman voimaa. Kesän jälkeen syyskuussa suurin osa leiriläisistä pystyi tuskin liikkumaan painon menetyksen ja vitamiinipuutoksesta johtuvien sairauksien vuoksi. Kuoleminen suuri aalto oli alkamassa. Vuoden 1943 aikana 27 500 pakkotyöntekijästä 8 000 oli sairaskasarmeissa ja 1 500 oli tullut työkyvyttömiksi.

Leirin ylläpitäjät pakotettiin "mobilisoimaan" useita tuhansia nälkäisiä ja melkein kuolevia työntekijöitä, koska päättäjät halusivat kaunistaa leirien kuolintilastoja. Tar koitus oli saada kuoleman kielissä olevat kansanviholliset tilastojen ulottumattomiin. Päättäjiä ei kiinnostanut oliko heillä edes paikkaa minne mennä. Piikkilankamuurien ulkopuolelle raahattiin kaikki ne, jotka pysyivät vielä jotenkin horjuvilla jaloillaan ja kykenivät hengittämään omilla keuhkoillaan.

Ei tiedetä, kuinka monet näistä todella pystyivät palaamaan perheensä luo hengissä. Yhdestä olen kuullut, joka onnistui selviytymään kotiin asti, mutta miehen vaimo ei ollut tunnistanut luurankomaiseksi muuttunutta puolisoaan.

Osa näistä horjuvista luurangoista nääntyi tien varsille ja osa rautatieaseman puolelle penkeille. Harvat Tšeljabin skista elävinä selvinneet eivät voineet myöhemminkään hakea itselleen oikeutta, koska heitä ei oltu tuomittu mistään rikoksista.

Tšeljabin skin työarmeijaleirit lakkautettiin vuonna 1946. Näistä leireistä on vaiettu ja puhuttu kuiskaillen vuosikymmeniä. Virallinen nimi työarmeija on melko tavalla kaunistelevalle puhuttaessa piikkilangoilla aidatuista keskitysleireistä.

Eino Saarenkin on mainittu olleen Yhdysvalloista muuttanut ohranan agentti, joka oli antanut tietoja. Eino kohtalosta mainitaan, että "Itse agenttia ei ole kuitenkaan vangittu, vaan hän menehtyi työpalvelussa sodan aikana." Totuus lienee toinen. Työpalvelussa -sana kuulostaa lähes normaalilta työpaikalta.

Monille muillekin suomalaisille, jotka kyselivät omaistensa perään, on aiemmin annettu tekaistuja todistuksia, joissa kuolinsyy on kaunisteltu: 1950-luvulla sen on kerrottu olleen esimerkiksi syöpä tai sydänkohtaus. Myöhemmin on käynyt ilmi, että nämä henkilöt on ammuttu jo 1937 tai 1938.

Eino Saari on kestänyt leirillä noin kolme kuukautta eikä oikeastaan sitäkään, sillä vaivalloiseen matkaan on mennyt varmasti aikaa. Hän on menehtynyt 26.2.1943, vain 37-vuotiaana. Amerikan sukulaiset ovat sitä mieltä, että Eino on kuollut punatautiin, nälkään ja kylmään. Samana ajankohtana Bakalstroissa näyttää menehtyneen lukuisia suomalaisia ja inkerinsuomalaisia. Kuolinlistojen mukaan heitä on kuollut 659. Esimerkiksi Stalinin suomalaisista uhreista matrikkelin koonneen Eila Lahti Argutinan isä tuotiin leirille lähes samoihin aikoihin kuin Eino, ja hänkin kuoli keuhkotautiin siellä.

Avoimia hautoja Tšeljabinskissa. Lähde: <https://www.manyroads.com/2010/01/24/chelyabinsk-itl-gulag/>

kolme kuukautta. Samoihin aikoihin leirillä on ollut myös brantwoodilainen nuori mies Leo Aho, joka oli syntynyt 1919 ja kuollut 22.3.1943.

Eräällä alaleirillä, jossa suomalaisia pidettiin, oli 60 miehen ryhmä kaivamassa hautoja. Nälästä riutuneet ruumiit haudattiin siunaamattomina jäätyneeseen maahan kaivettuihin mataliin kuoppiin. Haudat jäivät pintaan. Joskus ei riittänyt edes multaa heidän peittämisekseen, joskus vain lumi peitti kuolleet. Heikot vangit eivät jaksaneet heitä kaivaa syvälle. Sotien jälkeen pikkupojat ovat leikkineet potkupalloa pääkallioilla.

Vasta vuonna 1991 presidentti Boris Jeltsin allekirjoitti lain, jossa työarmeijalaiset todettiin poliittisten rankaisutoimien kohteeksi joutuneiksi ja heidän lapsensa vainoista kärsineiksi.

Tšeljabinskin metallurgisen kombinaatin viereen pystytettiin 1990-luvulla muistomerkki siellä menehtyneille. Osalle hautausaluetta on varastoitu kombinaatin kuonajätettä. Tämäkin muistomerkki on joutunut myös vandalismin kohteeksi, kuten lukuisat muutkin syrjäisille alueille Gulagin uhreille pystytetyt vaatimattomat muistomerkit. Lähde: <https://www.many-roads.com/2010/01/24/chelyabinsk-itl-gulag/>

Venäjällä annettiin Boris Jeltsinin presidenttikaudella 18.10.1991 laki poliittisten vainojen kohteeksi joutuneiden kansalaismaiseen palauttamisesta (rehabilitointi). Eino Saaren rehabilitoitodistuksessa mainitaan, että hänen vapautensa oli riistetty ja että hänet oli pakotettu suomalaisten sukujuuriensa takia työhön Tšeljabinskin työleirille. Todistuksessa Eino Saaren kuolinpäiväksi on merkitty 26.2.1943.

МВД Российской Федерации
УПРАВЛЕНИЕ Внутренних дел
ЧЕЛЯБИНСКОЙ ОБЛАСТИ

№ 10
39 7/А - С - 690
42400, г. Челябинск,
ул. Есенина, 34

СПРАВКА О РЕАБИЛИТАЦИИ

Фамилия, имя, отчество Саарин Еино Викторович
Год и место рождения 1905 г. г. Сива
Митат Викторович
Проживавшего (от) г. Орск Челябинской обл.
(область, район, село)
в том, что он (она) вместе с семьей на основании Постановления СНК РСФСР от 12.09.41 г.
(ГОКО СССР от 29.09.41 г.); Указа Президиума СССР от 29.09.41 г.), как лицо
финского происхождения в 19... г. арестован (а) в ад-
министративном порядке по обвинению
(наименование вменяемого, статьи)

с 10 ноября 19... г. по 26 февраля 1943 г. был (а)
признан (а) в принудительному труду в условиях ограничения свободы («Работы колонии
НКВД») Челябинской области.
С 19... г. по 19... г. состоял (а) на учете спецпоселения, а
депортный период с ним (ней) проживали дети:

На основании ст. 3 Закона РСФСР «О реабилитации репрессированных» от
18 октября 1991 г. Саарин Еино Викторович
реабилитирован (а) акт 4444/91
Президентом комиссии по реабилитации
УВД Челябинской области

Тел. УВД Зин. 510-81

Eino Saaren tiedot Tšeljabinskin työleirillä menehtyneiden saksalaisessa tietokannassa ovat seuraavat:

SAARI EINO ALEKSEEVICH

Syntymävuosi: 1905

Syntymäpaikka: USA, Wisconsin, D. Brackwood

Kansalaisuus: suomalainen

Korkeakoulu: suoritettu

Puoluekanta: puolueeton

Työ: autonkuljettaja, opettaja

Asuinpaikka: Arkhangelskin alue, Rovdinski, s. Rovdino

Tuomittu: Rovden RVK

Tuomion päivämäärä: 18. marraskuuta 1942

Lause: Otettiin työarmeijaan. Kuoli säilöönnottopaikassa, kuollut 27.2.1943

Lähde: Gedenkbuch: Saksalaisten työväen sotilaiden ITL Bakalstroy-Chelyabmetallurgstroy muistokirja. 1942–1946.

Ulkomaankielisten nimien kirjoitusasuissa on ollut paljon horjuvuutta kuten tässäkin syntymäpaikan kohdalla. Horjuvuus johtuu esimerkiksi eroista venäläisten käyttämien kyrillisten aakkosten ja alkuperäisesti käytettyjen latinalaisten aakkosten välillä. Tiedot ovat koululaisten kopioimia luetteloita Tšeljabinskin valtionarkiston Bakal-leirillä menehtyneiden kortistosta. Toisessa sivustossa hänen tietoihinsa on lisätty mobilisoituna 02.11.1942 lukien luottamushenkilöksi "Chelyabmetallurgstroy". Leirille lähtöpäiväksi oli merkitty 18.11.1942.

Ilmeisesti Eino on päätenyt jatkuvien muuttojen yhteydessä Karjalasta Rovdinon kylään, Argangelin alueelle, jossa pidätys on tapahtunut. Paljon ei ole Einon vaiheista saatu tietoa, mutta sentään jotain. Niin monet suomalaiset ja suomensukuiset ovat täysin kadonneet eikä heidän kohtalonsa koskaan selviäkään.

Einon tytär Elvira

Einolta jäi tytär. Elvira Einovna Saari syntyi heinäkuussa 1941 Korsassa, Petroskoin lähellä. Joidenkin tietojen mukaan Eino on kadonnut jo vuonna 1941. Ehkä Elvira ei ollut vielä syntynytkään silloin, kun hänen isänsä on viety. Tšeljabinskin leirillä menehtyneiden kortistossa Einon perheen kooksi on merkitty kaksi henkilöä eli todennäköisesti hän ei ehtinyt nähdä tyttärtään.

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОДИНИТЕСЬ!
НАШИМ МЕНАЖОМ ПРОЛЕТАРИАТ, УХРАНИ!

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ

ВНУТРЕННИХ ДЕЛ СССР

СССР-и ВНУТРЕННЕЛОЙН ДИЭЛОЛОЙН НАРОДНОЙ КОМИССАРИАТТА

ОТДЕЛ АКТОВ ГРАЖДАНСКОГО СОСТОЯНИЯ — РАЖДАНСКОЙ СОСТОЯНИИ АКТОВ ОТДЕЛА

СВИДЕТЕЛЬСТВА РОДИУВУНДАХ НӀХ
СВИДЕТЕЛЬСТВО О РОЖДЕНИИ

РЗ № 016609

Гр.
Гр.

Саари
(фамилия и отчество)
Элиовина
(имя и туттоин пими — имя и отчество)

родинууд
родилася (дасы) тысяча девятьеом сорок чер -
вои году 11 шолд 11/ VII - 1941 г.

(год, луу, пийа, танова и цифра карыотон — промисла и цифри: год, месяц и число)

мих нӀх гражданской состоянии актой хирьютэ рийгас родивундаз нӀх 19... кууес... , пийади
кууда он аунитту соответствующей карыотус.
о чем в книге записей актов гражданского состояния о рождении за 1941 год 22 июля м-ца
произведена соответствующая запись.

Родитель { Туатто Саари (фамилия, имя и туттоин пими — фамилия, имя и отчество)
Родители { Отец ТӀанек Констатинн (фамилия, имя и туттоин пими — фамилия, имя и отчество)
Муамо
Мать Корс (фамилия, имя и туттоин пими — фамилия, имя и отчество)

Досен роми-
рунда района
Досен роми-
ребеваз 9 корт республике, туги, област
Республики пайдеа ер. Армян. р-н республика, край, область

Место регистрации Кунгозерский ер. Армян. р-н

П. П.
М. П.

Зап. бюро ЗАГС
Зап. Бюро ЗАГС

Депопромадите
Депопромадите

Elvira Einovna Saaren syntymätodistus.

Elvira Saari eli äitinsä Tatjana Konstantinovan kanssa kahdestaan ainakin Karjalan Povenssassa. Hänen äitinsä ei koskaan puhunut sanallakaan Einosta. Ei mitään. Ei tiedon muruakaan. "Kansanvihollisista" ei olisi uskaltanut puhua missään yhteyksissä. Elvira ei tiennyt isästään juuri muuta kuin nimen. Koulussa oli kysytty mitä kansalaisuutta hän on ja hän oli vastannut: "En tiedä. En tiedä kuka minä oikeastaan olen. En tunne isääni."

Einon pidätyksen jälkeen perheellä ei ollut elättäjää. Vaikka naiset kävivät yleisesti työssä Neuvostoliitossa, miehen palkka piti perhettä pystyssä. Miehen katoaminen merkitsi entistä vaikeampia aikoja perheelle. Moni nainen, jonka mies oli viety vankeille, menetti työnsä, toimeentulonsa ja tukiverkkonsa. Viranomaiset piinasivat heitä, sukulaiset ja tuttavat välttelivät. Niin lienee käynyt tässäkin tapauksessa.

Elviran äiti alkoholisoitui ja teki itsemurhan 1954. Sitä ennen Elvira oli jo joutunut lastenkotiin Solomanniin (Solomenoje) Petroskoin lähelle. Lapsuuden kokemukset ovat olleet niin kipeitä, että Elvira ei halua puhua niistä. Sen verran hän on kuitenkin kertonut, että hänen äitinsä Tatjana Konstantinova oli ollut aiemmin naimisissa. Eino Saari oli hänen äitinsä toinen aviomies.

Elvira Saari.

Elvira kävi koulua 10 luokkaa ja opiskeli lastenkodista käsin kirjanpitäjäksi. Hän teki 36 vuotta kestäneen työuransa kirjanpitäjänä ennen eläkkeelle jäämistään.

Elviralla oli jossain vaiheessa isänsä valmistumistodistus Petroskoin opettajakorkeakoulusta, mutta se varastettiin lastenkodissa. Mitään ei uskaltanut sanoa, eikä kysyä. Yksi valokuva hänellä oli vanhemmistaan, jota hän joutui alituisesti piilottamaan paikasta toiseen, ettei sitäkin vietäisi.

Elvira avioitui Viktor Sergeev'n kanssa ja heidän poikansa Aleksander Sergeev syntyi vuonna 1964. He asuivat Petroskoissa.

Elviran vanhemmat, Eino ja Tatjana. Neuvostoliitossa otettu kuva, jota Elvira piilotteli lastenkodissa ollessaan.

Elvira kuvassa keskellä nuorena neitona.

Sukusiteitä solmitaan uudelleen

Glasnostin aikaan ja 1990-luvun taitetta lähestyttäessä Neuvostoliitossa alkoivat puhalttaa vapaammat tuulet. Ihmiset uskalsivat jo kysellä Stalinin vainojen aikaan kadonneista omaisistaan ja heidän kohtaloistaan. Elvirakin laittoi ilmoituksen paikalliseen lehteen ja kysyi tiesikö kukaan mitään Eino Saaresta tai oliko tuntenut sellaista miestä lisäten ilmoitukseen ne tiedot, jotka hänellä sillä hetkellä oli.

Ilmoituksen johdosta Elvira sai kaksi yhteydenottoa. Hänen työpaikalleen tuli nainen, jolle Elvira näytti valokuvan isästään. Nainen totesi, että kuvassa on sama henkilö, jonka hän oli tuntenut. Hän oli ollut koulussa yhtä aikaa kuin Eino. Tosin vain yhden vuoden samaan aikaan, mutta hänelle oli jäänyt erittäin hyvä muisto Einosta. Petroskoin pedagoginen opettajakorkeakoulu sijaitsi silloin Lenin Prospektilla.

Toinen yhteydenottaja, joka tuli Elviran työpaikalle oli mies, Einon entinen oppilas, joka muisti Einon hyvin. Mies kertoi, että Eino oli yksi parhaista opettajista, joita hänellä oli ollut jättäen hänelle erittäin mieluisan muiston. Lisäksi Eino oli kuulemma puhunut hyvin venäjää, ollut pitkä mies, jolla oli ollut pieni poika, joka oli syntynyt noin 1937.

Elviralla siis oli ollut vanhempi veli, josta hän ei tiennyt mitään. Tämän jälkeen Elvira sai sen verran selville, että hänen äitinsä oli lähtenyt yhtenä päivänä pojan kanssa jonnekin ja tullut takaisin ilman poikaa. On enää mahdotonta selvittää, mikä oli pojan kohtalo.

Vuonna 1990 Elvira laittoi lehteen ilmoituksen, jossa etsi Eino Saaren sukulaisia. Ennen sitä vuonna 1986 Amerikan sukulaiset olivat saaneet tietää, että Petroskoista oli tullut Duluthin ystävyyskaupunki. He alkoivat kysellä joka paikasta ja pyysivät jopa *International Peace Centerin* kautta Petroskoissa käyneitä tiedustelemaan Eino Saaresta. Mutta kukaan ei tiennyt mitään sennimisestä henkilöstä.

Samaan aikaan Yhdysvalloissa Einon sisko Elma Saari tutustui Mayme Sevanderiin, Oscar Corganin tyttäreeseen, joka oli tehnyt näkyvää tutkimusta suomalaisista siirtolaisyhteisöistä sekä Amerikassa että Venäjällä ja muuallakin ja jolta noihin aikoihin oli ilmestymässä kirja suomalaisten kohtalosta Stalinin Neuvostoliitossa. Mayme Sevanderista ja Elma Saaresta tuli erittäin hyvät ystävät ja Maymesta oli suuri apu Eino Saaren jäljittämisessä ja myöhemminkin. Mayme Sevander asui Elma Saaren luona Chigacossa kirjoittaessaan aiheesta toista kirjaansa.

Mayme Sevander laittoi Elma Saaren tilauksesta ilmoituksen suomeksi Petroskoissa ilmestyviin lehtiin. Ilmoituksessa sukulaiset etsivät Eino Saarta ja hänen perhettään. Sillä ei ollut mitään tulosta. Elma pyysi kokeilemaan vielä venäjäksi. Mayme, joka hallitsi molemmat kielet, teki niin ja nyt onnistui. Tämä tapahtui hieman sen jälkeen, kuin Elvira oli laittanut oman ilmoituksensa lehteen. Elvira luki venäjänkielisestä lehdestä, että hänellä on vielä sukulaisia Amerikassa: täti Elma ja kolme serkkua Sally, Jim ja Neerie.

July 13

Dear Elma:-

So the search has yielded results, although sad ones:

Your brother Eino perished in the war in 1941. His wife Tatvana, or Tasya, as she was called, developed a serious alcohol problem after her bereavement and said good-bye to life.

Her only daughter--Eino's daughter Elvira is living. She has a son who is grown-up but sickly.

Elvira and son came to visit my daughter when they read about Eino in the local Russian newspaper. She is very, very excited. She wants to know as much as possible about her only living relatives.

Please, write to her:

Elvira Sergeev

Oktvabrski Pr. 10-8, 31

Petrozavodsk, 185020

Soviet Union.

(Put the letter in, like it

is here, in order not to con

I'll be leaving for home soon via Australia where I'll spend a month, but if you like, you may try calling me: 723-6114. (Duluth)

Now you know that Eino's roots exist.

I wish you happy contacts!

Best wishes,

Mayme

P. S. There are two other responses from people who knew him working together.

THE COLLEGE OF
ST. SCHOLASTICA

1200 Kenwood Avenue
Duluth, Minnesota 55811
(218) 723-6000

Mayme Sevanderin kirje Elma Saarelle.

Mayme Sevander kertoi onnistumisesta kirjeessä Elma Saarelle näin:

Etsintä on lopulta tuottanut tuloksia, surullisia tosin, sillä veljesi Eino on kadonnut sodan aikana 1941. Hänen vaimonsa Tasja kuten häntä kutsuttiin, kehitti itselleen vaikean alkoholiongelman Einon katoamisen seurauksena ja jätti hyvästit elämälle. Einolla on elossa oleva tytär Elvira, jolla on aikuinen mutta sairaalloinen poika.

Elvira ja hänen poikansa tulivat tapaamaan tytärtäni, kun he olivat lukeneet Einosta paikallisesta sanomalehdestä. Elvira on hyvin innoissaan. Hän haluaa tietää kaiken mahdollisen vielä elossa olevista sukulaisistaan.

Näin siis Eino Saaren sukulaiset löysivät Elviran lopulta yli 50 vuoden sinnikkään etsimisen jälkeen. Oli ollut mahdotonta jäljittää Einon perhettä, koska ei ollut tarkkaa tietoa olinpaikasta.

Mayme Sevander matkusti Yhdysvalloista Petroskoihin, järjestämään matkaa Duluthissa, Yhdysvalloissa, elokuussa 1992 pidettyyn *National Finnish Festivaliniin*. Elvira pääsi nopeasti mukaan sinne matkanneeseen ryhmään. Sen kaikilla jäsenillä oli amerikansuomalaisia sukulaisia, joita oli tarkoitus tavata Duluthissa. Elma Saari maksoi Elviran matkan.

Duluthin lentokentällä Elvira tapasi ensimmäistä kertaa Sally-serkkunsa. Vasemmalla Mayme Sevander, joka oli mukana tukihenkilönä. Mayme kävi myös myöhemmin tapaamassa heitä Phillipsissä.

Brantwood families seeking contact with unknown kin

Finnish visitor from Russia renews hope that some can locate relatives' descendants

George Tresnak, THE BEE

Sally and Jack Huml of Phillips hosted a visitor from Russia during the past few weeks who has given new life to a long-held hope of several Brantwood residents.

Elvira Sergueeva, one of a number of people of Finnish descent living in the Russian city of Petrozavorsk, was one of 14 who visited relatives in this country after traveling from Russia to Duluth several weeks ago. They returned Saturday morning, August 22.

On the return trip, Elvira carried with her letters from several Brantwood area residents who were related to men of Finnish descent who went to Russia during the 1930s in search of work. The letters are written to any living descendants of those men.

Elvira's visit was made possible through the incessant efforts of the Humls; Sally's aunt, Elma Saari of Chicago, and other relatives and friends, first to locate her and then to bring her here. Bringing her here was the easy part. Locating her has taken Sally and other members of the extended Saari family over 50 years.

Besides getting to meet relatives whom she had found out about only recently, a highlight of Elvira's trip was the opportunity to meet relatives of other men who had met the same fate as her father.

Her father was Eino Saari, who journeyed to Russia during the Great Depression with his brothers, Nick and Nestor, in search of work. They found that conditions in Russia weren't what they had been led to believe, and all sought to leave.

Their passports all had been confiscated, but Nick and Nestor were fortunate to find bureaucrats willing to return their passports in exchange for their gold watches. Their passports in hand, Nick and Nestor were able to return to the United States, but Eino wasn't as fortunate.

His fortunes later improved very briefly under Communist rule, when the government sent him to an institution of higher learning. He married not long before the Stalinist purges began. His relatives in Brantwood were still in touch with

him at the time, and had been informed that his wife was pregnant. Not long after that he was imprisoned, and Elvira still doesn't know exactly what happened to her father. The Saaris were unable to locate her when she was a child because her mother died when she was very young and she was reared in an orphanage.

All she knows now about her father is that he had disappeared, along with many other people imprisoned in Russia in those days.

Elvira couldn't have told the story of her life in Russia, and her father's disappearance under Stalinism, to her American relatives without the aid of Jack Huml, who speaks Czech. She speaks only Russian, but the two were able to understand each other sufficiently through similarities in the two Slavic languages. Except for a brief time while a Russian-speaking interpreter visited in Phillips, Jack served as the interpreter for Elvira and her Finnish-American relatives.

For over 50 years Sally, daughter of Martin and Jenny Saari Ruud, and other relatives within the extended Saari family kept alive the hope that someday they would meet their relative in Russia. They had little hope of making contact with her under the closed communist system. Then in 1986, by sheer coincidence, the Humls saw a newspaper article telling about Duluth's becoming the "sister city" of Petrozavorsk.

Sally hadn't committed to memory the name of the Russian city to which her uncles had traveled, but the name "Petrozavorsk" sounded familiar. She contacted her aunt Elma, who confirmed that it was the city where the Finnish settlement was located and where her uncle Eino had lived.

They attempted, without success, to enlist the help of groups of people who came to Duluth from Petrozavorsk. Then they met Mayme Sevander, a woman prominent in research on Finnish settlements in the United States, Russia and elsewhere. She was preparing to go to Petrozavorsk to make arrangements for

Please turn to page 12

Amerikkalaisen paikallislehden julkaisema artikkeli Elviran vierailusta ja sukulaisten tapaamisesta vuonna 1992. Juttu on otsikoitu: "Brantwoodilaiset perheet etsivät yhteyttä tuntemattomiin sukulaisiin – Suomalainen vierailija Venäjältä vahvistaa uskoa siihen, että sukulaisten jälkeläisiä voi löytyä". Amerikan sukulaisten mukaan Elviran matkan järjestäminen oli ollut helppoa verrattuna Elviran löytämiseen Venäjältä. Elviran löytymiseen menikin yli 50 vuotta.

Brantwood family-

From page 10

transporting some of the people of Finnish descent from Petrozavorsk to Duluth in connection with the observance of the National Finnish Festival, which was held in Duluth this year.

She placed a notice in the newspaper in Petrozavorsk, stating that she was searching for anyone who had known of Eino Saari. Elvira responded, and arrangements were begun a short time later to include her among those traveling to the United States to visit relatives.

Since the economy in Russia is such that very few people there could ever afford plane fare, one of the requirements for making the trip was to have someone in the United States willing to pay the fare. Elma Saari sent the money and the arrangements were completed.

It was an 18-hour trip, from Leningrad to New York to Duluth. The Humls met Elvira at the airport in Duluth, and as she adjusted to the tremendous contrast between life in Russia and in the United States, she tried her best to impress upon her American relatives the extent of that contrast.

She works as a bookkeeper, and spends much of her non-working time searching for food in the marketplaces or "bazaars" of Petrozavorsk. Although there still are government-operated stores in Russian cities, they have very little quantity and variety of food and their prices often are unaffordable for most Russians.

Food that can be obtained at market-

places is not available in consistent volume or at consistent prices, but the average Russian is much more likely to fare better in the "bazaars" than in the stores. The search for food, from one "bazaar" to the other, is time-consuming and sometimes Russians have to resort to the black market for some items.

"Stocking up" on a single shopping trip every few days is impossible, and Russians must shop every day in order to eat. There are some items available that the average Russian doesn't bother to buy because of the price. Through Jack serving as interpreter, Elvira cited bananas as an example. She said she would have to work two and a half days to buy five bananas.

Non-food necessities, such as shoes, cost too much to use hard-earned money for such a luxury as bananas. Elvira earns 2,500 rubles a month, and a pair of shoes costs about 2,000 rubles.

Whatever the subject during conversations with her relatives, the conversation always got back to Elvira's family history. Generating a great deal of interest was a photo of Elvira's son, Alexander, that she brought along. Sally and her cousins marveled at how closely the photo resembled an old photo of their grandfather.

The Humls drove Elvira to the airport at Duluth early Saturday morning, where she boarded the plane that was to take her and the 14 other visitors back to Petrozavorsk. She is now back in that city, telling her friends about sights they are unlikely ever to see—unless they happen to be a descendant of some former Finnish American whose relatives are searching for them.

Cousins Elvira Sergueeva, left, of Petrozavorsk, Russia, and Sally Huml of Phillips, right, met for the first time a few weeks ago when Elvira and 14 other members of the Finnish community in Petrozavorsk traveled to Duluth as part of the observance of the National Finnish Festival. They were brought to the United States by relatives, and Elvira's aunt, Elma Saari of Chicago, sent the money for her plane ticket. Sally, formerly Sally Saari, Elma and other members of the Saari family knew for over 50 years that they had a relative in Russia, but they were unable to locate her until recently.

Historiallinen hetki vuonna 1992. Yli 50 vuoden etsintä tuotti lopulta tulosta. Elvira ja hänen isänsä sisko Elma Saari tapasivat Chicagossa. Saaren sisaruksista vain Elma oli enää elossa ja sai kokea tämän hetken. Elma on tässä jo liki 80-vuotias.

Elvira vieraili Alajärveltä lähteneiden isovanhempiensa haudalla Cliffordin hautausmaalla Brantwoodissa.

Elvira käymässä Saaren tyhjiillään olevalla ja lahoavalla farmilla Brantwoodissa.

МВД РФ
УПРАВЛЕНИЕ Внутренних дел
Челябинской области
ИНФОРМАЦИОННЫЙ ЦЕНТР
46001, г. Челябинск,
ул. Есенина, 34
13. 11 19 83 г.
4/11 - С-1860

СПРАВКА О ПРИЗНАНИИ ПОСТРАДАВШИМ
ОТ ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕПРЕССИЙ

Гр. Саари Эльвир Эиновна
Год рождения 11 июля 1941 г. Уртинский Кантон
с/р Карла-Финской ССР. Пржевинский р.
Согласно матриц. св. арх. № 4488 на Саари
Эино Полесевича 1905 г.р. и. свирепств. во о
репрессии РЗ № 0166 от 22 июля 1941 г.
Курчатовский р. Пржевинского р-на КРСР

Являющийся ребенком (степень родства)
гр-на (ки) Саари Эино Полесевича 1905 г.р.
(ф. и. о. год рождения)

репрессированного (ой) привлеченного к уголовной ответственности
в условиях чрезвычайной ситуации (Родные сослуживцы
НКВД) Челябинский обл. с 18.11.1942 г. по 26.02.1943 г.
Осужденный Постановлением ГКО СССР № 1123 от 10.06.1941 г.
реабилитированного (ой) иц 4132 Челябинской обл. 2 июля 1995 г.
1995 г. № 4/11 - С-690 (жизнь, имя)

На основании ст. 2-43 Закона РФ «О реабилитации жертв политических репрессий» от 18 октября 1991 г.

Гр. Саари Эльвир Эиновна
признается пострадавшим от политических репрессий, как ребенок
родителя.
Председатель комиссии по реабилитации
УВД Челябинской области

В. Н. Зайцев
Тел. УВД Зак. 608-35

Myös Elviran kansalaismaine on palautettu. Tässä rehabilitointitodistuksessa tunnustetaan hänen joutuneen poliittisen vainon kohteeksi, koska hän on jäänyt ilman huoltajaa. Hän on saanut tämän ja isänsä Einon rehabilitointia koskeneen asiakirjan vasta ollessaan 54-vuotias.

Elvira muutti Suomen puolelle poikansa kanssa ja on vuodesta 1998 asunut Helsingissä. Hän on vaikeasti vammautuneen poikansa omaishuoltaja. Poika Aleksander sairastui 20-vuotiaana aivojen verisuonien aneurysmaan ja on invalidi. Elviran mies Viktor Sergeev jäi Petroskoihin ja kuoli vuonna 2000.

Elma Saari ja Sally Huml olivat tukemassa Elviran muuttoa Petroskoista Suomen puolelle. Mayme Sevander oli apuna Elviran muuton paperijärjestelyissä ja piti yhteyttä Elma Saaren kuoleman jälkeen Elviran serkkuun Sally Humliin, välitti valokuvia ja käänsi kirjeitä. Mayme Sevander on kuollut vuonna 2003 Uumajassa Ruotsissa.

Elviran poika Aleksander joutui vaikeaan neurologiseen leikkaukseen Helsingissä vuonna 2011 ja oli puolitoista kuukautta sairaalassa. Elvira soitti joka päivä. Aleksanderilla oli onnea ja voimakas elämänhalu ja hän selvisi takaisin elävien kirjoihin.

Sally Huml kävi Helsingissä tapaamassa Elviraa 1990-luvun lopulla. Samalla reissulla Sally meni Alajärvelle, jossa poikkesi myös hautausmaalle. Eräs paikallinen näytti hänelle paikan, josta hänen isovanhempansa Alex ja Hil-da Saari olivat muuttaneet Amerikkaan.

Kirjan tekijän kohtaaminen Elviran kanssa

Vuoden 2013 jälkeen olen tavannut Elvira ja Aleksanderia lukuisia kertoja. Joka kerta yhdessäolo on yhtä riemukasta ja lämmintä. Elvira puhuu vain venäjää ja siksi hyvä ystävätär Niina, joka osaa myös hyvin suomea, on aina mukana tulkkina ja soitelee muulloin puhelimella kuulumisia. Muutamia Elviran äidin puoleisia sukulaisia asuu Helsingissä. Elvira käy vielä itse kaupassa ruokaostoksilla ja hoitaa poikaansa.

Tapaamassa Elvira Helsingissä ensimmäistä kertaa vuonna 2013. Vasemmalta lukien: Elvira, ystävä ja tulkki Niina Ahtiainen, tämän kirjan kirjoittaja, Elviran poika Alexander. Tämän kirjan kirjoittajalla on kädessään venäläisen runoilijan, laulaja-lauluntekijän ja näyttelijän, neuvostotodellisuudesta karusti kertoneen Vladimir Vysotskin cd-levy, jonka Alexander oli juuri lahjaksi antanut. Heti löytyi yhteinen mielenkiinnon kohde ja sukulaissieluisuus Aleksanderin kanssa.

V

Saaren tyhjillään oleva pikku farmi Brantwoodissa

Saaren farmi vuonna 2000.

Pieni talo pellon
reunalla. Kuisti on
romahtanut.

Saaren farmi syksyllä 2019. Joku viljelee peltoja, mutta talo ja sauna ovat jäljellä muistona kadonneesta ajasta. Hilda Saaren istuttamat omenapuut ovat vielä hengissä.

Sauna on hyvässä kunnossa (2019).

Alex Saaren rakentama talo liki 120 vuotta rakentamisen jälkeen näyttää siltä, kuin se lähtisi seuraavan myrskytuulen mukana. Kendra Straw, Lempie Kolehman lapsenlapsi, talon edustalla paikassa, jossa ennen sijaitsi kuisti.

Talo vastakkaiselta puolelta.

Jälkisanat

Kun aloin työstää materiaalista käsikirjoitusta, ajattelin tekeväni kuvakirjaa yhden tavallisen amerikansuomalaisen siirtolaisperheen elämästä. Valokuvapainotteinen tarina olisi kunnianosoitus menneiden sukupolvien rohkeille ja työteliäille ihmisille. Julkaisisin poikien kirjeet Neuvosto-Karjalasta ja kertoisin lyhyesti perheen taustoista ja silloisesta maailmanpoliittisesta tilanteesta.

Ei tämä niin mennytkään. Taustaa ja tuon ajan maailman tapahtumia ei voinut kuitata muutamalla lauseella. Saaren perhe sattui elämään koskettavalla tavalla vuosisadan poliittisien myrskyjen pyörteissä.

Käsikirjoitusta työstäessäni oli pakko tutkia ja kaivaa tietoa milloin mistäkin hahmottaakseni kokonaisuuden ja minkälaisessa maailmassa kirjani henkilöt elivät. En etukäteen arvannut miten laajoilla alueille kertomukseni tulisi kurottamaan. Aineisto paisui lähes hallitsemattomaksi. Miten tästä edes voisi kirjoittaa? Mitä ottaa mukaan, mitä jättää pois? Minne vetää raja? Miksi edes ryhdyin tähän?

Koko ajan on pitänyt varoa, että en menisi liian syvälle, että en uppoaisi liiaksi tarinan henkilöiden nahkoihin. Olen silti kiintynyt syvästi Saaren perheen veljeksiin ja heistä on tullut läheisiä kuluneen seitsemän vuoden aikana, jolloin heidän kirjeensä ja elämänsä ovat polttaneet takaraivossani. Tämän kirjan sivuilla Nikolai, Eino ja Nestor heräävät eloon. En voi kieltää, etteikö sydäntäni olisi raastanut näiden ihmisten kohtalo ja olen paljon miettinyt miten heidän elämänsä olisikaan voinut mennä toisin.

On ollut yllättävää havaita miten suomalaisuus on osoittautunut lähes kirosanaksi tämän perheen kohdalla jo kolmessa sukupolvessa. Jos Saaren perheen vanhemmat ja heidän lapsensa ovat kokeneet syrjintää suomalaisuutensa takia, niin kenties traagisinta on ollut Neuvostoliitossa suomalaisten orvoksi jääneillä lapsilla, kuten tässä tapauksessa Elviralla. Hän ei tiennyt isästään mitään ja sai vielä myöhemmin kuulla veljestä, jonka kohtalosta ei myöskään ole mitään tietoa. Lapsi on joutunut kokemaan poliittista vainoa sen tähden, että hänellä oli suomalainen sukunimi ja hänen isänsä oli viety tuhoamisleirille.

Onnellinen sattuma toi lopulta Elviran ja hänen amerikkalaiset sukulaisensa yhteen. Ihmeellisenä sattumana pidän myös sitä, että sain tutustua Elviraan, tähän pieneneen hauraaseen naiseen, joka jaksaa vielä hoitaa osittain halvaantunutta ja osittain sokeaa poikaansa. Hän ei valita eikä ole katkera mistään, vaan on aina iloinen, leikkisä ja positiivinen luonne. Monien Stalinin ajan vainoja ja kauhuja kokeneiden on ollut jatkettava elämää, unohdettava ja mentävä eteenpäin. Minkälaisia painajaisunia he sitten mahtavatkaan nähdä vielä vuosikymmenien jälkeen, on sitten toinen asia.

Tutustuminen karjalakuumeeseen, Neuvostoliittoon ajautuneiden suomalaisten loikkareiden ja amerikan- ja kanadansuomalaisten traagisiin kohtaloihin, Gulagleireihin ja Stalinin vainojen laajuuteen on ravistanut mieltä rankasti. Kokemus on vielä liian lähellä, jotta siitä heränneitä ajatuksia ja tuntoja voisi tarkemmin eritellä. Paljon olen kuitenkin miettinyt ihmisarvoa tai ihmishengen arvoa ja sen puutetta

näissä totalitäärisissä valtioissa sekä sitä minkälaiset ihmiset ajautuvat vallankäyttäjiksi riippumatta poliittisista järjestelmistä tai uskonnoista.

On käsittämätöntä, että Stalinin terrorin toimeenpanijoista ketään ei ole koskaan syytetty tai tuomittu näistä rikoksista, jotka on peitelty ja salailtu hyvin. Teloittajia on palkittu ansiomitalein. Syyttömästi vangittujen ja teloitettujen maineenpalautus vain toteaa tapahtuneen, eikä sillä ole sen suurempaa merkitystä, koska mitään virallista anteeksipyyntöä ei ole koskaan tullut.

Venäjällä ei haluta muistella Gulagia ja sortoa ja Stalinin arvostuksen yhä noustessa näitä tapahtumia ei haluta enää kaivella, koska kyse on kuitenkin vallanpitäjien rikoksista. Kaikki nuo viattomien vainot, kärsimykset ja pakkosiirrot ovat kuulemma olleet välttämättömiä Neuvostoliiton valtion kehityksen vuoksi.

Ville Ropposen ja Ville-Juhani Sutisen teos *Luiden tie – Gulagin jäljillä* on informatiivinen kirja, jonka jokaisen kannattaisi lukea. Vainoista selvinneet ja heidän sukulaisensa sekä uhrien omaiset haluavat silti muistaa. Traumat ja haavat pysyvät pitkään seuraavilla sukupolvilla. Jos historiaa vääristellään ja salataan, traumat löytyvät aina edestä ja kukaan ei koskaan opi mitään menneestä. Kaikki sama toistuu uudelleen.

Katsoessani valokuvia Saaren farmilla lahoavasta talosta, olen myös paljon miettinyt elämän haurautta ja katoavaisuutta. Olen miettinyt noita urheita, työteliäitä ja moneen venyviä ihmisiä, jotka kantoivat joskus liian suuria taakkoja sisällään ja veivät salaisuuksia mukanaan. Noin 120 vuotta yhden perheen historiaa ja minne kaikkialle elämä heitä heittikään.

LÄHTEITÄ

Kirjallisuus

- Alanen, Arnold R, *Finns in Minnesota*. Minnesota Historical Society Press, 2012.
- Anonyymi, Lost and found: Finnish-Americans turn a forgotten historical footnote into a reunion of families split by ideology 60 years ago. *Chicago Tribune*, 5.8.1992.
- Auttaja*, 31.3.1955, s. 3.
- Byman, Kai, Suurin suomalaisten joukkomurha: käsikirjoitus. MOT käsikirjoitus, 2018. Saatavilla: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/05/21/suurin-suomalaisten-joukkomurha-kasikirjoitus>. Linkki tarkistettu 14.10.2020.
- Golubev, Alexey & Irina Takala, *The Search for a Socialist El Dorado; Finnish Immigration to Soviet Karelia from the United States and Canada to in the 1930s*. Michigan State University Press, 2014.
- Harpelle, Ron, Varpu Lindström & Alexis E. Pogorelskin (eds.), *Karelian Exodus: Finnish Communities in North America and Soviet Karelia during the Depression Era*. Special issue of Journal of Finnish Studies, 8(1). Aspasia Books, 2004.
- Hertzel, Laurie, At age 71, Iron Range native longs to visit her old home; Thousands of American Finns helped try to build communism. *Duluth News Tribune*, 21.7.1991.
- Kamppinen, Ossi, *Palkkana pelko ja kuolema: Neuvosto-Karjalan suomalaiset rakentajat*. Docendo, 2019.
- Kagaspuro, Markku, *Neuvosto-Karjalan taistelu itsehallinnosta: Nationalismi ja suomalaiset punaiset Neuvostoliiton vallankäytössä vuosina 1920–1939*. SKS, 2000.
- Kero, Reino, *Neuvosto-Karjalaa rakentamassa: Pohjois-Amerikan suomalaiset tekniikan tuojina 1930-luvun Neuvosto-Karjalassa*. SHS, 1983.
- Kero, Reino, *Suureen länteen: Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan*. Siirtolaisinstituutti, 1996.
- Kero, Reino, *Suuren lännen suomalaiset*. Kustannusosakeyhtiö Otava, 1976.
- Kolehmainen, John I. & George W. Hill, *Haven in the Woods; The Story of the Finns in Wisconsin*. State Historical Society of Wisconsin, 1951.
- Lahti-Argutina, Eila, *Olimme joukko vieras vaan: Venäjän suomalaiset vainouhrit Neuvostoliitossa 1930-luvun alusta 1950-luvun alkuun*. Siirtolaisinstituutti, 2001.
- Lappalainen, Tarja & Matti Turtola, *Stalinin tappamat: Muurmannin suomalaisten pitkä ja musta yö*. Docendo, 2019.
- Mainio, Aleks, Kansallisarkiston toteuttama esiselvitys suomalaisista venäjällä 1917–1953. Saatavilla: https://arkisto.fi/uploads/Ajankohtaista/esiselvitys_suomalaisista_venajalla_1917-1953/esiselvityksen_liite_1.pdf. Linkki tarkistettu 14.10.2020.
- Mattila, Markku, Myytti asevelvollisuudesta amerikansiirtolaisuuden syynä. *Siirtolaisuus – Migration*, 41(4), 2014, 39–41.

- Miettinen, Helena, *Petettyjen toiveiden maa*. Arator, 2001.
- Määttänen, Erkki, Muisti: Punalipun kantajat. Dokumenttielokuva. Esitetty Ylellä 2011 ja 2015.
- Onnela, Tapio, Karjalakuume veti Neuvostoliittoon 1930-luvulla. Saatavilla: <https://agricolaverkko.fi/vintti/julkaisut/tietosanomat-1998-2005/numero1-05/karjala.html>. Linkki tarkistettu 14.10.2020.
- Rautkallio, Hannu, *Suuri viha: Stalinin suomalaiset uhrit 1930-luvulla*. WSOY, 1995.
- Reprint of Duluth District Judge W. A. Cant's statement and decision in the case of John Svan and 16 other Finns in which it was "officially" declared that the Finnish people are not members of the yellow race. Saatavilla: http://www.historymuseum.net/mfahs/htm/part8_0026.htm. Linkki tarkistettu 14.10.2020.
- Rislakki, Jukka & Eila Lahti-Argutina, *Meillä ei kotia täällä: Suomalaisten loikkarien joukkotuho Uralilla 1938*. Otava, 1997.
- Rislakki, Jukka, *Vorkuta! Vankileirin kapina ja sen suomalainen johtohahmo*. WSOY, 2013.
- Ropponen, Ville & Ville-Juhani Sutinen, *Luiden tie: Gulagin jäljillä*. Like, 2019.
- Saari, Sakari & Kirsi Hänninen (toim.), *Työväki maahanmuuttajana*. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, 2012.
- Sevander, Mayme, *Red Exodus: Finnish-American emigration to Russia*. OSCAT, 1993.
- Sevander, Mayme, *They Took My Father: A Story of Idealism and Betrayal*. Pfeiffer-Hamilton, 1992. Kirjasta painos myös vuodelta 2004 nimellä *They Took My Father: Finnish Americans in Stalin's Russia*.
- Sevander, Mayme, *Vaeltajat*. Siirtolaisinstituutti, 2000.
- Shefchik, Rick, *Lost paradise. She is telling the story no one in America wanted to hear*. St. Paul Pioneer Press, 19.7.1992.
- Stammeier, Jenni, *Suomalaiset junapummit: Kulkureita ja kerjäläisiä Amerikan raiteilla*. Docendo, 2019.
- Suomalaisia kommunisteja USA:ssa 4: Matkalla Neuvosto-Karjalaan. Dokumenttielokuva. Saatavilla: <https://elavamuisti.fi/aikajana/suomalaisia-kommunisteja-usassa-4-matkalla-neuvosto-karjalaan>. Linkki tarkistettu 14.10.2020.
- Suomalaisten utopiyhteisöjen historia: Jakso 6, Karjalakuume. Saatavilla: <https://areena.yle.fi/audio/1-1861294>. Linkki tarkistettu 14.10.2020.
- Takala, Irina, *From the Frying Pan into the Fire: North American Finns in Soviet Karelia*. Teoksessa Ron Harpelle, Varpu Lindström & Alexis E. Pogorelskin (eds.), *Karelian Exodus: Finnish Communities in North America and Soviet Karelia during the Depression Era*. Special issue of Journal of Finnish Studies, 8(1). Aspasia Books, 2004, 105–117.
- Takala, Irina, *Amerikan suomalaiset Karjalassa*. Videoitu luento, 2018. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=BOFkRH9Yewc>. Linkki tarkistettu 14.10.2020.
- Vetennieminen, Erkki, *Punaisen terrorin todistajat: Neuvostoliitto suomalaisten leirivankien muistelmissa*. SKS, 2004.
- Virtanen, Rauni (toim.), *Irman tarina: Kanadansuomalaisen Irma Kuprin matka Kanadasta Neuvostoliittoon ja Venäjältä Suomeen*. Siirtolaisinstituutti, 2012.

Virtaranta, Pertti, Amerikansuomen sanakirja — A Dictionary of American Finnish. Siirtolaisinstituutti, 1992.

Zlobina, Vieno, *Heidän ihanteensa murskattiin: Tyttären tarina Säde-kommuunasta Neuvosto-Karjalassa*. Siirtolaisinstituutti, 2017.

Käytettyjä verkkoresursseja

Gulagin uhreille omistettuja sivustoja, joista monilla on vainouhrien nimilistoja

<https://base.memo.ru/>

<https://ru.openlist.wiki/>

https://rusdeutsch.ru/upload/files/2014/3/Gedenkbuch_4_Band_Werbeprospekt.pdf

<http://visz.nlr.ru/>

<https://volgagermanresearch.wordpress.com/2015/12/01/online-database-of-bakalstroy-chelyabmetallurgstroy-labour-camp-near-chelyabinsk/>

<http://www.gulag.memorial.de/lager.php?lag=181>

<https://www.many-roads.com/2010/01/23/frieda-senger-suchdienst-soviet-records/>

Valokuvat

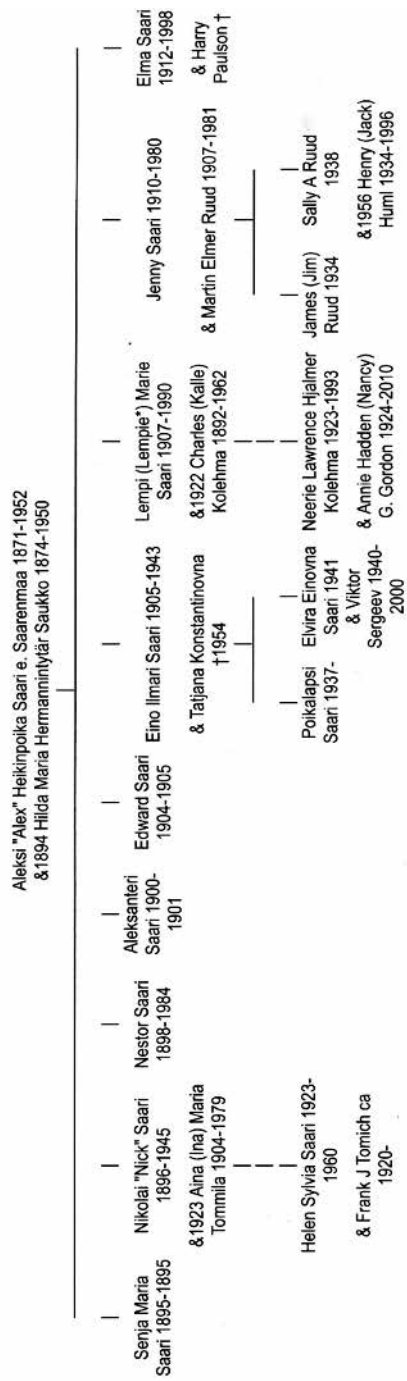
Seuraavat henkilöt ovat luovuttaneet hallussaan olevia valokuvia tämän kirjan käyttöön:

- Kendra Straw
- Sally Huml
- Päivi Sihvola
- Arto Puskala
- Saija Nikkilä

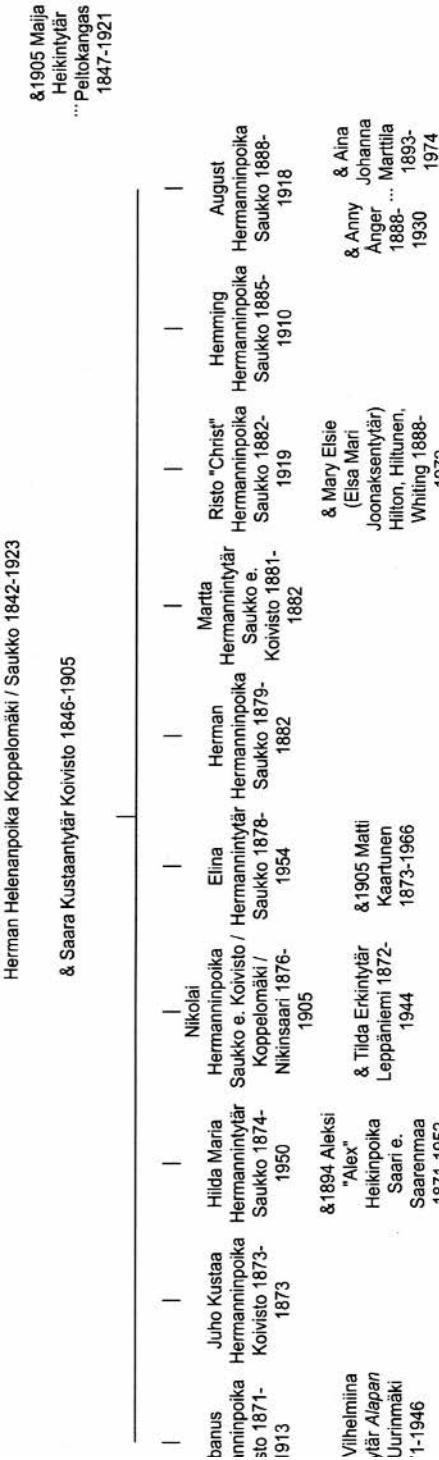
Muiden valokuvien yhteydessä on mainittu kuvalähde.

LIITTEET

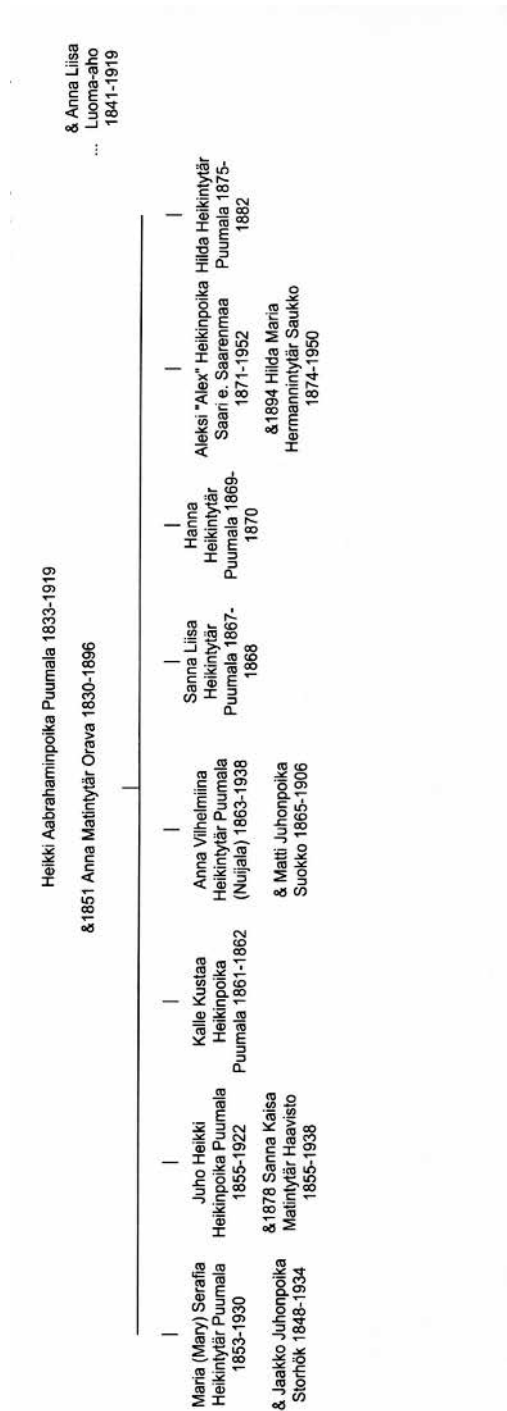
Liite 1. Hilda ja Alex Saaren lapset puolisoineen ja lapsenlapset puolisoineen.

Liite 2. Hilda Saaren o.s. Saukko vanhemmat ja sisarukset puolisoineen.

Liite 3. Alex Saaren vanhemmat ja sisarukset puolisoineen.

Liite 4. Tilda Petersenin kirje Hilda Saarelle vuodelta 1944. Ilmeisesti Tilda on joskus asunut Brantwoodissa ja muuttanut Charlestoniin Etelä-Carolinaan. Ystävyys on säilynyt Hildan kanssa. Tahattoman hauska kirje sisältää rusaasti fingshiä eli amerikansuomea.

1 Charleston W 19th 44
Ilma ystäväni misis Saari
ja koko teidän Perhe
Oikeen palja Rakaita
terveisio ja kiitos setta
jaalu kortista olin oikeen
mielisiä kuulla että olite
Siellä niingu ennen
Täällä liikkuu jluu melkeen
Vähai joka talos minäkin
Olin jouluna putis vaan
En ollu niin pahon kuin
joskus ennen olen ollu
niin teidän paijat on
katana iko" ole enään
Tyttöjä meillä on vaan
Tyttö" katona

2 Jikä' ollengaa miestä
Kaka takas niin sitä
On menty vaan eteen
Pain minulla on oikeen
Hyvät työt ollu tähän
asti eivät ole menne
naimisiin minä en ole
Estäny vaan ne eivät
Ole omaansa vssiin
Tavannu ja niin ollen
me asummme 3 tässä vaan
On isäsi huoneita 6 ^{huonetta} ja
Paati. huonei niin on
Jilaa Sylvi Laukas jälkian
sa joulukuun 17 päivä
aamu syntymä päivä aam
una kuin meni työhön
ehen astu Passista

3
Saitvaakille ja se passoi
Si ajana lähelle Saitvaakia
niin se kaatu ja meni
jalka Paiki kahdesta kahli-
nelkasta ja jalkopäydästä
ja oli jume niin se klang-
kus ohvisein missä se
On työ ja kalatiin täähä-
ri ja vietiin Hospitaaliin
Olettiin kuva niin se oli
Luut rikki sitten se fran-
tiin kipsiin ja kainala
Saurvain kansa tuli
kotiin täksi kääpillä ja
Sillä se on kulkenut työ
joka päivää vaan nyt se
On ja parempi että ei
tarvi tikulla enään kavella

4
Lääkäri pani kahta puolta
Raudan jo jalaan alle, niin
se kävelee sellä 2 kuuta
kuin sattaa pitää niin
kalkkee niin mikähan
On ne kuin on aina
Ollu jätään niin olen
Tullu semmoisiksi että
vaartoon aina seuraavaa
Tapausta ei ne varit puu-
ta vaan ne muuttuu
Lauri an Tetraitis se
meni Gyksyllä sellä an
Samattainen Rapuli kuin
Oli nikolaila teidän ja
nyt se asuu eräs jo te
ymmäрте sitten miten Paigan
äidille tulee vihat -

51

vaan minä vain parem
 min kuin se ei ole
 täällä se asuu seurakunta
 Kaussilla ja sai heti
 Hyvän työn elämä laiva
 Tehtäällä ja sen aika
 asuu täällä Charlestonis
 Ei se aika tahda antaa
 millään erä ja siinä
 On alla rapuuden al
 Sinne kellongaan sitä
 vielä kirkkona mielen
 nyky aikana paljo ja se
 On pareit kuin ei sari
 niin ottaa eron minun
 mielistäni vaan kuin tainen
 On oikeen pirallinen niin
 Ei anna erä eikä

6 ole ihminen sellain pirul
linen ja niillä ei ole yhtään
lasta se laista vuota aika
Tahkas tahlorin ja se
Jana että se on raskaana
3 kuuta ja aika ei tule
Siitä sen kummallise
ksi ja on ja puän
vuosi sitten sen piti
vimmu heinäkuus saada
Ei ole mitään se tahlas
vaan rahaa sen siske
Jana että se ei saa ikänä
lasta. vuolas vaan että
se alis asia vaan pitki
tämä ja rahaa vaan tahlas
joka aika en tiedä mitä sen
Laijari nyt hammas kukaan
asiat niin pitkiy näin
maailma on kierää =

Nyt minun pitää lopettaa
ja aikeen patja terveisiä
teille kaikille. Ollakaa
tekin nyt ja kirjottakaa
vähä enempi mitä teille
kuuluu ja Onnellista
alkavaa vuotta taivame
Kaikin Tilda Petersen

CC Lisa lehti

Elma oli Perheensä kanssa
täällä jouluna ne asuu varren
is Pensuvuonias ja ne vai
Hyvin sillä on 4 lasta
Wanhin on 18 ja nuorin 8 vuorokauden
ja Brynna asuu lähellä
meidän haussia niillä on
vaan yksi paikka ja
Hellen Paasin piti mennä
Armiin ja Hellen on Pää
Hainnaga ruks staris sillä on
Päijä kuolta se on iso Pines
Sillä on 4 ja 5 tyttöä työ
Se on lähellä hais kaulua ja
Kaulu lapset mene sinne
aina puoliselle attavat aikruin
ia ja sanvisia ja juataavia
taista sataa hengue yäka
Puolisen aikaan on siellä

ihmisiä niin on kava kulu
Siinä on niin iso piisnes
Sen haidan alla kaikki on
ihmitelly kuin se on niin
nuori vaan se on silä jo
ruusia haintanu vaan
nyt kukaan se jäi yksin
Kukaan se amistajan
Piti lähteä min tuli vori
isampi se on allu puun
2 kuuta sitten kuci se
lähti niin nyt pitää
mennä taariin le väsyte
tämän pitkän kirjeen
luke mässeen Hyvästi
Tilda

Päivi Sihvola

KIRJEITÄ KARJALASTA

**Amerikansuomalaisen Saaren perheen
kolme poikaa Neuvosto-Karjalan
ihannevaltiota rakentamassa 1930-luvulla**

Kirjeitä Karjalasta kertoo Alajärveltä Amerikkaan muuttaneen Saaren (alkuaan Saarenmaa) perheen tarinan liki 120 vuoden ajalta. Perheen pojat Nikolai, Nestor ja Eino lähtivät Yhdysvalloista 1930-luvun alussa töiden perässä Neuvosto-Karjalaa rakentamaan.

Mukana on yhteensä 15 kirjettä sekä Nikolai että Eino Saarelta Karjalasta kotiväelleen. Varsinkin Nikolai Saaren kirjeet Uhtualta ja Matroosasta kuvaavat koruttomasti ja yksityiskohtaisesti Karjalan rakentamista käytännössä metsurin näkökulmasta.

Nikolai ja Nestor palasivat kotiin kolmen vuoden jälkeen, mutta Eino joutui jäämään, koska ei saanut passinsa uusimiseen tarvittavaa viittä dollaria. Yhteys perheeseen katkesi Stalinin vainojen aikana. Amerikan sukulaiset etsivät Einoa ja tämän perhettä useiden kansainvälisten järjestöjen kautta yli 50 vuotta tuloksetta kunnes tuli perestroika ja vapaamat tuulet.

Päivi Sihvola kertoo sukulaistensa koskettavan tarinan valokuvallisenä dokumenttina, joka samalla läpileikkaa amerikansuomalaisten siirtolaisten elämää, alkutaivalta ja kohtelua. Aineiston keräämiseen ja kasaamiseen on mennyt seitsemän vuotta.